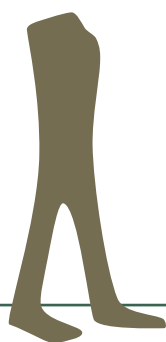
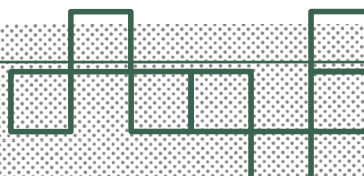

Szanowne Nauczycielki Szanowni Nauczyciele uczniów i uczennic z doświadczeniem migracji

„Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” to pakiet materiałów edukacyjnych, który powstał w ramach rozwojowego programu „Witaj w Poznaniu”. Przygotowane treści służą do nauki języka polskiego jako drugiego, a ich wyjątkowość polega ujętym lokalnym kontekście kulturowym. Jest to nasza kolejna próba łączenia treści językowych z kulturowymi.

Historia Poznania, jego mieszkańców i mieszkank, topografia, tradycja – oto elementy, które konsekwentnie proponujemy włączać do nauczania języka polskiego. „Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” to pakiet dedykowany uczniom i uczennicom klas VII i VIII oraz młodzieży uczącej się w szkołach średnich. Projekt jest wynikiem współpracy kilku lokalnych instytucji, którym zależy na współtworzeniu w naszym mieście klimatu sprzyjającego integracji uczniów(-ennic), dla których Poznań stał się nowym domem. Realizatorem programu jest Poznańskie Centrum Dziedzictwa, partnerem – Fundacja Centrum Badań Migracyjnych/Migrant Info Point. Patronat ponownie objął Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu, do którego dołączyła krakowska Fundacja Wspierania Języka i Kultury Polskiej im. Mikołaja Reja.

Korzystając z pakietu uczniowie i uczennice mogą doskonalić znajomość języka polskiego, jednocześnie odkrywając niesamowite dokonania mieszkańców(-ek) Poznania, ponieważ nauka odbywa się w oparciu o biogramy fascynujących poznaniaków i poznanierek. Miasto to ludzie. Dlatego chcemy, by jego nowi mieszkańcy(-ki) mogli poznać biografie i dziedzictwo osób, których działalność, osiągnięcia czy postawy do dzisiaj budzą podziw i inspirują (i to nie tylko w wymiarze lokalnym). Wartości, które dziś wpisane są w misję miasta, takie jak otwartość – rozumiana jako wolność myśli i działań; współodpowiedzialność za słabszych i wykluczonych; współtworzenie miasta oparte na zaufaniu i dialogu czy przedsiębiorczość – kształtowały Poznań także w przeszłości, czego dowodem są życiorysy, przedstawione w pakiecie edukacyjnym.

Pakiet składa się z pięciu części, dla których punktem wyjścia są dokonania wybitnych postaci związanych z Poznaniem. Zaproponowane w każdej z nich ćwiczenia obejmują aktywności umożliwiające rozwijanie sprawności słuchania (materiał audio), pisanie, jak i czytania. Od nauczyciela(-ki) i zależy, które z nich wykorzysta do doskonalenia sprawności mówienia uczniów(-ennic). Treści poszczególnych ćwiczeń zostały dobrane w taki sposób, by rozwijać ich kompetencję gramatyczną oraz zasób słownictwa. Mimo że uczniowie(-ennice) nie posługują się jeszcze biegle językiem polskim, uczestniczą już przecież w lekcjach, podczas których wykorzystywany jest język edukacji szkolnej. Ten zaś pełen jest specjalistycznych terminów, skomplikowanych definicji i struktur gramatycznych. Zatem przygotowane materiały to także próba połączenia języka komunikacji na poziomie A2/B1 z elementami języka edukacji szkolnej. Dlatego wykorzystywane słownictwo wykracza w niektórych ćwiczeniach poza poziom B1.

Podobnie jak w materiałach opracowanych w ramach pierwszej edycji, proponujemy jak najczęściej odwoływać się do osobistego doświadczenia uczniów(-ennic), ich wiedzy o świecie, Polsce, Poznaniu, ale także o kraju, z którego pochodzą. Dopytać o ich osobiste opinie, preferencje, doświadczenia.

Jesteśmy pewni, że ta publikacja stanie się przydatnym narzędziem w Państwa pracy z uczniami i uczennicami z doświadczeniem migracji. Liczymy na to, że zaprezentowane treści będą interesujące, a przyjęte rozwiązania metodyczne okażą się ciekawą propozycją wspierania ich rozwoju językowego i kompetencji interkulturowej.

autorka Julia Karczevska

zespół Poznańskiego Centrum Dziedzictwa

zespół Fundacji Centrum Badań Migracyjnych/Migrant Info Point

Realizator:

POZnań*

Partner:

Patroni:

Hipolit Cegielski

Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-61-8 (cz.1)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.bramapoznania.pl, www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
6 stycznia 1813 r.

data śmierci:
30 listopada 1868 r.

HIPOLIT CEGIELSKI

⊗ ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1** Wiek XIX to epoka maszyny parowej. Rozpoczęto wówczas produkcję lokomobili i parowozów. Poznań odegrał w tej przemianie cywilizacyjnej dużą rolę. W naszym mieście powstała fabryka, która produkowała te nowoczesne maszyny. Założył ją Hipolit Cegielski. Był on najstojniejszym poznańskim przemysłowcem i jednym z najwybitniejszych Wielkopolan.
- 2** Urodził się w Ławkach koło Trzemeszna. Uczył się w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Był wybitnie uzdolniony w dziedzinie języków obcych i matematyki. Po powrocie z Berlina, gdzie studiował literaturę i językoznawstwo, został nauczycielem w tej szkole. Uczył w niej łaciny, greki, języka polskiego.
- 3** W XIX wieku Polska nie była wolnym krajem. Jej zachodnia część wchodziła w skład Prus. W 1846 r. w Wielkopolsce przygotowywano powstanie. W spisek zaangażowali się także uczniowie Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Hipolit Cegielski i inni nauczyciele dostali polecenie przeszukania mieszkań swoich uczniów. Ich zadaniem było odnalezienie broni. Hipolit Cegielski odmówił wykonania tego zadania. Powiedział, że jest Polakiem, nauczycielem i nie może tego zrobić. Dodał, że musi odmówić ze względu na uczniów i społeczeństwo polskie. Z tego powodu stracił pracę w szkole.
- 4** We wrześniu 1846 r. otworzył w Bazarze* sklep z produktami żelaznymi. Była to zaskakująca decyzja, ponieważ w tamtym czasie handlem zajmowali się mieszcianie pochodzenia żydowskiego lub niemieckiego. Na początku swej działalności sprowadzał do sklepu narzędzia z zagranicy.
- 5** Kilka lat później otworzył również warsztat, w którym naprawiano narzędzia rolnicze. Następnym etapem było otwarcie fabryki maszyn i narzędzi rolniczych. Produkowano w niej także urządzenia do produkcji mąki, oleju, przesyłania wody i gazu. Po 10 latach w fabryce wytwarzano osiemdziesiąt różnych maszyn i narzędzi. Pracę znalazło w niej wielu rzemieślników: kowale, ślusarze, brukarze, szklarze. W 1860 r. rozpoczęła się produkcja lokomobili.

*Słynny poznański hotel. Adres: ul. Paderewskiego 8 / al. Marcinkowskiego 10.

6 Hipolit Cegielski to także twórca nowoczesnego dziennikarstwa. Był wydawcą i redaktorem naczelnym „Gazety Polskiej” – pierwszego niezależnego dziennika. Sam również pisał artykuły do tej gazety. Jest także autorem książek poświęconych literaturze („Nauka poezji”), technice („Narzędzia i maszyny rolnicze”) i podręcznika gramatyki greckiej.

7 Przy ulicy 28 Czerwca 1956 r. do dziś znajduje się fabryka, która kontynuuje działalność Hipolita Cegielskiego. Na stronie internetowej fabryki czytamy: „(...) to rozpoznawalna na całym świecie marka. Produkty wytwarzane w fabryce pozwalały zmieniać świat, dawać rozwiązania, ułatwiać życie w wielu obszarach.” Poznaniacy nazywają tę fabrykę „Cegielski”. Są dumni, że to właśnie w ich mieście znajduje się jedna z najstarszych i najstojniejszych polskich firm.

⊗ ZADANIE 2

Wpisz numer akapitu tekstu z Zadania 1.
Hipolit Cegielski został opisany jako:

kupiec *akapit 4*

Informacja z tekstu: *Sprowadzał do sklepu narzędzia z zagranicy.*

językoznawca *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

dziennikarz *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

nauczyciel *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

przemysłowiec *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

student *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

patriota *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

miłośnik literatury *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

wydawca *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

redaktor naczelny *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

fabrykant *akapit ____*

Informacja z tekstu: _____

⊗ ZADANIE 3

Hipolit Cegielski odniósł wielki sukces. Pomógł mu w tym jego silny charakter. Połącz cechę charakteru z definicją.

wytrwałość	cecha osoby, która dużo i chętnie pracuje
sumienność	cecha osoby, która potrafi przezwyciężyć strach
pracowitość	konsekwentne dążenie do celu
kreatywność	staranne wykonywanie obowiązków
odwaga	cecha osoby, która ma oryginalne pomysły

⊗ ZADANIE 4

Opisz Hipolita Cegielskiego. Wykorzystaj cechy z Zadania 3.

- Hipolit Cegielski był **wytrwały**, bo nigdy się nie poddawał.
- Hipolit Cegielski był _____, bo zawsze dobrze wykonywał swoją pracę.
- Hipolit Cegielski był _____, bo bardzo angażował się w to, co robił.
- Hipolit Cegielski był _____, bo kiedy stracił pracę w szkole – otworzył sklep.
- Hipolit Cegielski był _____, bo odmówił wykonania polecenia.

⊗ ZADANIE 5

Osobę, która jest wszechstronnie uzdolniona, posiada wiedzę z różnych dziedzin, nazywamy **człowiekiem renesansu**. Czy uważasz, że tak można nazwać Hipolita Cegielskiego? Dlaczego?

❁ ZADANIE 6

Hipolit Cegielski realizował swoje plany w kilku etapach. Najpierw otworzył sklep, potem warsztat, a na końcu fabrykę. W każdym z tych miejsc zajmowano się czymś innym. Przyporządkuj czasowniki do miejsc.

sprzedawać ~~odnawiać~~ naprawiać konstruować kupować
produkować reperować płacić

sklep	warsztat	fabryka
	<i>odnawiać</i>	

❁ ZADANIE 7

W tekście w Zadaniu 1. pojawiły się nazwy zawodów. Znajdź je. Uzupełnij luki.

- Kowal* zajmuje się wyrabianiem przedmiotów z metalu.
- Jeśli zbiła się szyba, nową zamówimy u_____.
- _____zajmuje się budowaniem dróg i chodników.
- _____to rzemieślnik, który naprawi zepsuty zamek w drzwiach.

Każdy z nich jest **rzemieślnikiem**. To znaczy, że wytwarza coś za pomocą pracy rąk.

❁ ZADANIE 8

XIX wiek to czas, w którym ludzkość dokonała wielkiego postępu. Stało się to dzięki licznym wynalazkom. Znajdź 9 słów i dowiedz się jakie to wynalazki.

mikrofon

rower

samochód

żarówka

telefon

bateria

dynamit

lokomotywa

długopis

L K O D Ł U G O P I S K L O P L
H C E R O W E R K J U I B E D J
C Z E S L O K O M O T Y W A T H
A D Y N A M I T W I U K O P E
D A S T E L E F O N O K O P E W
E C S A M O C H Ó D E R O I S
U B A T E R I A P E R U C Y P Z
C H O P E M I K R O F O N I E O
P K O R A Ż A R Ó W K A K O P N

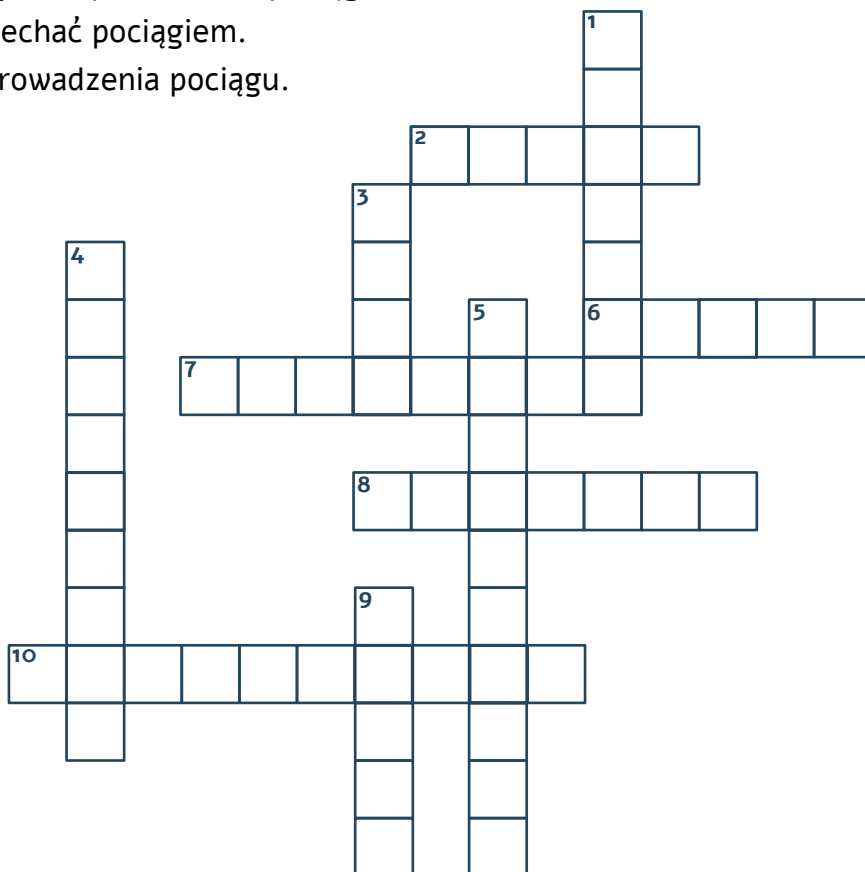
❁ ZADANIE 9

Jak myślisz, jakie wynalazki powstaną w XXI wieku?

❁ ZADANIE 10

Czy znasz słownictwo związane z pociągiem? Uzupełnij krzyżówkę.

1. Pociąg, którym jadą ludzie.
2. Na nim pasażerowie czekają na swój pociąg.
3. Tam kupisz bilet.
4. Wydzielona część wagonu, w której siedzą pasażerowie.
5. Ciągnie cały pociąg.
6. Część pociągu, która służy do przewożenia ludzi lub towaru.
7. Pociąg, którym przewozi się węgiel.
8. Miejsce, w którym odbywa się ruch pasażerów i pociągów.
9. Musisz go kupić, jeśli chcesz jechać pociągiem.
10. Zawód, który daje prawo do prowadzenia pociągu.

⊗ ZADANIE 11

W języku polskim do tworzenia nazw zawodów służą formanty: -arz, -ak, -nik, -owiec, -ista. Utwórz nazwy zawodów.

stolarz

cukier_____

blach_____

mecha_____

ratow_____

rol_____

kuch_____

program_____

ryb_____

praw_____

bank_____

dek_____

ekonom_____

dziennik_____

maszyn_____

mur_____

lek_____

-ak

-ista

-owiec

-nik

-arz

Wypisz z tej grupy zawody rzemieślnicze:

- stolarz** - wytwarza przedmioty z drewna
- _____ - buduje ściany z kamienia lub cegły
- _____ - przyrządza potrawy
- _____ - wytwarza przedmioty z blachy
- _____ - naprawia dachy
- _____ - wypieka torty
- _____ - naprawia maszyny

⊗ ZADANIE 12

Jaki zawód chciałbyś/chciałabyś wykonywać w przyszłości? Dlaczego?

⊗ ZADANIE 13

W języku polskim jest wiele związków frazeologicznych i przysłów, którymi można opisać pracę. Dopasuj do nich znaczenie.

1.	mrówcza praca		bez pracy nie można osiągnąć swojego celu
2.	syzyfowa praca	1.	długa i męcząca praca
3.	jaka praca, taka płaca		zapłata za pracę jest tak duża, jak wysiłek, który się w nią wkłada
4.	pracowity jak pszczoła		praca bez końca, bez efektów
5.	bez pracy nie ma kołaczy		praca, która wymaga dużej cierpliwości
6.	benedyktyńska praca		ktoś, kto lubi pracować

⊗ ZADANIE 14

Uzupełnij zdania, korzystając z tabeli z Zadania 13.

- Bardzo się zmęczyliśmy. To była naprawdę **mrówcza praca**.
- Składanie modelu tego samolotu to była_____.
- Nauczyciel powiedział „_____” i wstawił mi ocenę dopuszczającą.
- Mama uważa, że sprzątanie mojego pokoju to_____.
- Nie osiągniesz sukcesu, jeśli nie będziesz ciężko pracować – powiedziała nauczycielka.
– Pamiętaj:_____ – dodała.
- Podziwiam mojego kolegę, bo jest_____.

⊗ ZADANIE 15

Chiński filozof Konfucjusz uważał, że kto lubi swoją pracę, ten nigdy nie jest zmęczony. Jak rozumiesz to stwierdzenie? Czy się z nim zgadzasz? Dlaczego?

❁ ZADANIE 16

 Postępuj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

Plac pierwszych Grudnia pracy Fabryki Maja pierwszej ona
~~historyczne~~ Poznańskim Lutego Placu fabryka dzień nazwa

W Poznaniu znajduje się kilka ulic, które upamiętniają ważne wydarzenia **historyczne**.
_____ Wolności z Placem Cyryla Ratajskiego łączy ulica z _____. Co roku dla Polaków jest to dzień wolny od _____. Tego dnia w Polsce uroczystie świętuje się rocznicę uchwalenia _____ polskiej konstytucji. Została _____ ustanowiona w 1791 r.

_____ – popularnie zwana „Cegielski” – znajduje się przy ulicy 28 Czerwca 1956 r. Nazwa ulicy upamiętnia jeden z _____ strajków w komunistycznej Polsce. Zorganizowali go poznaniacy – pracownicy i pracownice _____. To wydarzenie nazywamy _____ Czerwcem.

Ulica 27 _____ znajduje się w samym centrum miasta. Jej _____ upamiętnia dzień wybuchu powstania wielkopolskiego w 1918 r. Ulica biegnie wzdłuż _____ Wolności do Okrąglaka – charakterystycznego budynku w kształcie walca.

Ulica 23 _____ łączy Plac Wielkopolski z Placem Cyryla Ratajskiego. Upamiętnia ona _____ wyzwolenia Poznania spod okupacji niemieckiej w 1945 r.

❁ ZADANIE 17

W kalendarzu znajduje się kilka dni, które są w Polsce wolne od pracy. Połącz datę z nazwą święta.

1.01	Dzień Wszystkich Świętych
6.01	Narodowe Święto Niepodległości
1.05	Nowy Rok
1.11	pierwszy dzień Bożego Narodzenia
11.11	Święto Trzech Króli
25.12	drugi dzień Bożego Narodzenia
26.12	Święto Pracy

⊗ ZADANIE 18

Na podstawie tekstu z Zadania 1. zaznacz właściwą odpowiedź i dodaj przykład.

	piszemy wielką literą	piszemy małą literą	przykład z tekstu
Nazwy krajów			
Nazwy miast			
Nazwy mieszkańców krajów			
Nazwy mieszkańców miast			
Przymiotniki utworzone od nazw krajów			
Przymiotniki utworzone od nazw miast			

⊗ ZADANIE 19

W języku polskim możemy zapisać datę za pomocą słów. Cyfrę odczytujemy jako liczebnik porządkowy. Nazwa miesiąca powinna być w dopełniaczu. Zapisz daty słownie.

- 1.01 _____
- 23.02 *dwudziesty trzeci lutego*
- 2.03 _____
- 13.04 _____
- 3.05 *trzeci maja*
- 28.06 *dwudziesty ósmy czerwca*
- 4.07 _____
- 5.08 _____
- 6.09 _____
- 30.10 _____
- 11.11 _____
- 27.12 *dwudziesty siódmy grudnia*

ZADANIE 20

Każdego dnia przypada jakieś święto, specjalna okazja. Niektóre z nich przypominają nam o ważnych sprawach. Są wśród nich też święta bardzo nietypowe i zabawne. Nie są to dni wolne od pracy.

Napisz, w jaki sposób możesz je celebrować.

13.01 Dzień Sprzątania Biurka

Tego dnia *posprzątam swoje biurko.*

21.02 Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego

Tego dnia _____

1.03 Międzynarodowy Dzień Przytulania Bibliotekarza

Tego dnia _____

12.04 Dzień Czystych Okien

Tego dnia _____

26.05 Dzień Matki

Tego dnia _____

23.06 Dzień Ojca

Tego dnia _____

7.07 Światowy Dzień Czekolady

Tego dnia _____

21.08 Światowy Dzień Optymisty

Tego dnia _____

15.09 Międzynarodowy Dzień Kropki

Tego dnia _____

1.10 Międzynarodowy Dzień Wegetarianizmu

Tego dnia _____

28.11 Dzień bez Zakupów

Tego dnia _____

28.12 Międzynarodowy Dzień Pocałunku

Tego dnia _____

Bibliografia [dostęp online: 16.11.2020]:

Bojarski L., *Ceglorz zawsze stawiał na jakość*, „Gazeta Wyborcza”, 03.11.2009, online:
https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,7218227,Ceglorz_zawsze_stawial_na_jakosc.html

Bojarski P., *Jako Polak i nauczyciel muszę odmówić...*, „Gazeta Wyborcza”, 17.10.2013, online:
https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,14791137,Jako_Polak_i_nauczyciel_musze_odmowic____.html

Janicki T., *Hipolit Cegielski – Jego życie i dzieło*, online:
<https://www.thc.org.pl/PL-H64/hipolit-cegielski-jego-zycie-i-dzielo.html>

Juchowski P., *Hipolit Cegielski – humanista, który został przemysłowcem. Kim był i czego dokonał?*, online:
<https://fabrykiwpolsce.pl/hipolit-cegielski-humanista-ktory-zostal-przemyslowcem-kim-byl-i-czego-dokonal/>

Kubiak J., *Poezja i maszyny. Hipolit Cegielski 1813-1868*, cz. I, II, „Poznańskie Archiwum Historii Mówionej”, online:

<http://historiamowiona.poznan.pl/mediateka/poezja-i-maszyny-hipolit-cegielski-1813-1868-cz-1/>, <http://historiamowiona.poznan.pl/mediateka/poezja-i-maszyny-hipolit-cegielski-1813-1868-cz-2/>

Poznański P., *Wycieczka z „Gazetą” – Cegielski*, „Gazeta Wyborcza”, 30.03.2003, online:
<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,1399193.html>

Bez kompromisów! Julia Woykowska w XIX-wiecznym Poznaniu
<http://onepoznan.pl/dzikhi-bit-wywiad-z-lucyna-marzec/>

Julia Woykowska. Kim była? I dlaczego budziła oburzenie poznańskich mieszczan?
<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,23544441,julia-woykowska-kim-byla-i-dlaczego-budzi-la-oburzenie-poznanskich.html>

Konfucjusz <https://pl.wikiquote.org/wiki/Konfucjusz>

Najważniejsze wynalazki XIX wieku <https://webprojektor.pl/najwazniejsze-wynalazki-xix-wieku/>

Witamy w świecie H. Cegielski – Poznań S.A. <https://www.hcp.eu/pl/historia>

Halszka Osmólska

Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!”
powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne
do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-61-8 (CZ.1)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań

www.bramapoznania.pl, www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
15 września 1930 r.

data śmierci:
31 marca 2008 r.

HALSZKA OSMÓLSKA

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Halszka Osmólska była wybitną badaczką dinozaurów i pradawnych krokodyli. Jest współautorką jednego z największych dzieł, które opisuje wszystkie znane dinozaury. Przez całe życie odkrywała tajemnice sprzed milionów lat. Uważa się ją za jedną z największych XX-wiecznych ekspertek od dinozaurów.
- 2 Urodziła się w Poznaniu. Na Uniwersytecie Poznańskim studiowała na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi. Pierwsze badania prowadziła w Górach Świętokrzyskich.
- 3 Brała udział w polsko-mongolskich wyprawach na pustynię Gobi. Były to jedne z największych wypraw paleontologicznych na świecie. Mongolia to ważne miejsce dla światowej paleontologii. Znajduje się tam bardzo dużo skamieniałości.
- 4 Takie ekspedycje naukowe są wspaniałą przygodą, ale także ciężką pracą. Na pustyni Gobi w słońcu może być nawet 100 stopni Celsjusza! Trudno odróżnić skamieniałości od kamieni. Kości trzeba wydobyć spod grubej warstwy piasku i skał. Następnie należy je wyczyścić i wyplukać w kwasie.
- 5 Podczas tych wypraw ekipy naukowców znalazły mnóstwo szkieletów żółwi, krokodyli, ptaków, jaszczurek i węży. Badacze odnaleźli również około 180 okazów prehistorycznych ssaków. Efektem ich pracy było także opisanie kilkunastu nowych gatunków dinozaurów. Niektóre z nich zostały ukazane w filmach „Park Jurajski” i „Zaginiony świat”.
- 6 Właśnie w Mongolii udało się odkryć dinozaura, którego Halszka Osmólska nazwała Deinocheirus. Po polsku to znaczy „strasznoręki”. Miał potężne łapy długości dwóch i pół metra. Nie znano wówczas zwierzęcia o tak ogromnych łapach. Zakończone były długimi pazurami podobnymi do noży, które mierzyły ok. 32 cm. Szpony były dużo większe niż u znanych mięsożerców w typie tyranozaura. Przypominały pazury, które dziś mają leniwce i mrówkojady. Strasznoręki mógł ich używać do wygrzebywania korzeni, przyciągania gałęzi albo rozkopywania ziemi.
- 7 Najśłynniejsze odkrycie Halszki Osmólskiej to Gallimimus. Nazwa po łacinie znaczy „udający kurę” (gallus – kura, mimus – udający, kopiujący). Dinozaur przypominał strusia, ale miał mniejszą głowę. Był jednak od niego dwa razy większy. Prawdopodobnie bardzo szybko biegł – do 70 km/h.

8

Badaczka twierdziła, że dinozaury bardziej przypominały ptaki i ssaki niż gady. Uważała, że przyczyną ich nagłego wyginięcia był prawdopodobnie upadek meteorytu. W wywiadzie mówiła: „Skutki takiego uderzenia miałyby zasięg globalny: pożary, wzrost ilości dwutlenku węgla w atmosferze, ogromna masa pyłu, zaciemnienie, zmiany klimatyczne”. Jednak dlaczego inne gatunki przetrwały? Nauka jeszcze nie zna odpowiedzi na to pytanie.

ZADANIE 2

Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

krokodyli badaczki pióra pingwiny ~~Poznanianka~~ pustyni pamięć zajęcy
imienia gatunek pingwina naukowiec pazurami zęby ogon znalazła

Poznanianka była autorytetem dla paleontologów na całym świecie. Część z nich _____ sposób na wyrażenie swojego uznania dla jej osiągnięć. W 2001 r. mongolski _____ nazwał na jej cześć odkrytego dinozaura. Od tej pory nosi on nazwę Citipati osmolskae.

Kiedy Halszka Osmólska zmarła, jeden z belgijskich paleontologów postanowił uczcić jej _____. Odkryty właśnie nowy _____ dinozaura nazwał Velociraptor osmolskae, czyli welociraptor Osmólskiej. Jeden z archozaurów – przodek _____ – został nazwany Osmolkina a europejski przodek _____ nosi nazwę sarduszki Osmólskiej.

Również Halszkaraptor to dinozaur nazwany na cześć _____. To trudne słowo jest połączeniem jej _____ z łacińskim słowem „raptor”, czyli rabuś. Zwierzę wyglądało jak mieszanka _____ z łabędziem. Znalezione je na _____, która wiele milionów lat temu była terenem bagiennym. Dinozaur na lądzie poruszał się za pomocą nóg zakończonych długimi _____. W wodzie pływał dzięki przednim kończynom, które dziś mają _____. W jego dziobie odkryto _____, więc prawdopodobnie żywił się rybami, skorupiakami, małymi gadami i ssakami. Był wielkości kaczki, ale miał długi _____. Prawdopodobnie pokrywały go _____.

ZADANIE 3

W tekście w Zadaniu 1. pojawiło się nowe słownictwo. Dopasuj je do opisów.

- a. Coś niejasnego, niezrozumiałego – **tajemnica**
- b. Podróż turystyczna, naukowa – _____
- c. Układ kostny – _____
- d. Grupa zwierząt, która karmi potomstwo mlekiem – _____
- e. Zwierzę, które zjada inne zwierzęta – _____
- f. Część rośliny, która trzyma ją w ziemi – _____
- g. Część drzewa, która rośnie w bok – _____

 ZADANIE 4

Utwórz pytanie, na które odpowiedź znajduje się we wskazanym akapicie tekstu z Zadania 1.

akapit 1: *Co badała Halszka Osmólska?*

akapit 2: _____

akapit 3: _____

akapit 4: _____

akapit 5: _____

akapit 6: _____

akapit 7: _____

akapit 8: _____

 ZADANIE 5

Przeczytaj uważnie opis Halszkaraptora w Zadaniu 2. Spróbuj go narysować. Następnie w internecie znajdź jego wizerunek i porównaj.

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the student to draw a Halszkaraptor.

ZADANIE 6

Prawda czy fałsz? Zaznacz poprawną odpowiedź i uzasadnij.
Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

	P	F
Halszka Osmólska interesowała się tylko dinozaurami.	☐	☒
Informacja z tekstu: <i>Halszka Osmólska badała również pradaune krokodyle.</i>		
Halszka Osmólska jest autorką jednego z największych dzieł o dinozaurach.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Pierwsza wyprawa Halszki Osmólskiej odbyła się w Polsce.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Praca paleontologa jest łatwa i przyjemna.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Halszka Osmólska nazwała dinozaura Deinocheirus, bo miał długie nogi.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Jeden z dinozaurów, którego odkryła Halszka Osmólska przypominał ptaka.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Najbardziej podobne do dinozaurów są gady.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Nie ma żadnej teorii, która wyjaśnia, dlaczego dinozaury wyginęły.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Nie ma żadnej teorii, która wyjaśnia, dlaczego inne gatunki przetrwały.	☐	☐
Informacja z tekstu:		

ZADANIE 7

W języku polskim do tworzenia nazw cech służy formant **-ość**.
Utwórz nazwy cech charakteru.

cierpliwy – **cierpliwość**

kreatywny – _____

uczciwy – _____

wytrwały – _____

pracowity – _____

mądry – _____

gościnny – _____

grzeczny – _____

punktualny – _____

Osoba, która chce zostać paleontologiem, musi mieć odpowiednie cechy charakteru.
Podkreśl te cechy, które twoim zdaniem przydadzą się w tej pracy.

Uzupełnij tekst.

a. Moim zdaniem paleontolog musi być _____, bo

b. Myślę, że Halszka Osmólska była _____, ponieważ

c. Moje cechy charakteru to _____, _____ i _____.

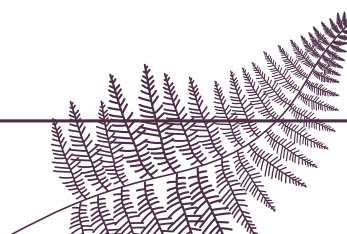
Praca paleontologa przypomina czasem pracę podróżnika, detektywa, górnika, chemika. Uzupełnij zdania. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

a. Paleontolog jest też podróżnikiem, bo _____

b. Praca paleontologa przypomina czasami pracę detektywa, ponieważ _____

c. Czasami paleontolog pracuje jak górnik, gdyż _____

d. Paleontolog musi znać się na chemii, bo _____

ZADANIE 8

Co paleontolog może znaleźć w piasku? Znajdź 10 słów.

szkielet

czaszka

jajo

skamielina

śląd

kość

muszla

ząb

pazur

kiel

G	U	P	O	S	Z	K	I	E	L	E	T	E	R	B	A	N
J	O	K	L	O	P	E	R	T	U	N	A	S	D	E	R	
S	O	I	J	A	J	O	K	O	L	E	R	T	J	U	I	O
J	O	P	W	E	R	T	Y	I	J	S	D	I	Ś	L	A	D
D	E	W	A	K	O	Ś	Ć	O	K	O	Z	Z	Ą	B	E	
W	E	R	S	F	O	M	U	S	Z	L	A	D	E	N	A	
F	U	K	I	E	Ł	W	I	E	L	P	A	Z	U	R	Z	I
G	J	O	K	E	R	R	O	P	I	E	D	N	A	C	Z	E
F	G	U	I	K	O	L	C	Z	A	S	Z	K	A	S	Z	A
M	J	U	S	K	A	M	I	E	L	I	N	A	D	E	R	Z

ZADANIE 9

Niektóre rzeczowniki można utworzyć od czasowników za pomocą formantów -anie, -enie, -cie.

badać - **badanie**

odkryć - _____

wynaleźć - _____

poznać - _____

analizować - _____

twierdzić - _____

pisać - _____

Uzupełnij zdania odpowiednimi rzeczownikami.

- Jutro idę do okulisty na **badanie** wzroku.
- _____ Ameryki zmieniło świat.
- Zadaniem komputerów jest _____ danych.
- _____ książki zajmuje dużo czasu.
- Dziś na lekcji matematyki poznaliśmy _____ Pitagorasa.
- _____ internetu zmieniło cały świat.
- Celem dzisiejszej lekcji jest _____ nowych słów.

ZADANIE 10

Halszka Osmólska brała udział w polsko-mongolskich wyprawach paleontologicznych. Przymiotnik „polsko-mongolski” to przymiotnik złożony. W pisowni takich przymiotników obowiązują dwie reguły:

1. Jeżeli oba przymiotniki opisują tę samą kategorię, wtedy piszemy je z łącznikiem (-): polsko-mongolski (obie części wskazują na kraj).
2. Jeżeli jedna część przymiotnika określa drugą, wtedy piszemy je łącznie: ciemnozielony (druga część informuje o kolorze, a pierwsza o odcieniu tego koloru).

Stwórz przymiotniki złożone. Uważaj na gramatykę.

- a. Lubię sos (słodki, kwaśny) **słodko-kwaśny**.
- b. Kupiłam (jasny, niebieski) _____ sukienkę.
- c. Czytam książki (fantastyczne, naukowe) _____.
- d. Brazylia to (południe, Ameryka) _____ kraj.
- e. W moim ogrodzie rosną (różne, kolorowe) _____ kwiaty.
- f. Flaga polski jest (biała, czerwona) _____.
- g. Na lekcji używam słownika (polski, angielski) _____.

ZADANIE 11

Poniżej znajdują się nazwy nauk. Połącz je z opisem.

1.	paleontologia		bada organizmy żywe
2.	archeologia	1.	nauka zajmująca się skamieniałościami, pradawnymi organizmami
3.	biologia		jest nauką o organizmie człowieka
4.	psychologia		zajmuje się funkcjonowaniem człowieka w społeczeństwie
5.	antropologia		nauka badająca zachowanie ludzi
6.	zoologia		odkrywa przeszłość człowieka na podstawie śladów znalezionych w ziemi
7.	fizjologia		część medycyny, która zajmuje się chorobami serca
8.	kardiologia		nauka o zwierzętach
9.	ekologia		nauka o tym, jak funkcjonuje przyroda

ZADANIE 12

W mitach i legendach różnych kultur pojawiają się niesamowite stwory. Połącz nazwę z opisem. O których z nich opowiadają polskie legendy?

1.	Feniks		olbrzymi wąż, który wykuł się z jaja złożonego przez koguta
2.	Pegaz		z jego paszczy wydobywa się ogień
3.	Jednorożec		pies z trzema głowami
4.	Sfinks		koń z rogiem
5.	Hydra		wąż wodny, który miał kilka głów
6.	Smok	1.	ognisty ptak
7.	Bazyliczek		koń ze skrzydłami
8.	Cerber		lew z ludzką głową

Polskie legendy opowiadają o _____ i _____.

ZADANIE 13

Organizmy, które mają kręgosłup to kręgowce. Dzielimy je na ssaki, ptaki, gady, płazy, ryby. Poznaj zwierzęta, które żyją w Polsce. Wpisz ich nazwy do odpowiedniej kolumny.

~~zaskroniec~~ węgorz bocian żaba wróbel ropucha karp żmija lis kret sroka
jeż nietoperz salamandra żółw pstrąg gołąb jaszczurka śledź

ssaki	ptaki	gady	płazy	ryby
		zaskroniec		

ZADANIE 14

Środowisko naturalne jest w złym stanie. Dlatego niektóre gatunki zwierząt są zagrożone wyginięciem. Podkreśl te, które można spotkać w Polsce.

żubr
tuńczyk
wilk

tygrys
orzeł
szympan

ryś
goryl
panda

kozica
sokół
nosorożec

ZADANIE 15

Psy to zwierzęta domowe. Dzielimy je na różne rasy. Poszukaj ich zdjęć w internecie. Napisz, która rasa najbardziej ci się podoba i dlaczego?

1. Buldog francuski
2. Sznaucer miniaturowy
3. Labrador
4. Owczarek niemiecki (popularna nazwa – wilczur)
5. Bokser
6. Jamnik
7. Pudel

Najbardziej podoba mi się _____, ponieważ _____

Jest też wiele psów nierasowych.
Czy wiesz, jak nazywamy psa, którego rasy nie można określić? _____

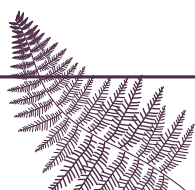
ZADANIE 16

Wypisz inne zwierzęta domowe.

ZADANIE 17

Czy masz zwierzę? Opisz je.

ZADANIE 18

Człowiek za bardzo ingeruje w środowisko naturalne. Jego działania mają negatywny wpływ na przyrodę. Zastanów się, co do tego doprowadziło. Jakie są tego skutki? Co możemy zrobić, żeby je powstrzymać?

Co do tego doprowadziło?	rozbudowa miast, budowa nowych dróg, produkcja plastiku, produkcja samochodów, działalność fabryk, używanie nawozów sztucznych, katastrofy statków
Skutki?	zwierzęta tracą swoje środowisko, niektóre gatunki ssaków są zagrożone wyginięciem, kwaśne deszcze, oddychamy zanieczyszczonym powietrzem, mięso niektórych ryb jest toksyczne, brudne plaże, choroby płuc
Co możemy zrobić?	sadzić drzewa, wybierać transport publiczny, oszczędzać wodę, sprzątać śmieci, jeść ekologiczne produkty, segregować odpady, oszczędzać energię elektryczną, nie używać toreb jednorazowych

wycinanie lasów

Przyczyny: _____

Skutki: _____

Co możesz zrobić? Mogę _____

zanieczyszczenie mórz i oceanów

Przyczyny: _____

Skutki: _____

Co możesz zrobić? Mogę _____

zanieczyszczenie powietrza

Przyczyny _____

Skutki: _____

Co możesz zrobić? Mogę _____

ZADANIE 19

Kontakt z przyrodą dobrze wpływa na człowieka. Wybierz cytat, z którym najbardziej się zgadzasz. Uzasadnij swój wybór.

- a. Wszystko, co możesz sobie wyobrazić, natura już to stworzyła. (Albert Einstein)
- b. A poza tym mam naturę, sztukę i poezję, a jeśli to nie wystarczy, czego więcej mogę chcieć? (Vincent van Gogh)
- c. Kiedy spotykają się ludzie i góry, dzieją się wielkie rzeczy. (William Blake)
- d. Jeśli chcesz poznać boskość, poczuj wiatr na twarzy i ciepłe słońce na dłoni. (Budda)
- e. Natura nie robi nic bezużytecznego. (Arystoteles)

ZADANIE 20

Podczas wakacji możemy być bliżej natury. W Polsce są góry, morze, jeziora, rzeki i lasy. Gdzie najbardziej lubisz wypoczywać i dlaczego?

Bibliografia [dostęp online: 16.11.2020]:

Mikołuszko W.,

- *Dinozaur strzela ogonem. Rozmowa z prof. Halszką Osmólską, paleontologiem, badaczem dinozaurów*, „Gazeta Wyborcza”, 27.03.2003, online: <https://wyborcza.pl/1,75400,1391103.html>
- *Prof. Halszka Osmólska 1930-2008*, „Gazeta Wyborcza”, 3.04.2008, online: <https://wyborcza.pl/1,75400,5081757.html>
- *Rabús Halszki. Takiego dinozaura jeszcze nie znaleźliśmy!*, „Gazeta Wyborcza”, 7.12.2017, online: <https://wyborcza.pl/7,75400,22751098,rabus-naszej-halszki-tak-cudaczno-dinozaura-jeszcze-nie-znalismy.html>

Nawrot R.,

- *Dinozaury z „Parku Jurajskiego” w środku Poznania? Na cześć sławnej poznanianki*, „Gazeta Wyborcza”, 16.01.2018, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,89336,22902844,dinozaury-z-parku-jurajskiego-w-srodku-poznania-na-czesc.html>
- *Gallimim - niezwykła historia poznańskiego dinozaura*, „Gazeta Wyborcza” 13.06.2015, online: https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,18112290,Gallimim_niezwykla_historia_poznanskiego_dinozaura.html
- *Od „Jurassic Park” do halszkaraptora. Wielki wkład profesor z Poznania w odkrywanie historii dinozaurów*, „Gazeta Wyborcza”, 14.01.2018, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,105531,22886608,jurassic-park-po-poznansku-nazwali-opierzone-dziwadlo-imieniem.html>
- *Strasznoreki wyłonił się spod piasku. Przeraził wszystkich. Nazwała go prof. Halszka Osmólska z Poznania*, „Gazeta Wyborcza”, 11.10.2020, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,105531,26350343,strasznoreki-wylonil-sie-spod-piasku-przerazil-wszystkich.html>

Halszkaraptor escuilliei. Nowy gatunek dinozaura nazwany na cześć polskiej badaczki. „Dziennik Naukowy”, 7.12.2017, online: <https://dzienniknaukowy.pl/planeta/halszkaraptor-escuilliei-nowy-gatunek-dinozaura-nazwany-czesc-polskiej-badaczki>

Cytaty, sentencje i aforyzmy o przyrodzie

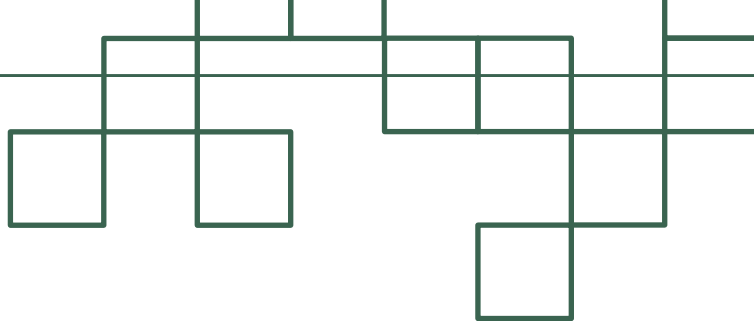
<https://swiatcytatow.pl/cytaty-sentencje-i-aforyzmy-o-przyrodzie/>

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!

materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-61-8 (cz.1)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.bramapoznania.pl, www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
15 lipca 1908 r.

data śmierci:
30 sierpnia 1978 r.

HENRYK ZYGALSKI

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Enigma to coś tajemniczego, zagadkowego. Tak nazywała się maszyna szyfrująca, której używali Niemcy podczas II wojny światowej. Pierwsza jej wersja powstała w latach 20-tych XX w. Kolejne wersje przypominały nieco maszynę do pisania.
- 2 Gdyby wszyscy matematycy świata próbowali złamać szyfr Enigmy, zajęłoby im to tysiące lat. 403 291 461 126 605 635 584 000 000 – to liczba możliwych kombinacji jej ustawień. W tej maszynie litery znajdowały się na kołach. Jedna osoba dyktowała treść wiadomości. Szyfrant (osoba, która kodowała wiadomość) naciskał klawisz. Koła obracały się kilka razy. Litera zmieniała się na inną. Do odbiorcy wysyłano najpierw klucz – informację, w jaki sposób musi ustawić swoją maszynę. Każdego dnia klucz był inny. Potem wysyłano wiadomość. Ze względów bezpieczeństwa komunikaty nie miały więcej niż 250 znaków.
- 3 Na początku XX w. agenci, którzy zajmowali się łamaniem szyfrów, byli specjalistami od języka. Nie potrafili złamać tego skomplikowanego kodu. Polacy zorientowali się, że to zupełnie nowy typ szyfru. W styczniu 1929 r. na Uniwersytecie Poznańskim zorganizowano kurs kryptologii. Nauczanie matematyki było tu na jednym z najwyższych poziomów w kraju. Poznań wybrano także z innego powodu – prawie wszyscy znali tu język niemiecki. W kursie wzięli udział młodzi studenci. Najzdolniejsi okazali się: Henryk Zygałski, Marian Rejewski oraz Jerzy Różycki. Pierwszy z nich był poznaniakiem. Wymyślił specjalne arkusze papieru z dziurkami, które są nazywane „płachtami Zygałskiego”. Dzięki nim ta trójka zdolnych matematyków w 1932 r. złamała szyfr Enigmy.
- 4 Niemcy wciąż doskonalili swoją maszynę. Ponieważ Polacy nie mogli poradzić sobie z nowym szyfrem, nawiązali kontakt z Francuzami i Brytyjczykami. Do Paryża i Londynu wysłali wiadomość: „Mamy nowiny”. Przekazali sojusznikom całą wiedzę zdobytą na temat Enigmy i kopie maszyn. Stało się to kilka miesięcy przed wybuchem II wojny światowej.
- 5 Dalsze prace były kontynuowane w tajnym brytyjskim ośrodku łamania szyfrów w Bletchley Park. Tam kluczową rolę odegrał genialny matematyk – Alan Turing. To on zaprojektował ogromne maszyny, które złamały szyfr.

6 Historycy uważają, że złamanie kodu Enigmy przyspieszyło zakończenie wojny nawet o trzy lata. To uratowało życie 20–30 milionom ludzi. W 1944 r. kryptolodzy odczytywali miesięcznie 80 000 niemieckich wiadomości. Niemcy nawet tego nie podejrzewali. Byli pewni, że szyfru Enigmy nie można złamać.

7 Przez wiele lat pomijano polski akcent tej historii. To jednak Polacy byli autorami pomysłów, które sojusznicy potem rozwinęli. Nauczyli ich łamania szyfru. Wymyślili, że tylko maszyny mogą to zrobić. To oni włączyli do tego zadania matematyków. O historii szyfrów, znanych polskich kryptologach i samej Enigmie dowiesz się więcej w Centrum Szyfrów Enigma. Zostanie ono otwarte w Poznaniu w 2021 r.

ZADANIE 2

Zaznacz poprawną odpowiedź. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

Pierwsza wersja Enigmy powstała:

- a) podczas II wojny światowej
- b) przed II wojną światową
- c) podczas I wojny światowej
- d) żadna z odpowiedzi nie jest poprawna

Zaszyfrowane wiadomości zawsze miały:

- a) 250 znaków
- b) mniej niż 251 znaków
- c) więcej niż 250 znaków
- d) dowolną liczbę znaków

Żeby złamać szyfr Enigmy, trzeba było:

- a) być poznaniakiem
- b) znać dwa języki obce
- c) znać matematykę
- d) być specjalistą od języka

Polacy:

- a) złamali szyfr, ale nie mogli dalej prowadzić prac
- b) złamali szyfr, ale Niemcy przestali używać Enigmy
- c) nie złamali szyfru, więc musieli szukać pomocy u Francuzów i Brytyjczyków
- d) żadna z odpowiedzi nie jest poprawna

W Bletchley Park Alan Turing odegrał kluczową rolę. To znaczy, że:

- a) wykonał najważniejszą pracę
- b) miał klucz do maszyny
- c) miał klucz do bramy parkowej
- d) był zdolnym aktorem

Złamanie kodu Enigmy:

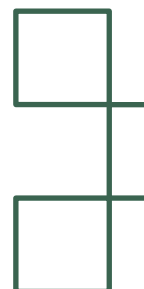
- a) nie wpłynęło na historię II wojny światowej
- b) pozwoliło szybciej zakończyć II wojnę światową
- c) nastąpiło po II wojnie światowej
- d) opóźniło zakończenie II wojny światowej

Niemcy:

- a) szybko zorientowali się, że kod został złamany
- b) wiedzieli, że kod zostanie złamany
- c) zbudowali nową maszynę, gdy dowiedzieli się, że kod został złamany
- d) żadna z odpowiedzi nie jest poprawna

Praca Polaków była:

- a) konkurencyjna wobec działań sojuszników
- b) realizowana równolegle z działaniami sojuszników
- c) kontynuowana przez sojuszników
- d) nie była ważna dla sojuszników

ZADANIE 3

Oto propozycje tytułów akapitów do tekstu z Zadania 1. Wpisz odpowiednią cyfrę.
Uwaga: jeden tytuł nie pasuje do żadnego akapitu.

- a. Początki Enigmy - *akapit 1*
- b. Maszyny matematycznego geniusza - *akapit* ____
- c. Rola Polaków - *akapit* ____
- d. Współpraca z sojusznikami - *akapit* ____
- e. Jak to działało? - *akapit* ____
- f. Powojenne losy polskich kryptologów - *akapit* ____
- g. Poznań – miasto kryptologów - *akapit* ____
- h. Ratunek dla świata - *akapit* ____

ZADANIE 4

Czy pamiętasz polski alfabet? Uzupełnij wszystkie litery. Odczytaj zaszyfrowaną wiadomość. Każda litera jest przesunięta o 3 miejsca (np. pierwsza litera szyfru, czyli E – to zaszyfrowane C).

A A B C _____

EGÓYTZO UAŻITSŻ GÓLJOC YR OLGŁUEG, Ż MYSTŻO RDGŁTAŻUA OZNYLOGFLCNÓĆ
GMUŚRAŻEŁH R ŚRNUMLEK MTŻŚYRNRJCEK

Sprawdź na mapie, przy jakiej ulicy znajduje się to, o czym przeczytałeś/przeczytałaś w zaszyfrowanej wiadomości. Zapisz nazwę tej ulicy za pomocą tego samego kodu.

ZADANIE 5

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

prawdopodobnie	emigracji	informatyki	dokumenty	natomiast
Uczył się	przedmiotów	zdolnych	oryginalny	Mieszkał
matematykiem	muzykiem	angielskiej	Brytanii	matematyki
				zdał

Henryk Zygałski urodził się w Poznaniu. **Mieszkał** przy ulicy Mielżyńskiego pod numerem 22. Jego rodzice prowadzili tam pracownię krawiecką. _____ w Gimnazjum św. Marii Magdaleny. Maturę _____ w 1926 r. Do dziś zachowały się _____ z jego ocenami. To z nich wiemy, że świetnie zdał maturę z matematyki. Gorsze oceny otrzymał z _____ humanistycznych. Zygałski był nie tylko zdolnym _____, ale także utalentowanym _____.

Po wojnie nie wrócił do kraju, pozostał na _____. Pracował jako nauczyciel _____ w _____ szkole. Zmarł w Wielkiej _____.

Przed poznańskim Zamkiem Cesarskim w 2007 r. odsłonięto _____ pomnik w kształcie graniastopuła. Upamiętnia on trzech _____ polskich matematyków, między innymi Henryka Zygałskiego. Ich osiągnięcia leżą u źródeł powstania _____. Bez wiedzy przekazanej przez Polaków Alan Turing _____ nie zbudowałby swoich maszyn. Bez nich _____ nie byłoby komputera.

ZADANIE 6

Nie każdy może zostać kryptologiem.
Znajdź nazwy 10 cech, które musi mieć taka osoba.

kreatywność

cierpliwość

intuicja

dokładność

inteligencja

systematyczność

dyskrecja

odwaga

opanowanie

ostrożność

D	F	T	H	J	I	N	T	U	I	C	J	A	K	I	E	H	O
S	D	O	K	Ł	A	D	N	O	Ś	Ć	O	W					
K	J	I	L	K	M	N	B	V	U	I	K	L	P	O	K		
C	I	E	R	P	L	I	W	O	Ś	Ć	V	I	K	P	L	E	
K	J	S	Y	S	T	E	M	A	T	Y	C	Z	N	O	Ś	Ć	
D	Y	S	K	R	E	C	J	A	P	A	M	I	N	H	X	D	
I	N	T	E	L	I	G	E	N	C	J	A	I	J	O	V	O	
P	A	K	R	E	A	T	Y	W	N	O	Ś	Ć	O	H	Y	F	
L	K	O	J	G	F	T	R	E	S	A	C	X	P	L	M	I	
M	U	K	O	P	A	N	O	W	A	N	I	E	I	G	O		
B	I	J	O	S	T	R	O	Ż	N	O	Ś	Ć	L	O	P	V	
I	N	A	S	O	D	W	A	G	A	L	I	B	F	U	K	O	

ZADANIE 7

Czy jesteś dobrym kandydatem/kandydatką na kryptologa? Dlaczego?

ZADANIE 8

Nie udało się rozwiązać jeszcze wszystkich zagadek i wyjaśnić wszystkich zjawisk. Przeczytaj opisy i dopasuj nazwę.

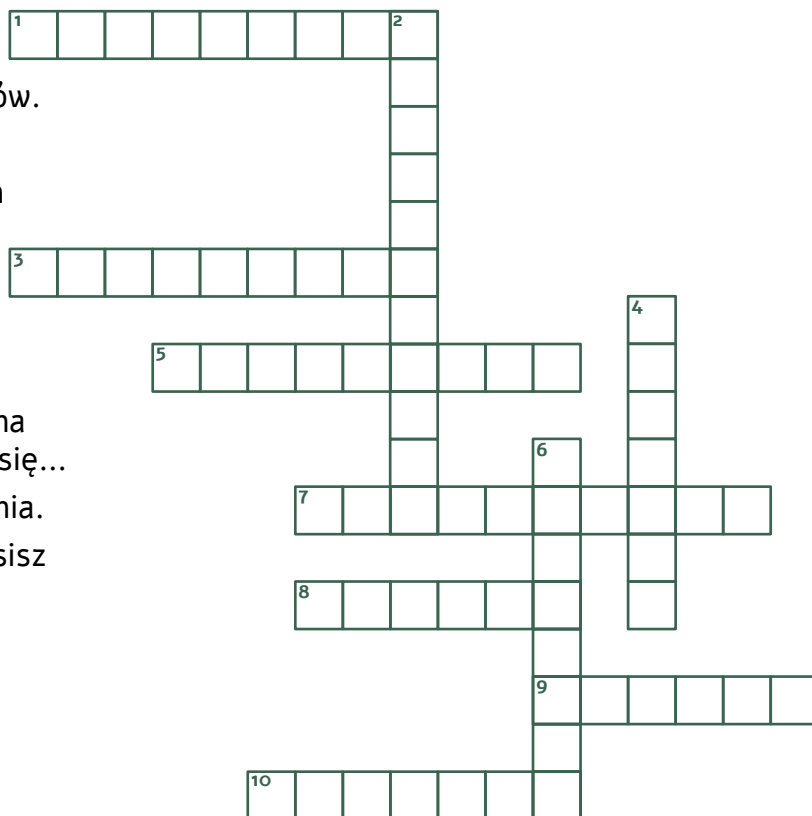
<i>Bursztynowa Komnata</i>	<i>Stonehenge</i>	<i>egipskie piramidy</i>	<i>Mona Lisa</i>
<i>kompleks Riese</i>	<i>Trójkąt Bermudzki</i>	<i>Wyspa Wielkanocna</i>	<i>rysunki z Nazca</i>

- a. Te starożytne budowle mają doskonałe proporcje. Czy ich twórcy znali zasady matematyczne? Tego wciąż nie wiemy. **egipskie piramidy**
- b. Obszar na Oceanie Atlantyckim, na którym zaginęło wiele samolotów i statków. _____
- c. Z góry linie te przypominają zwierzęta i rośliny. Zostały stworzone przez Indian. _____
- d. Podziemne korytarze w Górach Sowich. Zbudowali je Niemcy podczas wojny. Do dziś nie wiadomo po co. _____
- e. Na tym obrazie widać kobietę, która tajemniczo się uśmiecha. Nie wiemy, kim była, ani dlaczego się tak uśmiecha. _____
- f. Był to drogocenny wystrój gabinetu w pałacu cara Rosji. Niemcy ukradli go podczas II wojny światowej. Zaginął. _____
- g. Znajdują się tam wykute w kamieniu ogromne figury, które przypominają ludzi. Nie wiemy, po co je postaviono. _____
- h. Ten kamienny krąg jest zsynchronizowany z ruchem Słońca. Nie wiemy, do czego służył. Nie wiemy, w jaki sposób przetransportowano te wielkie kamienie. _____

ZADANIE 9

Jak widzisz, nie znamy odpowiedzi na wszystkie pytania. Musisz jednak pamiętać, że na końcu każdego pytania, nawet tego najtrudniejszego, trzeba postawić odpowiedni znak. Czy znasz nazwy znaków interpunkcyjnych? Rozwiąż krzyżówkę.

1. Wykorzystasz go w zapisie tytułów.
2. Składa się z trzech kropek.
3. Używasz go np. przed spójnikiem „ale”.
4. Wygląda tak samo jak minus.
5. Składa się z dwóch kropek.
6. Inaczej znak zapytania.
7. Jeśli bohater książki krzyczy, to na końcu jego wypowiedzi znajduje się...
8. Musisz ją postawić na końcu zdania.
9. Jeśli go otwierasz, to zawsze musisz go zamknąć.
10. Składa się z kropki i przecinka.

ZADANIE 10

Oto przykłady różnych sposobów porozumiewania się. Przeczytaj ich opisy i uzupełnij luki. Uważaj na gramatykę.

problemy ręce ~~hieroglify~~ lustro kropki wiedzieć

- a. Egipcjanie nie znali liter. Do zapisywania tekstów używali **hieroglifów**. Było to pismo obrazkowe.
- b. Leonardo da Vinci wykorzystywał w swoich notatkach pismo lustrzane. Wyrazy zapisywał od tyłu. Żeby odczytać tekst, trzeba odbić go w _____.
- c. Językiem migowym posługują się osoby, które są głuche, czyli nie słyszą. Zamiast dźwięków wykorzystują ruchy _____, głowy i mimikę.
- d. Alfabet Braille’a służy osobom, które są niewidome, czyli nie _____. To wypukłe punkty, które można odczytać za pomocą dotyku.
- e. Alfabet Morse’a służy do nadawania wiadomości za pomocą _____ i kresek. Był używany głównie przez wojsko.
- f. Esperanto to sztuczny język. Stworzył go Polak – Ludwik Zamenhof. Chciał, żeby był to język międzynarodowy. Dzięki niemu ludzie nie powinni mieć _____ z komunikowaniem się.

ZADANIE 11

Oto wyrazy, których używamy nie tylko w matematyce, ale także w innych kontekstach. Przeczytaj zdania.

1. Dwa do **potęgi** trzeciej to osiem.
2. **Potęga** egipskiej cywilizacji była ogromna.
1. **Pierwiastek** z szesnastu to cztery.
2. Maria Skłodowska-Curie odkryła dwa nowe **pierwiastki** – polon i rad.
1. Wzór na **pole** prostokąta to $a \times b$.
2. Na **środku pola** stał stary dom.
1. Ułamek zwykły posiada licznik i **mianownik**.
2. **Mianownik** odpowiada na pytania kto?co?
1. **Promień** to odległość od środka koła do jego brzegu.
2. **Promień** słońca wpadł do pokoju.
1. **Wynik** mnożenia to iloczyn.
2. Dziś odebrałem **wynik** badania krwi.
1. **Suma** to wynik dodawania.
2. W **sumie** to nie jest taki zły pomysł.
1. **Różnica** to wynik odejmowania.
2. Między gramatyką angielską a polską są duże **różnice**.
1. W matematyce ważna jest kolejność wykonywanych **działań**.
2. **Działania** ekologów są bardzo potrzebne.
1. Spróbujmy **rozwiązać** to zadanie.
2. Jeśli już nie chcesz tego telefonu, musisz **rozwiązać** umowę.

ZADANIE 12

Dopasuj frazeologizm do znaczenia. Następnie uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

1.	liczyć na kogoś		na pewno
2.	liczyć się z czymś		coś ma znaczenie
3.	coś się nie liczy		zwracać uwagę na szczegóły
4.	liczyć się ze słowami		w ostatniej chwili
5.	być w siódmym niebie		coś jest nieważne
6.	raz na sto lat	1.	polegać na kimś
7.	bez dwóch zdań		sprawić, że ktoś uwierzy w siebie
8.	dzielić włos na czworo		rzadko
9.	za pięć dwunasta		kontrolować to, co się mówi
10.	dodawać komuś skrzydeł		czuć się szczęśliwym

- a. Mogę zawsze **na ciebie liczyć** – jesteś moim przyjacielem.
- b. Jutro będzie zaćmienie słońca. Takie zjawisko zdarza się _____.
- c. Oddałem zadanie _____, ledwo zdążyłem.
- d. Uwielbiam czekoladę. Gdy ją jem, _____.
- e. Ta drużyna już _____ w zawodach – przegrała wszystkie mecze.
- f. Moja babcia jest _____ najlepszą kucharką.
- g. To mój największy sukces, który _____.
- h. Zapytam o zdanie moją mamę, bo _____ z jej zdaniem.
- i. Nie możesz tak rozmawiać z nauczycielem, musisz _____.
- j. Jeśli będziesz tak _____, nigdy tego nie skończymy.

ZADANIE 13

Polacy bywają przesądni. Przeczytaj o przesądach, w których ważne są liczby. Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Uważaj na gramatykę.

lustro szczęście koniczyna siódemka ~~piątek~~ nieszczęście

- a. **Piątek** trzynastego to najbardziej pechowy dzień.
- b. Jeśli znajdziesz czterolistną _____, możesz być zadowolony. Podobno przynosi _____.
- c. Uważaj, żeby nie stłuc _____. To może przynieść siedem lat _____.
- d. Szczęśliwa liczba to _____.

ZADANIE 14

Czy wierzysz w przesady? Dlaczego?

ZADANIE 15

Czy znasz przesady, w które wierzą ludzie w twoim kraju? Napisz 3 przykłady.

W zdaniu *Dzięki nim ta trójka zdolnych matematyków w 1932 r. złamała szyfr Enigmy* podkreślono rzeczownik odliczebnikowy. Oto przykłady takich rzeczowników. Uzupełnij luki.

jeden – *jedynka*

dwa – *dwójka*

trzy – *trójka*

cztery – **czwórka**

pięć – *piątka*

sześć – *szóstka*

siedem - **siódemka**

osiem – *ósemka*

dziewięć – *dziewiątka*

dziesięć – *dziesiątka*

jedenaście – _____

dwanaście – *dwunastka*

trzyście - _____

czternaście – _____

piętnaście - _____

szesnaście – _____

siedemnaście – _____

osiemnaście – _____

dziewiętnaście – _____

dwadzieścia – *dwudziestka*

trzydzieści - _____

czterdzieści - _____

pięćdziesiąt – *pięćdziesiątka*

sześćdziesiąt – **sześćdziesiątka**

siedemdziesiąt – _____

osiemdziesiąt - _____

dziewięćdziesiąt – _____

sto - *setka*

dwieście – *dwusetka*

Uwaga: Wszystkie rzeczowniki odliczebnikowe są rodzaju _____

Rozwiąż sudoku z rzeczownikami odliczebnikowymi. Następnie uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

piątka					jedynka
	jedynka			piątka	
		czwórka	trójka		
		dwójka	piątka		
	szóstka			czwórka	
dwójka					piątka

- a. Uczeń dostał (6) **szóstkę**, czyli najlepszą ocenę.
- b. Na boisko wybiegła (11) _____ piłkarzy.
- c. Jutro idę na imprezę urodzinową – koleżanka ma (18) _____.
- d. Robert Lewandowski gra w koszulce z (9) _____.
- e. (13) _____ to pechowa liczba.
- f. Najdłuższa linia tramwajowa w Poznaniu to (1) _____.
- g. Na polskich banknotach są zamieszczone wizerunki polskich królów. Na (100) _____ znajduje się Władysław Jagiełło, a na (200) _____ król Zygmunt I Stary.
- h. Ząb mądrości to (8) _____.

ZADANIE 18

Mówi się, że matematyka jest królową nauk. Jak rozumiesz to stwierdzenie?
Czy zgadzasz się z nim?

ZADANIE 19

Czy lubisz matematykę? Dlaczego?

ZADANIE 20

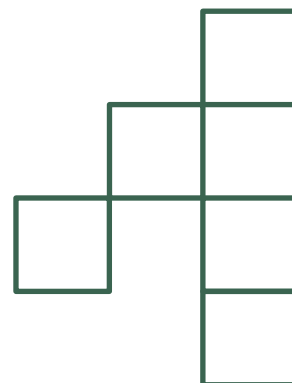
Każdy z nas codziennie używa matematyki. Korzystamy z niej w różnych sytuacjach.
Wypisz codzienne sytuacje, w których wykorzystujesz matematykę.

ZADANIE 21

Sztuka i matematyka to różne dziedziny. Czy można je połączyć?
Okazuje się, że tak.

Roman Opałka był polskim artystą, który malował liczby. Jego obrazy to zapis kolejnych liczb – od zera do... nieskończoności. Każdą z nich wymawiał na głos, a dźwięk nagrywał. Do każdego obrazu dołączał również swoje aktualne zdjęcie. To był pomysł na ukazanie przemijania. Jego obraz *Detal 35328-57052* możesz podziwiać w Muzeum Narodowym w Poznaniu.

Obejrzyj jego dzieła w internecie. Czy podoba ci się taki rodzaj sztuki?

Bibliografia [dostęp online: 13.11.2020]:

Bójko M., *Złamali szyfr „nie do złamania” i skrócili wojnę o dwa lata*, „Gazeta Wyborcza”, 12.04.2019, online: <https://wyborcza.pl/7,161389,26518746,zlamali-sekret-enigmy-szyfr-nie-do-zlamania.html>

Cylka T., *Enigma. Hollywoodzkie produkcje nie mówią prawdy o naszych kryptologach*, „Gazeta Wyborcza” 20.11.2017, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,22671142,enigma-hollywoodzkie-produkcje-nie-mowia-prawdy-o-naszzych-kryptologach.html>

Job, *Enigma - hit internetu. BBC przypomniało polski intelektualny wkład w zwycięstwo nad III Rzeszą*, „Gazeta Wyborcza”, 14.07.2015, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,18357146,enigma-hit-internetu-bbc-przymnialo-polski-intelektualny.html>

Kaźmierska M., *Świat nad przepaścią. Historia Henryka Żygalskiego*, „Gazeta Wyborcza”, 11.12.2014, online: https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,17110712,Swiat_nad_przepascia__Historia_Henryka_Zygalskiego.html

Krywko J., *Brytyjczycy w końcu przyznali, że złamanie Enigmy to zasługa Polaków*, „Gazeta Wyborcza”, 5.08.2004, online: https://wyborcza.pl/1,75398,16428463,Brytyjczycy_w_koncu_przyznali__ze_zlamanie_Enigmy.html

Nawrot R., *Sensacje XX wieku w Poznaniu: Bogusław Wołoszański i Enigma*, „Gazeta Wyborcza”, 7.07.2015, online: https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,18292360,Sensacje_XX_wieku_w_Poznaniu__Boguslaw_Woloszanski.html

Nowicka P., *Kto i jak złamał szyfr Enigmy? John Dermot Turing w Poznaniu o roli poznaniaków w rozszyfrowaniu nazistów*, „Gazeta Wyborcza”, 1.03.2019, online: <https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,24502774,kto-i-jak-zlamal-szyfr-enigmy.html>

Orliński W., *Matematycy potrafią wygrywać wojny. Sprawę Enigmy odtajniono w czasach, w których większość bohaterów już nie żyła*, „Gazeta Wyborcza”, 23.02.2019, online: <https://wyborcza.pl/AkcjeSpecjalne/7,160474,24483753,matematycy-potrafia-wygrywac-wojny-sprawe-enigmy-odtajniono.html>

Piotrowski B., *Misja: rozpracować Enigmę. Jak udało się znaleźć trzech genialnych studentów matematyki, którzy dokonali niemożliwego*, „Gazeta Wyborcza”, 11.03.2019, online: <https://wyborcza.pl/AkcjeSpecjalne/7,160474,24526452,misja-rozpracowac-enigme-jak-udalo-sie-znalezc-trzech.html>

Pospichil A., *Historia Enigmy pełna zniekształceń i mętnych wspomnień. Ten film wyjaśnia, co jest tego przyczyną*, „Gazeta Wyborcza”, 21.11.2019, online: <https://lublin.wyborcza.pl/lublin/7,48724,25433261,historia-enigmy-pelna-zniekształcen-i-metnych-wspomnien-ten.html>

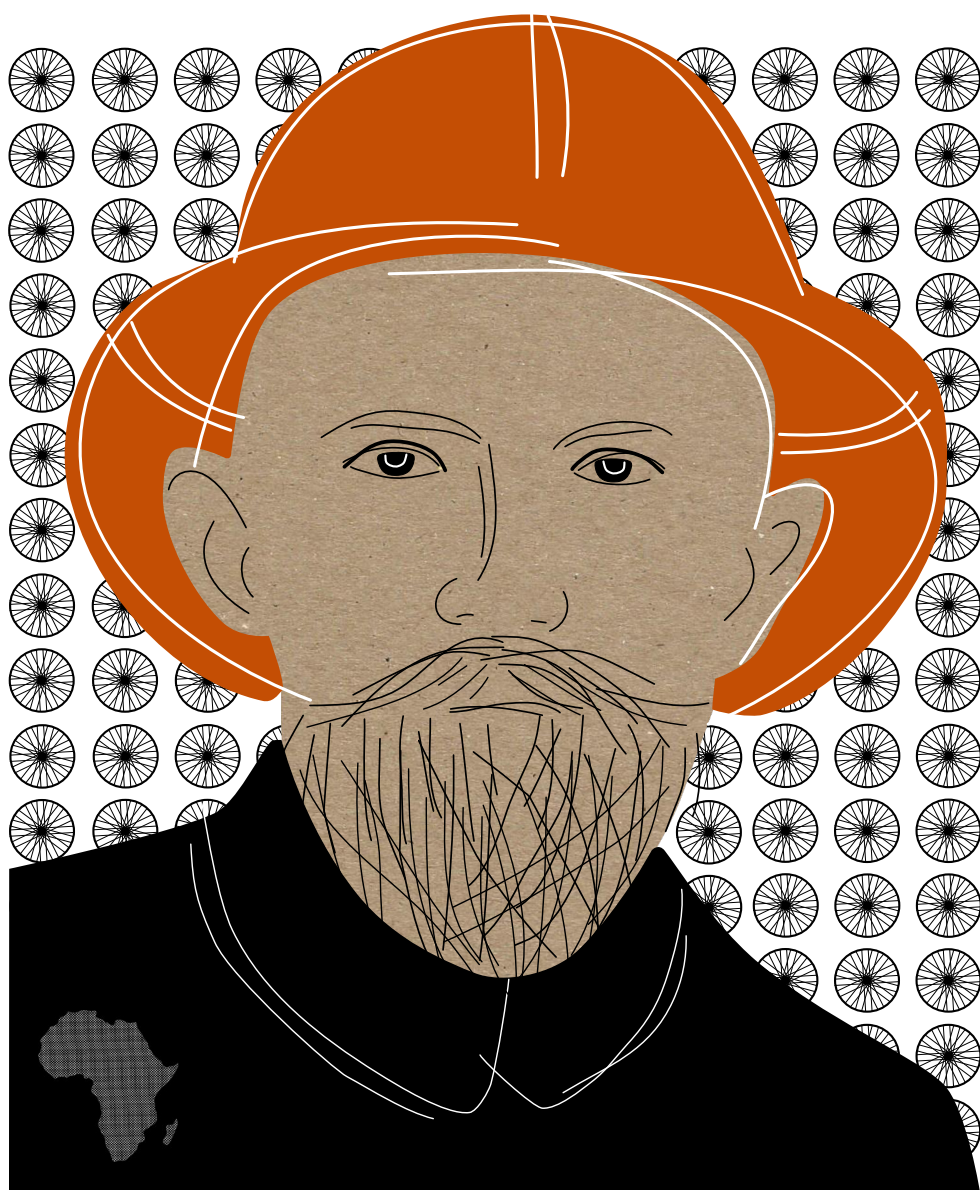
Wielński B. T., *Wojna szyfrów. Historia wojenna*, „Gazeta Wyborcza”, 19.10.2015, online: <https://wyborcza.pl/alehistoria/1,121681,19042898,wojna-szyfrow-historia-wojenna.html>

Henryk Żygalski (1908 – 1978) <https://dzieje.pl/postacie/henryk-zygalski-1908-1978>

Odnaleziono świadectwo maturalne kryptologa Henryka Żygalskiego <https://dzieje.pl/aktualnosci/odnaleziono-swiadectwo-maturalne-kryptologa-henryka-zygalskiego>

Technikum Energetyczne im. Henryka Żygalskiego w Poznaniu https://energetyk.edu.pl/?page_id=1022

Sudoku 6×6 dla dzieci <https://www.sudokuweb.org/pl/sudoku-latwe-6x6-dla-dzieci>

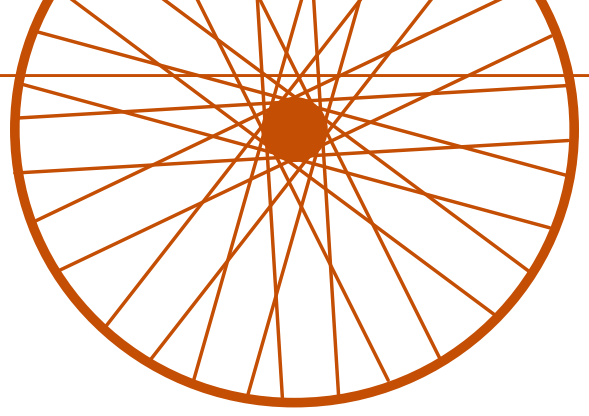

KAZIMIERZ NOWAK

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!

materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-61-8 (cz.1)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.bramapoznania.pl, www.pcd.poznan.pl

Realizator:

POZnań*

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
11 stycznia 1897 r.

data śmierci:
13 października 1937 r.

KAZIMIERZ NOWAK

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Oto niezwykła historia poznańskiego podróżnika. Kazimierz Nowak postawił przed sobą trudne zadanie. Postanowił przejechać Afrykę na rowerze! Nawet dziś taka wyprawa nie jest łatwa. Teraz wyobraź sobie, że ta przygoda wydarzyła się prawie sto lat temu – w latach 30-tych XX wieku!
- 2 Kazimierz Nowak jako pierwszy człowiek na świecie samotnie przemierzył całą Afrykę. Wyprawa trwała pięć lat. Zaczęła się w Trypolisie. Podróżnik dotarł do Przylądka Igielnego, zawrócił i zakończył ją w Algierze. To trasa o długości 40 tysięcy kilometrów!
- 3 Podczas swojej wyprawy Kazimierz Nowak wysłał do rodziny kilka tysięcy listów i pocztówek. Tworzył też relacje dla polskich i zagranicznych gazet. O poznawanych kulturach i spotykanych ludziach pisał zawsze z wielkim szacunkiem. Zachowało się też 10 tysięcy fotografii. Dzięki temu możemy poznać szczegóły tej niezwykłej wyprawy.
- 4 Podróżnik wybierał drogi oddalone od szlaków turystycznych. Przedzierał się przez piaski pustyni i dżungle. Przemierzał rozległe sawanny i płaskowyże. Odwiedził 17 afrykańskich państw. Z pewnością w podróży pomogła mu znajomość języka arabskiego.
- 5 Większą część wyprawy przejechał na rowerze. Od firmy Stomil otrzymywał nowe opony, a od firmy Goplana – kaloryczne słodycze. Wracał inną trasą. Gdy popsuł mu się rower, dostał od znajomego Polaka konia. Płynął czołnem i jechał na wielbłądzie. Zapłacił wysoką cenę za spełnienie swoich marzeń. Zmarł rok po powrocie.
- 6 Podróżnik tak opisywał odległy kontynent: „Na ogół są dwie Afryki: jedna na pokaz, druga zaś niedostępna dla ogółu, o której żaden podróżnik nie pisze, choćby ze względu na to, że aby ją poznać, trzeba się wypocić, trzeba zaznać głodu i pragnienia, ryzykować zdrowie i życie”.
- 7 Na jego cześć w 2009 r. została zorganizowana wyprawa rowerowa. Jej celem było przebycie szlaku, który kiedyś samotnie przemierzył Kazimierz Nowak. Podzielono ją na 24 etapy. Każdy etap trwał miesiąc i był pokonywany przez różne osoby. Sponsorem została niemiecka firma rowerowa. To na jej rowerze Kazimierz Nowak dokonał swojego wielkiego wyczynu.

8

W Libii rowerzyści spotkali człowieka, który w dzieciństwie poznał Kazimierza Nowaka. Gdy miał 8 lat, podróżnik pojawił się w jego wiosce. Zapamiętał to zdarzenie na całe życie, bo w tamtych czasach biali ludzie rzadko ją odwiedzali. Jeśli już biały człowiek przybywał do Afryki, robił to zwykle po to, by brać udział w kolonizowaniu tego kontynentu.

ZADANIE 2

Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

odslonił ulicy odkrywców ~~Poznaniacy~~ dystansu niezwykle odwadze Rynkiem
pasjonat wyobraźni Licznik podróżników kontynentu trasą latarnię ulicą

Poznaniacy znaleźli sposób na uczczenie jednego z największych _____ i _____. Między _____ Łazarskim a _____ Głogowską znajduje się Skwer Kazimierza Nowaka. Ten _____ Afryki mieszkał niedaleko – przy _____ Lodowej. Natomiast przy ulicy Małeckiego stoi _____ pomnik. To rower, na który każdy może wsiąść i symbolicznie pokonać część _____, który przebył ten niesamowity poznaniak. _____ pokazuje przejechane kilometry. Przy okazji można naładować telefon i zapalić stojącą obok zabytkową _____.

Wielka podróż Kazimierza Nowaka przez Afrykę rozpoczęła się i zakończyła na poznańskim dworcu kolejowym. Wiele lat później, w 2006 r., odbyła się tam uroczystość upamiętniająca jego wyprawę. Ryszard Kapuściński – inny wielki podróżnik i pisarz – _____ wtedy tablicę pamiątkową. Można było na niej zobaczyć zarys afrykańskiego _____ z zaznaczoną _____ podróży. Przy tej okazji Kapuściński powiedział: „Kazimierz Nowak był człowiekiem o ogromnej _____ i ogromnej _____, człowiekiem nieustraszoną”.

ZADANIE 3

Nadaj tytuły akapitom tekstu z Zadania 1.

akapit 1: **Marzenie Kazimierza Nowaka**

akapit 2: _____

akapit 3: _____

akapit 4: _____

akapit 5: _____

akapit 6: _____

akapit 7: _____

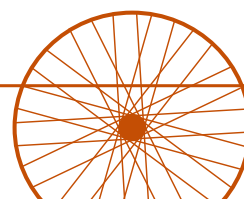
akapit 8: _____

ZADANIE 4

Prawda czy fałsz? Zaznacz poprawną odpowiedź i uzasadnij.
Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

	P	F
Kazimierz Nowak podróżował po Afryce w XIX wieku.	☐	☒
Informacja z tekstu: Kazimierz Nowak odbył swoją podróż w latach 30-tych XX wieku.		
Wyprawa Kazimierza Nowaka trwała dłużej niż rok.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Rodzina Kazimierza Nowaka nie wiedziała, co się z nim dzieje.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Kazimierz Nowak omijał szlaki turystyczne.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Kazimierz Nowak odwiedził kilkadziesiąt afrykańskich krajów.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Kazimierz Nowak nie znał żadnego języka obcego.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Podróżnik całą trasę przejechał na rowerze.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Kazimierz Nowak żył jeszcze długo po podróży.	☐	☐
Informacja z tekstu:		
Dla upamiętnienia wyprawy podróżnika zorganizowano wyprawę rowerową.	☐	☐
Informacja z tekstu:		

ZADANIE 5

Uzupełnij tekst. Uważaj na gramatykę.

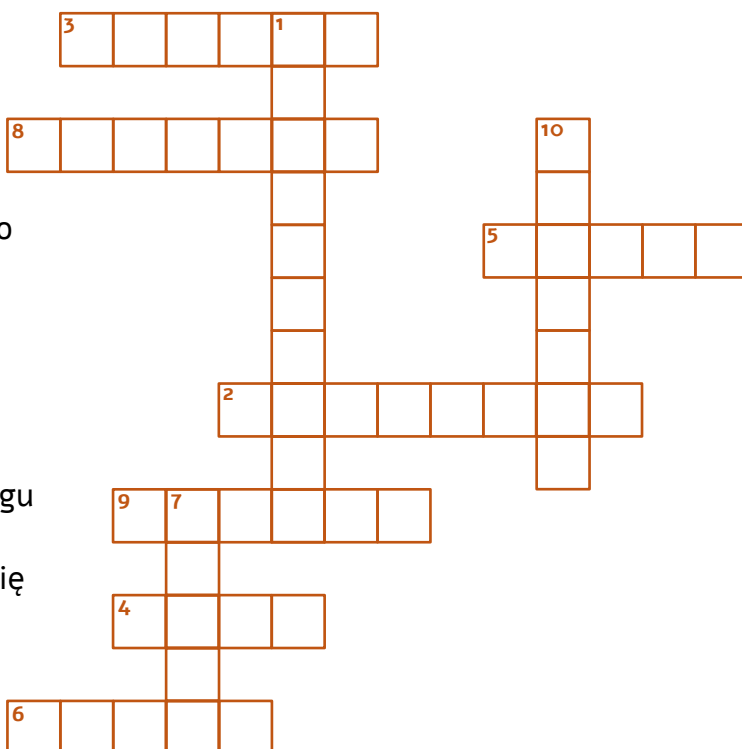
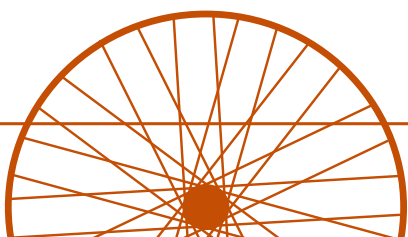
Wyprawa rowerowa śladami Kazimierza Nowaka rozpoczęła się w (Libia) **Libii**. Następnie rowerzyści dojechali do (Egipt) _____. Stamtąd udali się do (Sudan) _____, a potem do (Uganda) _____. Kolejne etapy prowadzili przez (Rwanda) _____ i (Burundi) _____. Odwiedzili też (Demokratyczna Republika Konga) _____ i (Zambia) _____. Dojechali do (Zimbabwe) _____, a stamtąd ruszyli do (Republika Południowej Afryki) _____. W drodze powrotnej odwiedzili (Namibia) _____ i (Angola) _____. Przejechali przez (Republika Środkowoafrykańska) _____. Następnym etapem była podróż przez (Czad) _____ i (Niger) _____. Wyprawa zakończyła się w (Algieria) _____.

ZADANIE 6

Czy znasz słownictwo związane z rowerem? Rozwiąż krzyżówkę.

1. Element roweru, który trzymasz podczas jazdy.
2. Element roweru, na którym siadasz.
3. Rower ... służy do jazdy po trudnym terenie.
4. Kręci się podczas jazdy.
5. Specjalna butelka, którą przyczepiasz do roweru.
6. Element roweru, na którym trzymasz stopę.
7. Gumowy element roweru na kole.
8. Naciskasz go, gdy chcesz zwolnić.
9. Sportowiec, który bierze udział w wyścigu rowerowym np. Tour de Pologne.
10. ... rowerowa to droga, po której mogą się poruszać tylko rowery.

ZADANIE 7

Osoba, która jedzie na rowerze, musi zadbać o swoje bezpieczeństwo. Uzupełnij zasady bezpiecznej jazdy wyrazami z ramki.

~~kask~~ odbłaski zepsuty zasady ścieżką sprawne światło kamizelkę

- a. Zanim wsiądziesz na rower musisz założyć **kask**.
- b. Musisz być widoczny na drodze. Zamontuj na rowerze _____, włącz _____.
- c. Jeśli możesz, załóż _____ odbłaskową.
- d. Poznaj _____ ruchu drogowego.
- e. Jeśli możesz, poruszaj się _____ rowerową.
- f. Nie używaj roweru, jeżeli jest _____.
- g. Przed jazdą sprawdź, czy masz _____ hamulce.

ZADANIE 8

Pasją Kazimierza Nowaka było podróżowanie. Czym ty się interesujesz? Jakie są twoje marzenia z tym związane?

ZADANIE 9

Kazimierz Nowak traktował ludzi i ich kulturę z wielkim szacunkiem. Jak to rozumiesz?

ZADANIE 10

Podkreśl nazwy zwierząt, które żyją w Afryce.

słoń	niedźwiedź	antylopa	hipopotam
tygrys	gepard	kangur	zebra
żyrafa	łoś	panda	lew
krokodyl	hiena	nosorożec	koala

ZADANIE 11

Oto kilka ciekawostek o Afryce. Uzupełnij luki przymiotnikami w stopniu najwyższym.

- a. Sahara to (duża) **największa** pustynia na świecie.
- b. Nil to druga (długa) _____ rzeka świata.
- c. Gambia to (mały) _____ kraj Afryki.
- d. Słoń afrykański to (duży) _____ zwierzę lądowe.
- e. W Afryce odkryto (stare) _____ ślady obecności człowieka.
- f. W Egipcie rozwinęła się jedna z (duża) _____ starożytnych cywilizacji.

ZADANIE 12

Kazimierz Nowak był pierwszym człowiekiem, który odbył samotną podróż przez Afrykę. Oto inni Polacy, którzy dokonali czegoś jako pierwsi na świecie. Uzupełnij luki. Uważaj na gramatykę.

przepłynąć kajakiem	dostać Nagrodę Nobla	zjechać na nartach
zdobyć K2	otrzymać Nagrodę Nobla	zdobyć samotnie

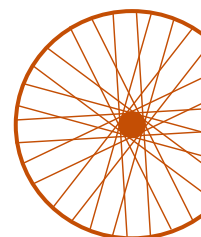
- a. Maria Skłodowska-Curie jako pierwsza kobieta na świecie **dostała Nagrodę Nobla**. Jest jedyną osobą, która _____ w dwóch dziedzinach nauki – fizyce i chemii.
- b. Wanda Rutkiewicz jako pierwsza kobieta na świecie _____.
- c. Marek Kamiński to pierwszy człowiek na świecie, który _____ oba bieguny.
- d. Andrzej Bargiel jako pierwszy człowiek na świecie _____ ze szczytu K2.
- e. Kazimierz Doba jako pierwszy człowiek na świecie _____ Ocean Atlantycki.

ZADANIE 13

Podróżowanie związane jest z ruchem. Porównaj znaczenie czasowników ruchu.

- a. Przepraszam, jak **dojść** do muzeum?
Był tak zdenerwowany, że długo nie mógł **dojść** do siebie.
- b. Wczoraj zgubiłem się w mieście, ale w końcu **doszedłem** do domu.
Doszedłem do wniosku, że zostanę w domu.

- c. Wyścig się kończy – ostatni sportowiec **dobiega** do mety.
Dzień **dobiega** końca.
- d. Piotr przewrócił się, kiedy **najechał** rowerem na kamień.
Operator **najechał** kamerą na twarz aktora.
- e. Podczas treningu **obiegła** stadion trzy razy.
Wiadomość **obiegła** cały kraj.
- f. Zwierzę odwróciło się i **odeszło** do lasu.
Pisanie listów **odeszło** w przeszłość.
- g. Piotr **podszedł** do psa.
Tak bardzo się bałem, że żołądek **podszedł** mi do gardła.
- h. **Przeszła** przez ulicę, gdy zapaliło się zielone światło.
Rok temu Ania **przeszła** grupę.
- i. Miał dużo pracy, więc **przyszedł** do biura wcześniej.
Kazimierz Nowak **przyszedł** na świat w Ukrainie.
- j. Dlaczego on **wychodzi** tak wcześniej?
Nie umiem rysować. Zupełnie mi to nie **wychodzi**.
- k. Stado ptaków **wyleciało** zza drzew.
Zapomniałem zrobić zadanie. **Wyleciało** mi to z głowy.
- l. Mój pies z radością **wybiega** z domu.
Ola często **wybiega** w przyszłość i myśli o wakacjach.

ZADANIE 14

Czy znasz słownictwo związane z transportem wodnym? Znajdź 10 słów.

żaglowiec
jacht
wycieczkowiec
łódka
kajak
tratwa
katamaran
żaglówka
motorówka
prom

B	I	K	O	J	A	C	H	T	W	J	K	I	H	E	O
R	W	Y	C	I	E	C	Z	K	O	W	I	E	C	I	J
S	A	W	D	Ż	A	G	L	O	W	I	E	C	K	G	
S	E	R	Ż	A	G	L	Ó	W	K	A	D	C	Y	R	
M	O	T	O	R	Ó	W	K	A	J	K	O	P	H	G	
U	P	E	R	O	W	N	I	K	O	M	A	T	A		
F	D	P	R	O	M	S	D	F	G	Y	M	K	J	R	
N	J	Ł	Ó	D	K	A	B	N	M	O	I	Z	S	J	
S	W	K	A	J	A	K	D	S	E	W	D	C	A	K	
D	E	T	R	A	T	W	A	Z	H	J	O	M	L	P	
H	J	O	P	M	L	O	P	A	R	N	O	W	E	G	
C	F	D	R	K	A	T	A	M	A	R	A	N	D	O	

ZADANIE 15

Wyobraź sobie, że wyruszasz na wyprawę z Kazimierzem Nowakiem.
Wybierz 5 przedmiotów, które włożysz do plecaka. Uzasadnij swój wybór.

*smartfon bidon zapalki długopis radio kąpielówki kapelusz plaster mapa kompas
koc książka krem śpiwór czapka deskorolka klapki lina latarka spray na komary*

Na wyprawę zabieram:

_____, ponieważ _____
_____, bo _____
_____, dlatego że _____
_____, gdyż _____
_____ ze względu na to, że _____

ZADANIE 16

Podczas podróży z Kazimierzem Nowakiem pisałeś/pisałaś pamiętnik.
Tu opisz jeden dzień tej wyprawy. Wykorzystaj słownictwo z ramki.

zachód słońca upał słoń wioska rower zmęczyć się rzeka spotkanie

ZADANIE 17

Wyobraź sobie, że możesz odbyć podróż przez wszystkie kontynenty.
Co wiesz o każdym z nich?

Azja:

Ameryka Północna:

Ameryka Południowa:

Australia:

Antarktyda:

Europa:

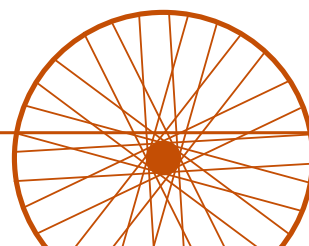
Afryka:

ZADANIE 18

Połącz wyraz z definicją.

1.	wyspa		część lądu otoczona z trzech stron wodą
2.	pustynia	1.	fragment ziemi otoczony ze wszystkich stron wodą
3.	dżungla		miejsce porośnięte trawami
4.	płaskowyż		las tropikalny
5.	sawanna		nie rosną tam żadne rośliny
6.	półwysep		wysoko położone płaskie miejsce

ZADANIE 19

Wybierz ofertę, którą uważasz za najbardziej interesującą. Opisz swoją podróż.

	oferta 1	oferta 2	oferta 3	oferta 4
Jak podróżujesz?	samolot	pieszo, konno, autostop	luksusowy wycieczkowiec	samochód
Gdzie śpisz?	hotel z basenem	szałas, schronisko	kajuta	namiot
Jakie atrakcje wybierasz?	największe miasta	dzika przyroda	porty i plaże	zabytki
Z kim podróżujesz?	z kolegą/koleżanką	sam	z rodziną	z grupą przyjaciół

ZADANIE 20

Zaplanuj 5-dniową wycieczkę po kraju, z którego pochodzisz. Zastanów się, jak najlepiej można się tam dostać z Polski. Jakie miejsca warto odwiedzić? Jakie potrawy polecasz?

Dzień 1:

Dzień 2:

Dzień 3:

Dzień 4:

Dzień 5:

ZADANIE 21

Wyobraź sobie, że twoja rodzina przyjeżdża na jeden dzień do Poznania. Co im zaproponujesz? Jak zaplanujesz ten dzień?

ZADANIE 22

Wyobraź sobie, że możesz odbyć podróż w czasie. Do jakich czasów i do jakiego miejsca chciałbyś/chciałabyś trafić? Dlaczego?

ZADANIE 23

Dziś trwają prace nad rozpoczęciem podróży kosmicznych. Czy chciałbyś/chciałabyś odbyć taką podróż? Dlaczego?

ZADANIE 24

W centrum Poznania, przy Rondzie Kaponiera stoi niezwykle drogowaskaz. Umieszczono na nim odległości z Poznania do stolic europejskich państw.

Wpisz słownie odległości:

- a. Z Poznania do Paryża jest (1095)_____ km.
- b. Odległość z Poznania do Madrytu to (2055)_____ km.

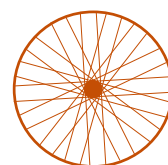
- c. Żeby dostać się z Poznania do Berlina, trzeba przejechać (240) _____ km.
- d. Bruksela jest oddalona od Poznania o (885) _____ km.
- e. Od Londynu dzieli Poznań (1170) _____ km.

ZADANIE 25

W 2020 r. Poznań znalazł się wśród 20 europejskich miast, w których najlepiej zamieszkać. W rankingu European Best Destination brano pod uwagę różne kryteria: komunikację, opiekę zdrowotną, bezpieczeństwo, koszty życia.

Napisz, za co ty lubisz Poznań?

Bibliografia [dostęp online: 14.11.2020]:

Kitowski S., *Gdyński ślad Kazimierza Nowaka*, „Gazeta Wyborcza”, 13.03.2010, online:
https://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/1,35612,7655208,Gdynski_slad_Kazimierza_Nowaka.html?disableRedirects=true&1,19042898,wojna-szyfrow-historia-wojenna.html

Mak, *Śladami Kazimierza Nowaka*, „Gazeta Wyborcza”, 11.02.2008, online:
<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36000,4919482.html>

Mg, *Spotkali kogoś, kto widział Kazimierza Nowaka*, „Gazeta Wyborcza”, 15.01.2010, online:
https://szczecin.wyborcza.pl/szczecin/1,34939,7458137,Spotkali_kogos_kto_widzial_Kazimierza_Nowaka.html

Nowicka P., *Kazimierz Nowak ma pomnik na Łazarzu. Taki, na który wsiądziesz i naładujesz telefon*, „Gazeta Wyborcza”, 6.10.2018, online:
<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,24011582,przejechał-rowerem-afryke-teraz-ma-pomnik-na-lazarzu-taki.html>

Smolarow Ł., *Afryka według Kazimierza Nowaka*, „Gazeta Wyborcza”, 13.10.2008, online:
https://wyborcza.pl/1,76842,5786659,Afryka_wedlug_Kazimierza_Nowaka.html

Wilczak S., *Skwer dla Kazimierza Nowaka już nie straszy*, „Gazeta Wyborcza”, 23.12.2007. online:
<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,4788519.html>

Wilczak S.,

- *Jak smakuje chleb pustynny*, „Gazeta Wyborcza”, 9.04.2009, online:
https://wyborcza.pl/1,76842,7749743,Jak_smaakuje_chleb_pustynny.html
- *Na pustyni wciąż pamiętają poznańskiego podróżnika*, „Gazeta Wyborcza” 8.01.2010, online:
https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,7431166,Na_pustyni_wciaz_pamietaja_poznanskiego_podroznika.html
- *Tysiąc kilometrów na rowerze przez Saharę*, „Gazeta Wyborcza”, 4.09.2009, online:
https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,7004461,Tysiac_kilometrow_na_rowerze_przez_Sahare.html
- *Wystawa „Rowerem przez czarny ląd”*, „Gazeta Wyborcza”, 11.02.2009, online:
https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36000,6261473,Wystawa_Rowerem_przez_Czarny_Lad_.html

Best destinations to live and invest in Europe for American Expats
<https://www.europeanbestdestinations.com/best-of-europe/best-destinations-to-live-in-europe-if-you-want-to-leave-the-usa>

„Afryka Nowaka” – wyprawa śladami polskiego podróżnika
<https://dzieje.pl/ksiazki/afryka-nowaka-wyprawa-sladamipolskiego-podroznika>

Poznaj Julię Woykowską (nazwisko panieńskie: Mołńska), prawdziwą emancypantkę. Jej życie było pełne skandali. Szokowała swoim zachowaniem. Uważano je w tamtych czasach za niestosowne. Niektórzy uznawali ją za osobę szaloną. A ona konsekwentnie zmieniała świat wokół siebie. Była dobrze wykształcona. Przez kilka lat pracowała jako guwernantka we dworach. Gdy miała 23 lata, przyjechała do Poznania. Założyła pierwszą polską innowacyjną szkołę dla dziewcząt. W zwykłych szkołach nauczano je haftu, muzyki, podstaw literatury. Ona chciała, by mogły się uczyć także matematyki, geografii, p r z e d m i o t ó w przyrodniczych. W tamtych czasach uczyli się ich tylko chłopcy. Uważano, że taka wiedza nie jest dziewczętom potrzebna. Niestety, po kilku miesiącach szkoła została zamknięta. Julia Woykowska musiała zająć się czymś innym. Została współwydawczynią nowoczesnego czasopisma – „Tygodnika Literackiego”. Oburzeni czytelnicy pisali anonimowe listy. Żądali, by pismo zostało zamknięte. Nie chcieli pogodzić z tym, że kieruje nim kobieta. Wraz z mężem pisała elementarze dla dzieci. Prowadzili też księgarnię. Założyli „Pismo dla Nauczycieli Ludu i Ludu Polskiego”. Julia Woykowska chciała przygotować nauczycieli do pracy w szkole. Twierdziła, że nie mogą oni tylko uczyć języka polskiego. Uważała, że powinni uczyć też zasad funkcjonowania nowoczesnego społeczeństwa. Krytykowała wyzyskiwanie chłopów. Według niej społeczeństwo wolne wtedy, kiedy wszyscy ludzie będą równi. Elity były oburzone jej poglądami. Napisala także zbiór tekstów w stylu wiejskich piosenek. Wiele lat później te utwory były śpiewane na wielkopolskiej wsi. Nie wiemy, jak wyglądała. Nie zachował się jej portret. Z wypowiedzi innych osób wiemy, że jej wygląd szokował. Ubierała się w spodnie lub czarne sukienki, zakładała męską czapkę. Miała krótkie włosy, siadała po turecku, publicznie całowała swojego męża. W 2018 r. w Bramie Poznania można było obejrzeć wystawę czasową „Bez kompromisu!” poświęconą tej wyzwolonej kobiecie.

Julia Woykowska

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!”
powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne
do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-61-8 (cz.1)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.bramapoznania.pl, www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
12 marca 1816 r.

data śmierci:
9 sierpnia 1851 r.

JULIA WOYKOWSKA

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Poznaj Julię Woykowską (nazwisko panieńskie: Molińska), prawdziwą emancypantkę. Jej życie było pełne skandali. Szokowała swoim zachowaniem. Uważano je w tamtych czasach za niestosowne. Niektórzy uznawali ją za osobę szaloną. A ona konsekwentnie zmieniała świat wokół siebie.
- 2 Była dobrze wykształcona. Przez kilka lat pracowała jako guwernantka we dworach. Gdy miała 23 lata, przyjechała do Poznania.
- 3 Założyła pierwszą polską innowacyjną szkołę dla dziewcząt. W zwykłych szkołach nauczano je haftu, muzyki, podstaw literatury. Ona chciała, by mogły się uczyć także matematyki, geografii, przedmiotów przyrodniczych. W tamtych czasach uczyli się ich tylko chłopcy. Uważano, że taka wiedza nie jest dziewczętom potrzebna. Niestety, po kilku miesiącach szkoła została zamknięta.
- 4 Julia Woykowska musiała zająć się czymś innym. Została współwydawczynią nowoczesnego czasopisma – „Tygodnika Literackiego”. Oburzeni czytelnicy pisali anonimowe listy. Żądali, by pismo zostało zamknięte. Nie chcieli się pogodzić z tym, że kieruje nim kobieta.
- 5 Wraz z mężem pisała elementarze dla dzieci. Prowadzili też księgarnię. Założyli „Pismo dla Nauczycieli Ludu i Ludu Polskiego”. Julia Woykowska chciała przygotować nauczycieli do pracy w szkole. Twierdziła, że nie mogą oni tylko uczyć języka polskiego. Uważała, że powinni uczyć też zasad funkcjonowania nowoczesnego społeczeństwa.
- 6 Krytykowała wyzyskiwanie chłopów. Według niej społeczeństwo będzie wolne wtedy, kiedy wszyscy ludzie będą równi. Elity były oburzone jej poglądami. Napisała także zbiór tekstów w stylu wiejskich piosenek. Wiele lat później te utwory wciąż były śpiewane na wielkopolskiej wsi.

- 7 Nie wiemy, jak wyglądała. Nie zachował się, lub może nigdy nie powstał, żaden jej portret. Z wypowiedzi innych osób wiemy, że jej wygląd szokował. Ubierała się w spodnie lub czarne sukienki, zakładała męską czapkę. Miała krótkie włosy, siadała po turecku, publicznie całowała swojego męża.
- 8 W 2018 r. w Bramie Poznania można było obejrzeć wystawę czasową „Bez kompromisu!” poświęconą tej wyzwolonej kobiecie.

ZADANIE 2

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

wyspy francuska kładką mapie angielska wybrać światła ~~Brama~~ etapy budynku
typowe początki poświęconą eksponaty wyspie osiem rosyjska przewodnikiem

Brama Poznania to niezwykle miejsce na _____ miasta. Budynek znajduje się w najstarszej części Poznania przy ulicy Gdańskiej 2. Jeśli interesują cię _____ powstania państwa polskiego, musisz się tam koniecznie _____.

Nie jest to _____ muzeum, w którym oglądasz _____. Ekspozycja Bramy Poznania opowiada o dziedzictwie _____ katedralnej, czyli Ostrowa Tumskiego za pomocą multimedii i _____. Zwiedzanie można podzielić na dwa _____. Pierwszy, to oglądanie ekspozycji w _____. Drugi, to spacer po _____. Można także wybrać zwiedzanie z audioprzewodnikiem. W ofercie dostępnych jest aż _____ wersji językowych: polska, _____, niemiecka, hiszpańska, _____, czeska, _____ i ukraińska. Osoby z niepełnosprawnością wzroku, słuchu, intelektualną lub ruchową mogą zamówić oprowadzanie po ekspozycji głównej z _____.

W Galerii Śluza, która połączona jest z budynkiem Bramy Poznania _____, organizowane są wystawy czasowe. Właśnie tam, w 2018 r., można było obejrzeć wystawę _____ Julii Wojkowskiej.

ZADANIE 3

W tekście w Zadaniu 1. pojawiło się nowe słownictwo. Dopasuj je do opisów.

- a. Tak nazywano kobietę wyzwoloną – **emancypantka**
- b. Nazwisko, które kobieta ma przed ślubem – _____
- c. Tak nazywano domową nauczycielkę – _____
- d. Wiejski dom, w którym w dawnych czasach mieszkali polscy właściciele ziemscy – _____
- e. Wyszycie ozdób na materiale to _____
- f. Książka do nauki czytania to _____
- g. W dawnej Polsce tak nazywano ludzi, _____ którzy nie mieli swojej ziemi i pracowali dla innych – _____
- h. Siedzieć ze skrzyżowanymi nogami to siedzieć _____

ZADANIE 4

Napisz odpowiedzi na pytania dotyczące Julii Woykowskiej. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

- a. Kim była?
Julia Woykowska była emancypantką.
- b. Gdzie można było obejrzeć wystawę o niej?

- c. Co robiła po zamknięciu szkoły?

- d. Do jakiego miasta przyjechała w młodości?

- e. Jak długo była otwarta jej szkoła?

- f. Jak się ubierała?

ZADANIE 5

Julia Woykowska była bardzo odważna. Nie bała się wyrażać swojego zdania, bronić swoich ideałów. Uzupełnij zdania. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

- a. **iść pod prąd** – postępować inaczej niż wszyscy

Julia Woykowska *przez całe życie szła pod prąd*.

To znaczy, że *postępowała inaczej niż wszyscy*.

Informacja z tekstu: _____

- b. **iść z duchem czasu** – być nowoczesnym

Julia Woykowska _____

To znaczy, że _____

Informacja z tekstu: _____

- c. **iść własną drogą** – być niezależnym

Julia Woykowska zawsze _____

To znaczy, że _____

Informacja z tekstu: _____

- d. **wyprzedzać swoje czasy** – wybierać rozwiązania, które jeszcze nie są popularne

Julia Woykowska _____

To znaczy, że _____

Informacja z tekstu: _____

- e. **stawiać na swoim** – dążyć do realizacji swoich planów

Julia Woykowska zawsze _____

To znaczy, że _____

Informacja z tekstu: _____

- f. **coś odbiega od normy** – coś jest inne, nietypowe

Wygląd Julii Woykowskiej _____

To znaczy, że _____

Informacja z tekstu: _____

ZADANIE 6

O wyglądzie Julii Woykowskiej wiemy niewiele. Przeczytaj akapit 7 w Zadaniu 1. Jak ją sobie wyobrażasz? Narysuj jej postać.

ZADANIE 7

W malarstwie istnieją różne gatunki. Przeczytaj opis najśłynniejszych polskich obrazów. Jaki to gatunek?

portret	martwa natura	malarstwo historyczne	pejzaż
malarstwo mitologiczne		abstrakcja	

- a. Walenty Wańkowicz *Portret Adama Mickiewicza na Judahu skale*
Na obrazie widzimy największego polskiego poetę – Adama Mickiewicza. **portret**
- b. Julian Fałat *Śnieg*
Artysta namalował brzegi rzeki, które pokrywa śnieg. _____
- c. Jan Matejko *Bitwa pod Grunwaldem*
Obraz przedstawia wojska polsko-litewskie w walce z Krzyżakami.
Bitwa ta odbyła się w 1410 r. _____
- d. Wojciech Fangor *#2*
Na białym tle widzimy czerwono-żółte koło. _____
- e. Henryk Siemiradzki *Sąd Parysa*
Malarz przedstawił moment, w którym Afrodyta otrzymuje złote jabłko.
To znak, że Parys uznał ją za najpiękniejszą boginię. _____
- f. Olga Boznańska *Róże*
Na obrazie przedstawione są żółte róże w białym wazonie. _____

ZADANIE 8

Znajdź w internecie te obrazy. Który ci się najbardziej podoba? Dlaczego?

ZADANIE 9

Dziś dziewczęta i chłopcy chodzą do tych samych szkół, uczą się tych samych przedmiotów. Połącz nazwę przedmiotu z odpowiednią grupą.

przedmioty
ściśle

przedmioty
humanistyczne

przedmioty
artystyczne

język polski
matematyka
fizyka
chemia
historia sztuki
informatyka
wiedza o społeczeństwie
muzyka
biologia
plastyka
geografia
historia

ZADANIE 10

Już wiesz, co to znaczy siedzieć po turecku. W języku polskim jest więcej określeń związanych z innymi narodami. Połącz je ze znaczeniami.

1.	siedzieć po turecku		dyskretnie opuścić spotkanie
2.	czeski błąd		coś niezrozumiałego
3.	wyjść po angielsku	1.	siedzieć ze skrzyżowanymi nogami
4.	chińszczyzna		błąd, który polega na przestawieniu liter lub cyfr

Uzupełnij zdania.

a. Ja się w ogóle nie znam na elektromechanice.

To, co do mnie mówisz to_____.

b. Źle zapisała datę w liście – zrobiła_____.

c. Usiadłam na dywanie_____.

d. Nie chciał zwracać na siebie uwagi, więc wyszedł_____.

ZADANIE 11

Oto kobiety, które zmieniły świat. Czyj to opis?

Kleopatra

Maria Skłodowska-Curie

Rosa Parks

Mary Shelley

~~Coco Chanel~~

Królowa Elżbieta II

Maria Callas

- a. Projektantka mody. Była symbolem elegancji i dobrego stylu.
Coco Chanel
- b. Chemiczka, która odkryła dwa nowe pierwiastki – rad i polon. Nazwa polon pochodzi od łacińskiego słowa *Polonia*, czyli Polska.
- c. Jest najdłużej panującą władczynią Wielkiej Brytanii.
- d. Najśłynniejsza śpiewaczka operowa.
- e. Panowała w Egipcie. Podobno była piękną kobietą. Została sojuszniczką Juliusza Cezara.
- f. Jej protest rozpoczął walkę o równe prawa dla czarnoskórych Amerykanów.
- g. Autorka opowiadania o potworze doktora Frankensteina.

ZADANIE 12

Większość nazw europejskich krajów to rzeczowniki rodzaju żeńskiego. Wypisz pozostałe. Określ ich liczbę i rodzaj. Ułóż z nimi zdania.

Włochy: liczba mnoga, rodzaj niemęskoosobowy
Co roku spędzam wakacje we Włoszech.

ZADANIE 13

Przeczytaj opisy europejskich miast. Wpisz ich nazwy.
Wszystkie są rzeczownikami rodzaju żeńskiego.

Stolica Polski to **Warszawa**.

Stolica Rosji to _____.

Stolica Słowacji to _____.

Stolica Czech to _____.

Stolica Danii to _____.

Stolica Belgii to _____.

Stolica Albanii to _____.

Stolica Portugalii to _____.

Miasto we Włoszech, które zwiedza się pływając kanałami – _____.

Miasto w Hiszpanii, które słynie z niezwyklej architektury i klubu piłkarskiego – _____.

ZADANIE 14

Do tworzenia żeńskich nazw służy formant **-ka**. Utwórz żeńskie formy od podanych rzeczowników rodzaju męskiego. Czy widzisz jakieś reguły?

nauczyciel – **nauczycielka**

architekt – _____

poeta – _____

artysta – _____

lekarz – _____

malarz – _____

paleontolog – _____

psycholog – _____

dietetyk – _____

polityk – _____

prawnik – _____

przewodnik – _____

Uwaga:

sprzedawca – _____

władca – _____

ZADANIE 15

Żeńskie imiona w języku polskim często mają kilka form. Dopisz je do podanych imion.

Anna – **Ania**

Hanna – _____

Zuzanna – _____

Joanna – _____

Małgorzata – _____

Zofia – _____

Alicja – _____

Aleksandra – _____

Barbara – _____

Urszula – _____

Maria – _____

Julia – _____

ZADANIE 16

W języku polskim rzeczowniki w rodzaju żeńskim zwykle kończą się na literę -a. Jednak nie wszystkie. Podkreśl te, które są rodzaju żeńskiego.

powieść	dłoń	brew	bogini
stół	spodnie	kość	gość
ołówek	rzecz	Wenus	ość
sprzedaż	radio	złość	mistrzynie
wolność	łóż	wychowawczynie	wiadomość
smutek	gospodyni	krę	jesień
przyjaźń	koń	Białoruś	wrzesień
baśń	kradzież	kwiecień	
pieprz	noc	sprzedawczynie	
sól	mysz	muzeum	

Ułóż 5 zdań z wybranymi rzeczownikami rodzaju żeńskiego.

Wypisz z ramki rzeczowniki, które mają także formy w rodzaju męskim.

gospodyni - gospodarz

ZADANIE 17

W Poznaniu znajdują się bardzo ciekawe muzea. Połącz ich nazwy z opisami. Dopisz ich adresy.

adres		nazwa muzeum		opis
	1.	Muzeum Literackie Henryka Sienkiewicza		Obejrzyś tam np. zabytkowe fortepiany.
<i>Stary Rynek 41/2</i>	2.	Rogalowe Muzeum	1.	Znajduje się tam kolekcja książek laureata Nagrody Nobla.
	3.	Muzeum Archeologiczne		Obejrzyś tam kolekcję XIX-wiecznych sukien.
	4.	Muzeum Narodowe		Ekspozycja pokazuje historię protestu poznańskich robotników.
	5.	Muzeum Instrumentów Muzycznych		Zobaczysz tam zbiory archeologiczne nie tylko z Wielkopolski, ale też z Afryki.
	6.	Muzeum Powstania Poznańskiego – Czerwiec 1956		To jedyne muzeum w Polsce poświęcone ziemniakowi.
	7.	Poznańskie Muzeum Piry		Możesz tam obejrzeć pokaz pieczenia najśłynniejszych poznańskich słodyczy.
	8.	Muzeum Historii Ubioru		Możesz tam podziwiać dzieła malarskie, które powstały w różnych epokach.

ZADANIE 18

Które z muzeów chciałbyś/chciałabyś odwiedzić najbardziej? Dlaczego?

ZADANIE 19

Które z muzeów jest najbliżej twojego domu?_____

Opisz najkrótszą trasę, którą możesz do niego dojść.

Opisz najkrótszą trasę, którą możesz do niego dojechać.

ZADANIE 20

Julia Woykowska żyła w XIX wieku. W których poznańskich muzeach dowiesz się czegoś na temat czasów, w których żyła?

Muzeum Historii Ubioru

Dowiem się, jak ubierali się ludzie w XIX wieku.

ZADANIE 21

Czy znasz słownictwo związane z muzeum? Znajdź 9 słów.

eksponat
kasa
ekspozycja
sala
szatnia
zbiory
przewodnik
bileter
kasjer

D O P W E K S P O Z Y C J A H O P W
M I S D E K S P O N A T I L E R O B I
A K A S A K O P A S Z A T N I A M
B I W A P R Z E W O D N I K O C Z
K A S J E R O S Z E R T A O P U L
J O K A R T E R O W N I K O S W U
K O G E R S Z B I O R Y J I O C E Z
W A K E E R O R S A L A M A D E R
A D E R T J O M I L O B I L E T E R

Bibliografia [dostęp online: 16.11.2020]:

Kirschke P., *Julia, co siadała po turecku. Pierwsza feministka w Poznaniu*, „Gazeta Wyborcza”, 6.03.2020, online:

<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,105531,25753749,julia-co-siadala-po-turecku.html>

Mazur N., *Święte i prowokatorki. Julia pali cygara i jeszcze całuje się z Antonim*, „Gazeta Wyborcza”, 8.03.2013, online:

https://poznan.wyborcza.pl/poznan/1,36001,13523870,Swiete_i_prowokatorki__Julia_pali_cygara_i_jeszcze.html

Szostak V., *Julia Woykowska. Kim była? I dlaczego budziła oburzenie poznańskich mieszczan?*, „Gazeta Wyborcza”, 17.06.2018, online:

<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,23544441,julia-woykowska-kim-byla-i-dlaczego-budzila-oburzenie-poznanskich.html>

Szybowicz E., *Powrót emancypantki? W Bramie Poznania wystawa o Julii Woykowskiej*, „Gazeta Wyborcza”, 27.04.2018, online:

<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,105531,23326336,powrot-emancypantki.html>

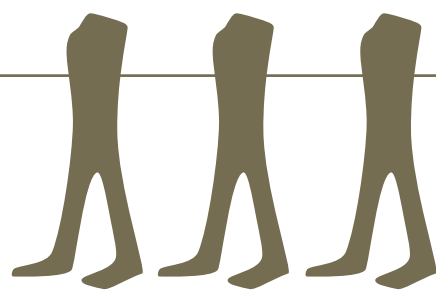
Ekspozycja główna. Historia wyspy katedralnej <https://bramapoznania.pl/ekspozycja-glowna>

Magdalena Abakanowicz

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich!”
powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniaki, poznaj ich! – materiały edukacyjne
do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-64-9 (cz.2)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań

www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
20 czerwca 1930 r.

data śmierci:
20 kwietnia 2017 r.

Magdalena ABAKANOWICZ

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Magdalena Abakanowicz to jedna z najbardziej znanych na świecie polskich artystek. Wychowała się na wsi pod Warszawą. Swoje dzieciństwo wspominała tak: *Zanim nauczyłam się posługiwać sprawnie palcami, brałam w dłonie jakieś przedmioty i wiązałam je ze sobą. Tylko ja wiedziałam, dlaczego ten patyk z tym kawałkiem gliny są jedną rzeczą. Bez przerwy grzebałam w ziemi, zajmowałam się lepieniem i tworzeniem przedmiotów o mnie tylko wiadomych znaczeniach. Robiłam w pokoju dzieciennym straszny bałagan, więc rodzice podczas porządków to wszystko wyrzucali, a ja wygrzebywałam ze śmietnika co ważniejsze rzeczy.*
- 2 Przez 25 lat była zawodowo związana z Poznaniem. Prowadziła Pracownię Gobelinu na poznańskiej uczelni artystycznej i wykłady dla studentów i studentek. W 1979 r. otrzymała tytuł profesora. Od stycznia 2021 r. uczelnia ta nosi nazwę Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.
- 3 Jej artystyczne kompozycje są duże, a czasami nawet monumentalne. Do ich tworzenia wykorzystywała m.in. kamień, drewno, brąz. Charakterystycznymi rzeźbami, które można rozpoznać na pierwszy rzut oka, są „Tłumy”. To postaci ludzkie, bez głów, tworzone w grupach kilkunastu lub kilkudziesięciu figur. Artystka umieszczała je chętnie w otwartej przestrzeni – w parkach, na placach, w ogrodach. Stoją dziś na wszystkich kontynentach – oprócz Antarktydy. Jednym z najbardziej niezwykłych projektów była kompozycja 40 figur, którą wykonała dla mieszkańców Hiroshimy. Znajduje się na wzgórzu, na którym ludzie podczas wybuchu bomby jądrowej próbowali się schronić.
- 4 Artystka stworzyła nietypowy rodzaj rzeźb, które od jej nazwiska nazywane są abakanami. To wielkie, miękkie obiekty z tkaniny. Nazywała je antyrzeźbami. Do ich tworzenia często wykorzystywała nici wyciągnięte ze starych lin okrętowych. Artystka tak opisywała swoją pracę: *Pralałam, farbowałam, potem tkalałam nieregularną powierzchnię. Zszywałam, nadając kształt. Wcześniej z tkaniny tworzone tylko płaskie kompozycje. Artystka jako pierwsza zaczęła wykonywać je w trójwymiarze. W jednym z wywiadów powiedziała: Nie lubię reguł i przepisów. Są wrogami wyobraźni.*

- 5** Sztuka nie była jej jedyną pasją. W młodości Magdalena Abakanowicz odnosiła także sukcesy sportowe. Trenowała lekkoatletykę. Była trzykrotną medalistką mistrzostw Polski w biegach sztafetowych.
- 6** Opracowała również plan nowej zachodniej dzielnicy Paryża. Była to wizja całkowicie ekologicznej części wielkiego miasta, której mieszkańcy mogą żyć blisko natury. Chciała, żeby budynki przypominały kształtem drzewa, a od dołu były porośnięte roślinami. Niestety projekt nie został zrealizowany, bo był za drogi.
- 7** Magdalena Abakanowicz jest nazywana wielką damą polskiej rzeźby, a jej dzieła – wizytówką polskiej sztuki. Szybko zrobiła międzynarodową karierę. Jej prace znajdują się dziś w 70. kolekcjach muzealnych i prywatnych na całym świecie, oglądają je tłumy. Instalacja z 1989 r. zatytułowana „Tłum III” została sprzedana w 2021 r. za 13,2 mln zł. Składa się na nią 50 figur z płótna. Organizatorzy aukcji wydali komunikat: „To najdrożej sprzedane dzieło sztuki w Polsce i zarazem pierwsze dzieło, które osiągnęło kwotę ponad 10 mln zł. Praca jest również najdroższą kompozycją tej artystki na świecie”.

ZADANIE 2

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~dzieła~~ pseudonimem Londynu wychodzi wybitnych muzeach
znakomita kompozycję trawnika rocznicy instalacja
łączy między ludzkiej świetna tylko codziennym

W Poznaniu **dzieła** sztuki możemy podziwiać nie tylko w _____ i galeriach. Sztuka _____ również na poznańskie ulice. Są tu takie miejsca, w których spacerujemy lub robimy zakupy, a jednocześnie mamy okazję do podziwiania dzieł _____ artystów.

Z okazji 750. _____ założenia Poznania, Magdalena Abakanowicz stworzyła _____ pod tytułem Nierozpoznani. Możemy je zobaczyć w poznańskim parku Cytadela. _____ to 112 figur wysokich na ponad 2 metry. Wszystkie stoją skierowane w jedną stronę na środku dużego _____. Nierozpoznani to największa plenerowa praca artystki.

Centrum handlowe Stary Browar to kolejne miejsce, które _____ sztukę z _____ życiem. W przerwie _____ zakupami możemy poczuć się jak na wystawie dzieł sztuki. W holu stoi m.in. _____ rzeźba Igora Mitoraja przedstawiająca fragment _____ twarzy.

Na murach poznańskich budynków swoje dzieła tworzy młody artysta, który ukrywa się pod _____Noriaki. Jest twórcą Watchera – czarnego ludzika z jednym okiem. Spacery po mieście w poszukiwaniu Watcherów to naprawdę _____ zabawa! Nigdy nie wiadomo, gdzie pojawi się nowy. Postać tę znają dziś już nie _____ mieszkańcy Poznania. Pojawia się ona na ulicach _____, Barcelony, Stambułu.

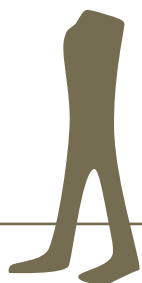
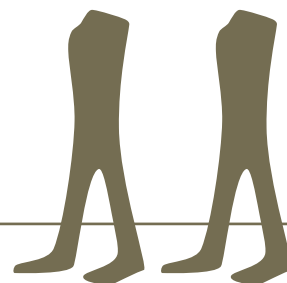
ZADANIE 3

W tekście w Zadaniu 1. pojawiło się nowe słownictwo. Dopasuj je do opisów.

- a. dorastanie – *dzieciństwo*
- b. kijek – _____
- c. nieporządek – _____
- d. kosz na śmieci – _____
- e. obraz z tkaniny – _____
- f. olbrzymie – _____
- g. rozmowa dziennikarza z artystą – _____
- h. część miasta – _____

ZADANIE 4

Jak rozumiesz to zdanie? „Magdalena Abakanowicz jest nazywana *wielką damą polskiej rzeźby*, a jej dzieła – *wizytówką polskiej sztuki*”.

ZADANIE 5

Ułóż pytania do podanych informacji.

Gdzie wychowała się Magdalena Abakanowicz?

Magdalena Abakanowicz wychowała się na wsi pod Warszawą.

_____?

Artystka przez 25 lat pracowała na poznańskiej uczelni.

_____?

Poznańska uczelnia artystyczna nazywa się Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

_____?

Rzeźby artystki są wykonane z tkaniny, kamienia, drewna, brązu.

_____?

Jedno z najśłynniejszych dzieł stoi w Hiroszimie.

_____?

Abakany to rzeźby z tkaniny.

_____?

W młodości Magdalena Abakanowicz uprawiała lekkoatletykę.

_____?

Artystka stworzyła projekt ekologicznej dzielnicy Paryża.

ZADANIE 6

Na początku Zadania 1. znajduje się wspomnienie Magdaleny Abakanowicz z czasów, gdy była dzieckiem. Opisz swoje ulubione zabawy z dzieciństwa.

ZADANIE 7

Artyści i artystki używają różnych narzędzi i materiałów do tworzenia swoich dzieł. Dopisz wyrazy z ramki. Uważaj na gramatykę.

farby olejne glina pędzel drewno kreda marmur
farby akwarelowe ołówek dłuto kredka kamień

Malarz używa **farb olejnych**, _____

Rysownicza używa _____

Rzeźbiarz używa _____

ZADANIE 8

W historii sztuki było wielu genialnych rzeźbiarzy i rzeźbiarek. Połącz artystę z jego dziełem i miejscem, w którym się znajdowało lub znajduje.

1.	Fidiasz		Dawid		Warszawa	
2.	Wit Stwosz		Kobieta z dzieckiem		Florencja	
3.	Michał Anioł		Brzuch-poduszka		Ateny	
4.	Alina Szapocznikow		Atena Partenos		Kraków	
5.	Pablo Picasso		ołtarz Mariacki		Paryż	

ZADANIE 9

Dla artysty ważne są kolory. Ich nazwy to najczęściej rzeczowniki. Utwórz od nich przymiotniki.

brąz - **brązowy**

fiolet - _____

granat - _____

beż - _____

czerwień - _____

czern - _____

żółć - _____

pomarańcz - _____

turkus - _____

róż - _____

zieleń - _____

błękit - _____

biel - _____

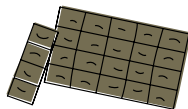
Uwaga!

Wyraz **niebieski** to przymiotnik. Nie można utworzyć od niego rzeczownika.

ZADANIE 10

Niektóre przymiotniki oznaczające kolory pochodzą od rzeczowników, które nazywają obiekt w takim kolorze. Dopisz je. Narysuj obok cztery wybrane rzeczowniki.

czekoladowy - *czekolada*

miodowy - _____

kremowy - _____

mleczny - _____

kasztanowy - _____

miętowy - _____

cytrynowy - _____

pistacjowy - _____

brzoskwiniowy - _____

śliwkowy - _____

wiśniowy - _____

buraczkowy - _____

oliwkowy - _____

lawendowy - _____

liliowy - _____

srebrny - _____

złoty - _____

perłowy - _____

bursztynowy - _____

grafitowy - _____

ceglasty - _____

łososiowy - _____

gołębi - _____

popielaty - _____

morski - _____

ZADANIE 11

Jaki jest twój ulubiony kolor?

Jakiego koloru nie lubisz?

ZADANIE 12

Kolory mogą być bardziej lub mniej intensywne.
Dopisz poprawne określenie z ramki. Uważaj na gramatykę.

~~matowy~~ brudny ciemny jasny jaskrawy pastelowy

Kolor, który nie ma połysku jest **matowy**.

Kolor, który ma dużo bieli jest _____.

Kolor, który ma dużo czerni jest _____.

Kolor, do którego dodaliśmy ciemne barwy jest _____.

_____ kolory są spokojne.

_____ kolory są intensywne.

ZADANIE 13

Na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu można studiować różne kierunki. Dopasuj ich nazwę do definicji.

1.	animacja		projektowanie budynków
2.	rzeźba		przygotowanie do pracy w muzeum
3.	scenografia		tworzenie obrazów
4.	architektura		projektowanie szaf, krzeseł, stołów
5.	projektowanie krajobrazu		tworzenie filmów
6.	projektowanie mebli		projektowanie sceny teatralnej
7.	fotografia		tworzenie np. pomników
8.	grafika		przygotowywanie artystycznego druku
9.	teoria sztuki		robienie artystycznych zdjęć
10.	malarstwo		projektowanie parków, placów, ogrodów

Czy masz talent artystyczny?
Czy chciałbyś/chciałabyś studiować na tym uniwersytecie?
Który kierunek studiów uważasz za najbardziej interesujący? Dlaczego?

ZADANIE 14

Magdalena Abakanowicz nazywała abakany antyrzeźbami. W ten sposób podkreśliła, że jej dzieła są zupełnie inne niż tradycyjne rzeźby.

Przedrostek „anty-” służy w języku polskim do:

- a) wyrażenia negatywnego stosunku do czegoś
- b) informowania o zwalczaniu czegoś
- c) wyrażenia, że coś jest przeciwieństwem czegoś.

Stwórz definicje wyrazów. Dopisz, w którym znaczeniu został w nich użyty przedrostek „anty-”.

antyszczepionkowiec – *osoba, która ma negatywny stosunek do szczepień*
znaczenie **a)**

filtr antysmogowy – _____

znaczenie _____

płyn antybakteryjny – _____

znaczenie _____

antyterrorysta – _____

znaczenie _____

program antywirusowy – _____

znaczenie _____

polityka antyeuropejska – _____

znaczenie _____

antykoncepcja – _____

znaczenie _____

antyrama – _____

znaczenie _____

ZADANIE 15

W Zadaniu 1. pojawił się frazeologizm: na pierwszy rzut oka.
Oto deklinacja rzeczownika *oko*.

M.	oko	M.	oczy
D.	oka	D.	oczu
C.	oku	C.	oczom
B.	oko	B.	oczy
N.	okiem	N.	oczami
Ms.	oku	Ms.	oczach
W.	oko	W.	oczy

W języku polskim jest wiele frazeologizmów związanych z wyrazem *oko*.
Dopasuj je do znaczenia. Następnie uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

1.	na pierwszy rzut oka		nie spać
2.	nie zmrużyć oka		chronić coś
3.	widać coś gołym okiem		spojrzeć
4.	mieć coś na oku	1.	po szybkiej ocenie
5.	stanąć oko w oko z kimś/z czymś		nie widać już kogoś/czegoś
6.	pilnować kogoś/czegoś jak oka w głowie		nie traktować czegoś poważnie
7.	rzucić okiem		wyraźnie coś widać
8.	stracić z oczu		spodobać się komuś
9.	z przymrużeniem oka		być czymś zainteresowanym
10.	wpaść komuś w oko		spotkać się z kimś bezpośrednio

Na pierwszy rzut oka wydaje się być sympatyczną dziewczyną.

_____, że nie chcesz tam pójść.

To tylko zabawa, potraktuj to _____.

Ta dziewczyna od razu _____, więc do niej podszedł.

Twój brat jest jeszcze mały, musisz _____.

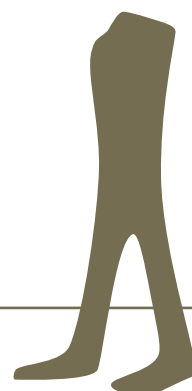
Świat _____ z kryzysem klimatycznym.

Chcę kupić nowy komputer – już _____.

Pilnuj siostry, nie możesz jej _____.

Czy mógłbyś _____ na to zadanie?

Bardzo się denerwowałam i w nocy _____.

ZADANIE 16

Magdalena Abakanowicz odnosiła sukcesy także w lekkoatletyce. Ta dyscyplina sportowa składa się z różnych konkurencji. Uzupełnij zdania odpowiednią formą. Uważaj na gramatykę.

Konkurencje lekkoatletyczne, które były rozgrywane już na starożytnej olimpiadzie, to rzut **dyskiem** (dysk) i _____ (oszczep).

On jest bardzo szybki, dlatego startuje w _____ (bieg sprinterski).

Ona jest bardzo wytrzymała, dlatego wygrywa biegi na _____ (długi dystans).

Anita Włodarczyk to trzykrotna mistrzyni olimpijska w _____ (rzut młotem).

Mistrzem olimpijskim w tej dyscyplinie był też poznaniak – Szymon Ziółkowski.

Polscy sportowcy często zdobywają medale w _____ (skok o tyczce).

ZADANIE 17

Uzupełnij tekst odpowiednią formą czasownika. Uważaj na gramatykę.

Jedną z konkurencji lekkoatletycznych jest dziesięciobój. **Startują** (startować) w nim tylko mężczyźni. Rywalizacja _____ (trwać) przez 2 dni. Pierwszego dnia sportowcy _____ (biegać) na 100 i 400 metrów, _____ (skakać) w dal i wzwyż, _____ (pchnąć) kulą. W drugim dniu każdy zawodnik _____ (biegać) na 1500 metrów i na 110 metrów przez płotki, _____ (rzucać) dyskiem i oszczepem, _____ (skakać) o tyczce.

ZADANIE 18

Lekkoatletyka nazywana jest **królową sportu**. Jak rozumiesz to określenie?

Czy lubisz oglądać zawody lekkoatletyczne?

Czy uprawiasz jakiś sport?

W której konkurencji lekkoatletycznej odnoszą sukcesy sportowcy z twojego kraju?

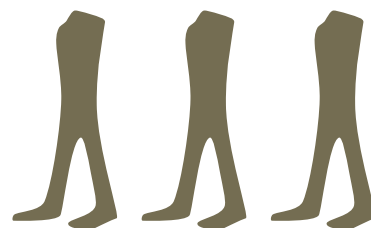
ZADANIE 19

Pomnik to rzeźba, która upamiętnia jakąś osobę lub zdarzenie.
Czy wiesz, gdzie w Poznaniu stoją ważne pomniki? Kogo lub co upamiętniają?
Uzupełnij tabelę informacjami.

nazwa pomnika	miejsce	kogo lub co upamiętnia?	jak wygląda?
Pomnik Ofiar Czerwca 1956	Plac Adama Mickiewicza	upamiętnia wydarzenia Poznańskiego Czerwca i późniejszych strajków w komunistycznej Polsce	dwa krzyże, głowa orła, daty 1956, 1968, 1970, 1976, 1980 i 1981
Pomnik Powstańców Wielkopolskich			
Pomnik Fryderyka Chopina			
Pomnik Marii Grzegorzewskiej			
Pomnik Starego Marycha			
Pomnik Zygi Latarnika			
Studzienka Bamberki			
Pręgierz			
Pomnik Koziołków			
Pomnik Pyry			

ZADANIE 20

Czy w miejscu, z którego pochodzisz, są jakieś pomniki? Opisz je.

Bibliografia [dostęp online: 8.07.2021 oraz 24.10.2021]:

an, *Rzeźby Magdaleny Abakanowicz stoją już na Cytadeli*, „Gazeta Wyborcza” 8.09.2002, <https://bit.ly/3rXDV7L>

Bernat A, *Rzeźba Abakanowicz „poszła” za 13,2 mln zł. To najdrożej sprzedane dzieło sztuki w Polsce* 23.10.2021, <https://bit.ly/3CeY2H>

Dubrowska M., *Banksy w Warszawie, Duchamp w Łodzi, Abakanowicz w Poznaniu. Najciekawsze wystawy 2021*, „Gazeta Wyborcza” 2.02.2021, <https://bit.ly/3xq6jR7>

Kurkiewicz K., *Znacie go z murów Poznania - Watcher. Rozmowa z Noriakim*, „Gazeta Wyborcza” 10.03.2016, <https://bit.ly/3CkSC9L>

Ludwińska K., *Magdalena Abakanowicz od A do Z*, „Gazeta Wyborcza” 30.04.2017, <https://bit.ly/3rWqC7H>
Niezła Sztuka, <https://bit.ly/3CgWCbv>

Nosal B., Kaźmierska M., Sienkiewicz K., *Magdalena Abakanowicz (20.06.1930-20.04.2017)*, „Gazeta Wyborcza” 1.11.2017, <https://bit.ly/3jmEoxS>

Stanisław **Barańczak**

Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!

materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-64-9 (cz.2)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
13 listopada 1946 r.

data śmierci:
26 grudnia 2014 r.

Stanisław BARAŃCZAK

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1 Stanisław Barańczak urodził się w Poznaniu. Był absolwentem I Liceum Ogólnokształcącego im. Karola Marcinkowskiego. Poznaniacy i poznanianki nazywają tę szkołę *Marcinkiem*. Studiował filologię polską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Następnie rozpoczął na uczelni pracę naukową.
- 2 Ludzie, którzy znali Barańczaka, nazywali go tytanem pracy. Był wybitnym historykiem i teoretykiem literatury. Tłumaczył dzieła Szekspira, wiersze włoskich, niemieckich, rosyjskich, a przede wszystkim amerykańskich i angielskich poetów. Zajmował się również tłumaczeniem tekstów Boba Dylana i Beatlesów. Był także poetą. Jego twórczość zalicza się do tzw. Nowej Fali. To określenie grupy poetów, którzy debiutowali w połowie lat 60-tych XX wieku.
- 3 Język polski fascynował poetę. Gdy jechał samochodem lub leciał samolotem, układał alfabety. Są to zdania, które zawierają wszystkie litery polskiego alfabetu. Wymyślił ich kilkanaście!
- 4 Stanisław Barańczak był jednym z symboli poznańskiej opozycji demokratycznej. Aktywnie działał w wielkopolskiej Solidarności. Był współzałożycielem Komitetu Obrony Robotników (KOR). Policja polityczna stale go obserwowała. Od 1977 r. miał zakaz publikacji. Został zwolniony z pracy, część znajomych się od niego odwróciła. Wtedy otrzymał propozycję pracy na Uniwersytecie Harvarda. Nie mógł jednak wyjechać, bo nie dostał paszportu.
- 5 W 1980 r. powrócił do pracy na uniwersytecie w Poznaniu. Rok później wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. Przyjął stanowisko profesora literatury polskiej na Uniwersytecie Harvarda. Studenci go podziwiali. Zdarzało się, że przenosili się z innych kierunków na polonistykę. Dom Barańczaków przypominał w tamtym czasie nieoficjalną ambasadę Polski, którą chętnie odwiedzali goście z kraju. Stanisław Barańczak został pochowany na cmentarzu w Bostonie, na którym znajdują się groby wybitnych naukowców z Uniwersytetu Harvarda.

- 6** Gdy mieszkał w Stanach Zjednoczonych, promował polską kulturę. Uważał to za swój obowiązek. Mówił o sobie, że jest ambasadorem polskiej literatury. Zajmował się tłumaczeniem polskiej poezji na język angielski. Uważał, że jest ona niedoceniana. Dzięki m.in. jego pracy, czytelnicy na całym świecie mogli poznać utwory Wisławy Szymborskiej. To zdecydowało o przyznaniu jej Literackiej Nagrody Nobla.
- 7** Od 2015 r. w Poznaniu przyznawane jest stypendium im. Stanisława Barańczaka. Mogą je otrzymać młodzi twórcy, którzy nie ukończyli 35. roku życia.
- 8** Siostrą poety jest Małgorzata Musierowicz, autorka cyklu popularnych powieści dla młodzieży. Akcja utworów rozgrywa się na poznańskich Jeźycach, dlatego ten cykl jest nazywany „Jeźycjadą”.

ZADANIE 2

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~mury~~ poezję papierowy muralu wiersza literatury wiersz wszystkim
ścianie mural życia korku murali śmierci

W kilku miejscach w Poznaniu **mury** służą prezentowaniu dobrej polskiej _____.

Poznaniacy, gdy stoją w _____ lub idą na spacer mogą napotkać _____.

To jest świetna okazja, by trochę zwolnić tempo, pomyśleć o sensie _____.

Rok po _____ Stanisława Barańczaka, na ścianie starej papierni przy ul. Szyperskiej, powstał ciekawy _____. Prezentuje wiersz poety, który zaczyna się słowami „Jeżeli porcelana, to wyłącznie taka (...)”.

To jeden z kilku _____, które stworzono w ramach miejskiego programu Centrum Warte Poznania. Na Wildzie można poczytać _____ Zbigniewa Herberta, na Łazarzu utwór Krystyny Miłobędzkiej, a na ul. Wodnej wiersz Wisławy Szymborskiej.

70. rocznica urodzin Stanisława Barańczaka i 40. rocznica powstania Komitetu Obrony Robotników zostały upamiętnione na _____ Collegium Novum. Mural przedstawia poetę, który wypuszcza z ręki _____ samolot z fragmentem swojego _____. Podczas odsłonięcia _____ prof. Bogumiła Kaniewska powiedziała: Ma nam _____ przypominać, że mamy możliwość kształtowania rzeczywistości, a wolna Polska sama się nie stworzyła. Jest efektem wspólnoty, odwagi i determinacji.

 ZADANIE 3

Uporządkuj chronologicznie etapy życia Stanisława Barańczaka. Informacji szukaj w tekście z Zadania 1. Uwaga: jedna informacja jest nieprawdziwa.

Zwolnienie z pracy – _____

Studia na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – _____

Praca na Uniwersytecie Harvarda – _____

Wyjazd do Stanów Zjednoczonych – _____

Problemy z otrzymaniem paszportu – _____

Otrzymanie Literackiej Nagrody Nobla – _____

Działalność w opozycji demokratycznej – _____

Nauka w „Marcinku” – **1**

Praca na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – _____

Zakaz publikacji – _____

 ZADANIE 4

Monolog Hamleta to najśłynniejszy tekst w historii literatury. Przeczytaj go na głos w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka.

„Hamlet” W. Szekspir, tł. S. Barańczak

Być albo nie być – oto jest pytanie.

Kto postępuje godniej: ten, kto biernie

Stoi pod gradem zjadłych strzał losu,

Czy ten, kto stawia opór morzu nieszczęść

I w walce kładzie im kres? Umrzeć – usnąć –

I nic poza tym – i przyjąć, że sen

Uśmierza boleść serca i tysiące

Tych wstrząsów, które dostają się ciału

W spadku natury. O tak, taki koniec

Byłby czymś upragnionym. Umrzeć – usnąć –

Spać – i śnić może? Ha, tu się pojawia

Przeszkoda: jakie mogą nas nawiedzić

Sny w drzemce śmierci, gdy ścichnie za nami

Doczesny zamęt? Niepewni, wolimy

Wstrzymać się chwilę. I z tych chwil urasta

Dłgie, potulnie przecierpiane życie.

Bo gdyby nie ten wzgląd, któż by chciał znosić

To, czym nas chłoscze i znieważa czas:
Gwałty ciemieżców, nadętość pyszałków,
Męki wzgardzonych uczuć, opieszałość
Prawa, bezczelność władzy i kopniaki,
Którymi byle zero upokarza
Cierpliwą wartość? Któż by się z tym godził,
Gdyby był w stanie przekreślić rachunki
Nagim sztyletem? Któż by dźwigał brzemie
Życia, stękając i spływając potem,
Gdyby nam woli nie zbijała z tropu
Obawa przed tym, co będzie po śmierci,
Przed nieobecną w atlasach krainą,
Skąd żaden jeszcze odkrywca nie wrócił,
I gdyby lęk ten nie kazał nam raczej
Znosić zło znane, niż rzucać się w nowe?
Tak to świadomość czyni nas tchórzami
I naturalne rumieńce porwy
Namysł rozcieńcza w chorobliwą bladość,
A naszym ważkim i szczytnym zamiarom
Refleksja płacze szyki, zanim któryś
Zdaży przerodzić się w czyn.

(akt III, scena I)

ZADANIE 5

Oto najbardziej znane cytaty z „Hamleta” Williama Szekspira w tłumaczeniu Stanisława Barańczaka. Jak one brzmią w twoim języku? Zapisz je.

Widzę, tak – oczyma duszy. (akt I, scena II)

Coś w samej rzeczy gnije w państwie duńskim. (akt I, scena IV)

Więcej jest rzeczy na niebie i ziemi,
niż się wydaje naszym filozofom. (akt I, scena V)

Taki już jest ten świat – że uczciwy człowiek trafia się raz na dziesięć tysięcy. (akt II, scena II)

Poloniusz: Co czytasz książkę?

Hamlet: Słowa, słowa, słowa. (akt II, scena II)

W tym szaleństwie jest metoda. (akt II, scena II)

Dania jest więzieniem. (akt II, scena II)

Być albo nie być, oto jest pytanie. (akt III, scena I)

Bo jest czas snu i czas czuwania –
na tym ten świat polega. (akt III, scena 2)

Reszta jest milczeniem. (akt V, scena 2)

ZADANIE 6

W Poznaniu znajdują się ulice nazwane na cześć polskich poetów i poetek. Znajdź je na mapie, zapisz ich nazwy.

dzielnica: Jeżyce; jest równoległa do ul. Bolesława Prusa – **ul. Adama Asnyka**

dzielnica: Jeżyce; przechodzi w ul. Nad Bogdanką – _____

dzielnica: Jeżyce; jest prostopadła do ul. Jana Matejki – _____

dzielnica: Jeżyce; łączy ul. Zwierzyniecką z ul. Juliusza Słowackiego – _____

dzielnica: Jeżyce; znajduje się między ul. Mikołaja Reja a ul. Adama Mickiewicza – _____

dzielnica: Jeżyce; jest prostopadła do ul. Piotra Wawrzyniaka – _____

dzielnica: Grunwald; przechodzi w ul. Stanisława Lema – _____

dzielnica: Łazarz; jest równoległa do ul. Wojskowej – _____

ZADANIE 7

Jak nazywa się największy/największa poeta/poetka z twojego kraju?
Kiedy żył/żyła? Czy znasz jego/jej dzieła?

ZADANIE 8

Czy wiesz, że kilku polskich pisarzy i polskich pisarek otrzymało Literacką Nagrodę Nobla? Uporządkuj te wydarzenia chronologicznie.

Literacka Nagroda Nobla dla...		w roku...	
1.	Wisławy Szymborskiej		1905
2.	Olgi Tokarczuk	1.	1996
3.	Henryka Sienkiewicza		1980
4.	Władysława Reymonta		1924
5.	Czesława Miłosza		2019 (za rok 2018)

ZADANIE 9

Połącz wyraz z opisem.

1.	komiks		znajdziesz w niej przepisy kulinarne
2.	pamiętnik		utwór o życiu jakiegoś człowieka
3.	reportaż		toczy się w niej walka dobra ze złem
4.	biografia	1.	najważniejsze są w nim obrazki
5.	powieść historyczna		potrzebny w szkole, na studiach
6.	opowiadanie		ważne elementy: morderstwo, detektyw, śledztwo
7.	powieść kryminalna		utwór o wydarzeniach, które działy się w przeszłości
8.	książka kucharska		relacja z wydarzenia np. podróży
9.	baśń		jest krótsze niż powieść
10.	podręcznik		zapisane wspomnienia

ZADANIE 10

Uzupełnij tekst odpowiednią formą czasownika.

Czytanie daje wiele korzyści:

- **rozwija** (rozwijać) wyobraźnię
- _____ (wzbogacać) słownictwo
- _____ (uczyć) ortografii
- _____ (pomagać) się skoncentrować
- _____ (być) dobrym sposobem na relaks
- _____ (redukować) stres
- _____ (poprawiać) pamięć
- _____ (stymulować) mózg
- _____ (rozwijać) empatię
- _____ (poszerzać) wiedzę

ZADANIE 11

Uzupełnij zdania określeniami z ramki. Uważaj na gramatykę.

~~tytuł~~ ilustracja okładka spis treści rozdział strona wydawnictwo przypis
dedykacja epilog tłumacz recenzja

Tytuł najłynniejszej powieści Henryka Sienkiewicza to „Quo vadis”.

W książkach dla dzieci są kolorowe _____.

Tekst książki może się dzielić na krótkie części, czyli _____.

„Mojej kochanej rodzinie” to przykład _____.

Ostatnia część powieści to _____.

Osoba, która zajmuje się tłumaczeniem książki na inny język to _____.
_____ to subiektywna opinia o utworze.

Informację o tym, co znajduje się w książce, znajdziesz w _____.

Gdy w tekście znajduje się trudny wyraz, może być wyjaśniony
na dole strony w _____.

Jeśli książka jest długa, to ma dużo _____.

Firma, która zajmuje się wydawaniem książek to _____.

Zanim otworzysz książkę, widzisz jej _____.

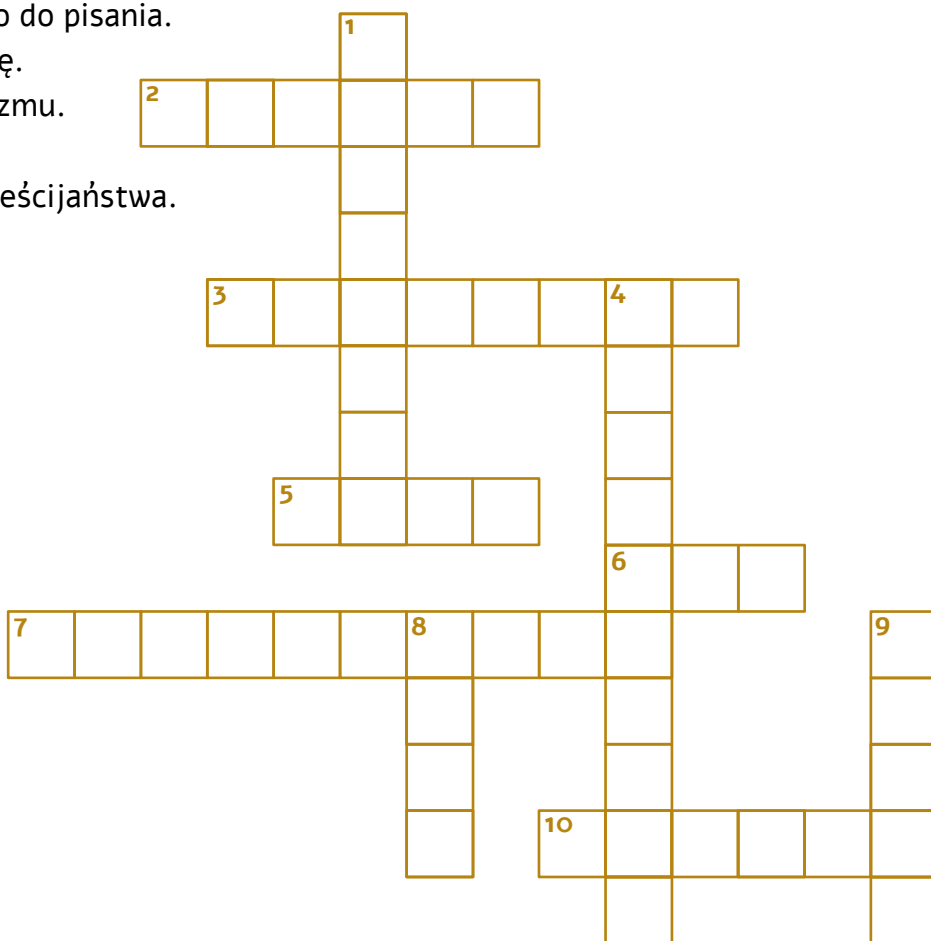

ZADANIE 12

Rozwiąż krzyżówkę.

1. Poprawia błędy autora.
2. Powieść, za którą Władysław Reymont otrzymał Literacką Nagrodę Nobla.
3. Służy do zaznaczania w książce miejsca, w którym skończyliśmy czytać.
4. Sklep, w którym możemy kupić książki.
5. Wynalazek Gutenberga.
6. Ptak, którego pióro służyło do pisania.
7. Tam wypożyczymy książkę.
8. Najważniejszy tekst judaizmu.
9. Święta księga islamu.
10. Najważniejsza księga chrześcijaństwa.

ZADANIE 13

Czy lubisz czytać? Jakie książki czytasz najchętniej? Dlaczego?

ZADANIE 14

W języku polskim znaczenie czasownika zależy od przedrostka.
Uzupełnij zdania odpowiednim czasownikiem.

za- na- wy- s- w-
do- od- pisać
prze- na- pod-

Mój brat długo nie **odpisuje** na wiadomość.
Adam _____ mój numer telefonu.
Dlaczego nie _____ notatki z tablicy?
Na lekcji _____ ważne informacje z podręcznika.
On _____ tę piosenkę rok temu.
Wszyscy uczniowie _____ się na liście.
Policjant _____ imię i nazwisko kierowcy.
_____ zły adres mailowy.
Ta pisarka dawno nie _____ nowej książki.
Tekst jest za krótki, dlatego ona jeszcze coś _____.

prze- wy- po- do- czytać
od- w-

Studenci jeszcze nie _____ tej książki.
Poeta _____ na głos swój wiersz.
Dyrektor _____ nazwiska uczniów, którzy wygrali w konkursie.
Informatyczka _____ program antywirusowy.
Na wakacjach trochę _____, czasem obejrzę film.
Piszesz bardzo nieczytelnie, nie mogę się _____.

ZADANIE 15

Stanisław Barańczak wyemigrował do Stanów Zjednoczonych. Uzupełnij informacje o tym kraju. Uważaj na gramatykę.

Stany Zjednoczone to kraj, który leży w Ameryce Północnej. Jego stolicą jest_____. Składa się z pięćdziesięciu_____, dlatego na jego fladze znajduje się pięćdziesiąt_____. To_____ co do wielkości kraj na świecie. Graniczy z_____ i_____. Oficjalnym językiem tego kraju jest język_____. Święto Niepodległości obchodzone jest_____. Innym ważnym dniem jest Święto Dziękczynienia obchodzone w czwarty czwartek_____. W tym dniu tradycyjnie na kolację podaje się pieczonego_____. Waluta tego kraju to_____. Jego mieszkańców nazywa się_____, a mieszkanki_____.

ZADANIE 16

Przeczytaj fragment mowy noblowskiej Olgi Tokarczuk.

Przyjrzyjmy się pewnemu momentowi w historii świata.

Jest to dzień, kiedy od nabrzeża portu Palos w Hiszpanii, 3 sierpnia 1492 roku, odbija nieduża karawela o nazwie „Santa Maria”. Dowodzi nią Krzysztof Kolumb. Świeci słońce, po nabrzeżu kręcą się jeszcze marynarze, a robotnicy portowi ładują na statek ostatnie skrzynie z prowiantem. Jest gorąco, ale wiejący z zachodu lekki wietrzyk, ratuje żegnające rodziny przed zasłabnięciem. Mewy przechadzają się uroczyście po rampie, uważnie śledząc poczynania człowieka.

Ten moment, który teraz widzimy poprzez czas, doprowadził do śmierci 56 milionów z blisko 60 milionów rdzennych Amerykanów. Ich populacja stanowiła wtedy około 10 procent całej ludności ziemi. Europejczycy nieświadomie przywieźli ze sobą śmiertelne prezenty – choroby i bakterie, na które rodowici mieszkańcy Ameryki nie byli odporni. Do tego doszło bezpardonowe niewolenie i zabijanie. Zagłada trwała lata i zmieniła kraj.

Wykorzystaj swoją wiedzę historyczną i odpowiedz na pytania.

Jakie były konsekwencje odkrycia Ameryki dla Europejczyków?

Jakie były konsekwencje odkrycia Ameryki dla rdzennych Amerykanów?

ZADANIE 17

W zdaniu *Jego twórczość zalicza się do tw. Nowej Fali* znajduje się skrót tw. Poznaj popularne polskie skróty i ich znaczenie.

tw. = tak zwane
tzn. = to znaczy
itp. = i tym podobne
itd. = i tak dalej
np. = na przykład
pt. = pod tytułem
m.in. = między innymi

(Uwaga: jeśli po skrócie wymieniasz co najmniej 3 elementy, musisz postawić dwukropek m.in.:)

Uzupełnij zdania odpowiednimi skrótami.

W swojej podróży po Europie odwiedzimy wiele krajów_____ Francję, Belgię, Austrię.

W Poznaniu jeździ szybki tramwaj_____ Pestka.

W sklepie papierniczym kupisz zeszyty, kalendarze, długopisy_____.

W centrum Poznania stoi ciekawy okrągły budynek_____ Okrągłak.

Piłka nożna to gra zespołowa_____, że nie można w nią grać samemu.

Mój brat lubi wszystkie sporty zespołowe – koszykówkę, siatkówkę_____.

O Poznańskim Czerwcu opowiada film Filipa Bajona_____ „Poznań 56”.

W tym sklepie kupisz tylko lokalne warzywa – ziemniaki, fasolę_____.

Spotkałam wczoraj koleżanki i kolegów ze szkoły_____ Anię i Tomka.

Często oglądam skandynawskie filmy_____ serie kryminalne.

Polski film_____ „Ida” zdobył w 2015 r. Oscara.

Bibliografia [dostęp online: 8.07.2021]:

Culture.pl, <https://bit.ly/3ytzfJx>

Kwiatkowska A., *Stanisław Barańczak powrócił na UAM*, „Gazeta Wyborcza” 18.11.2016, <https://bit.ly/3xvOX5r>

Nyczek T., „Sytuacja poezji na tutejszym rynku jest rozpaczliwa”. *Jak Barańczak wydreptał Nobla dla Szymborskiej*, „Gazeta Wyborcza” 30.05.2020, <https://bit.ly/3lE4opU>

Pawłowski R., *Spotkać Barańczaka to było jak spotkać żywego Mickiewicza*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2014, <https://bit.ly/3yvY6fs>

Przemowa noblowska Olgi Tokarczuk, <https://bit.ly/3itEZNE> [dostęp 13.07.21]

Sobolewski T., *Stanisław Barańczak (13 listopada 1946 – 26 grudnia 2014)*, „Gazeta Wyborcza” 31.10.2015, <https://bit.ly/3ipioSi>

Sobolewski T., *Stanisław Barańczak: najbardziej uroczy geniusz*, „Gazeta Wyborcza” 30.04.2015, <https://bit.ly/3io3UIH>

Szostak V., *Prof. Piotr Śliwiński: Nobel dla Boba Dylana? Bardzo mi się podoba!*, „Gazeta Wyborcza” 21.10.2016, <https://bit.ly/3rVVzJj>

Szczęsna J., *Barańczak okolicznościowy*, „Gazeta Wyborcza” 19.10.2018, <https://bit.ly/3rW2dPw>

Szczęsna J., *Stanisław Barańczak, poeta oburęczny. Poczucie sensu, miłość i śmieszność były dla niego równie ważne*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2017, <https://bit.ly/3xrnQbF>

Zagajewski A., *Stanisław Barańczak: Ambasador wolnej Polski*, „Gazeta Wyborcza” 26.12.2014, <https://bit.ly/3fCuF3U>

Shakespeare W., *Hamlet*, Poznań 1990

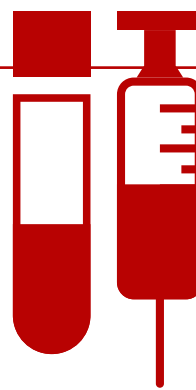

Wanda Błęńska

Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, 2023

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-72-4 (cz.4)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
30 października 1911 r.

data śmierci:
27 listopada 2014 r.

Wanda BŁEŃSKA

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1** Wanda Błęńska urodziła się w Poznaniu. Jej matka zmarła, gdy dziewczynka miała niecałe 2 lata. Ojciec był nauczycielem i przez kilka lat uczył ją w ramach edukacji domowej. Później była uczennicą gimnazjum w Toruniu, a następnie studiowała na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Lekarką została w 1934 r.
- 2** W trakcie drugiej wojny światowej Wanda wstąpiła do Armii Krajowej. Jej zadaniem było dostarczanie żołnierzom listów i żywności. Zajmowała się też szkoleniem sanitariuszy. Posługiwała się pseudonimami „Szarotka” i „Grażyna”. Na kilka miesięcy trafiła do aresztu.
- 3** Wanda Błęńska powiedziała: „Trzeba pielęgnować swoje wzniosłe marzenia, nagromadzić ich tyle, żeby starczyło na całe dorosłe życie i nie przyjmować <<nie>> za ostateczną odpowiedź”. Swoje marzenia Wanda realizowała za granicą. W 1946 r. udała się do Niemiec, by odwiedzić chorego brata. Tam ukończyła kurs medycyny tropikalnej. Kontynuowała naukę w Anglii. Na Uniwersytecie w Liverpoolu uzyskała dyplom Instytutu Medycyny Tropikalnej i Higieny. W 1950 r. wyjechała do Afryki.
- 4** Ponad 40 lat spędziła w Ugandzie na misji w Bulubie, nad Jeziorem Wiktorii. Zajmowała się głównie leczeniem trądu. Dzięki niej zbudowano tam ośrodek dla osób chorych na tę chorobę. Była nazywana „matką trędowatych”. Stworzyła nowoczesne metody leczenia tej choroby. Została także wykładowczynią na uniwersytecie w Kampali. Współpracowała z europejskimi uniwersytetami w celu stworzenia szczepionki przeciwtrądowej. Stała się jedną z najlepszych specjalistek na świecie w dziedzinie leczenia tej zakaźnej choroby. Po latach tak mówiła o swoim życiu w Ugandzie: „Jestem wdzięczna Panu Bogu za to, że mogłam tam przebywać i pomagać ludziom. To były lata ciężkiej, ale szczęśliwej pracy. Przez ten czas zaznałam wiele serdeczności i życzliwości, wiele dobra szczególnie od osób, które spotkałam w Afryce”.
- 5** W 1964 r. lekarka otrzymała Medal Niepodległości Ugandy. Po powrocie do Polski ponownie zamieszkała w Poznaniu. Przyznano jej Order Uśmiechu i nagrodę Rzecznika Praw Dziecka. W 2001 r. nadano jej stopień podporucznika. W 2011 r. została odznaczona Krzyżem Wielkim Orderu Odrodzenia Polski m.in. za wybitne zasługi w pracy naukowo-badawczej w dziedzinie medycyny tropikalnej i leczenia trądu. Siedem lat później przyznano jej tytuł „Poznanianka Stulecia”. Była też Honorową Obywatelką Ugandy i Poznania.

ZADANIE 2

Napisz odpowiedzi na pytania dotyczące Wandy Błęńskiej.
Informacji szukaj w tekście z Zadania 1.

Kim była?

Wanda Błęńska była lekarką.

a. Kim był jej ojciec?

b. Gdzie studiowała?

c. Dokąd wyjechała po wojnie?

d. W którym afrykańskim kraju mieszkała?

e. Jak długo mieszkała w Afryce?

f. W leczeniu której choroby się specjalizowała?

g. Gdzie zamieszkała po powrocie z Afryki?

ZADANIE 3

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~patronką~~ dialogu nagrodę warsztaty laureatką laureatem konkretna
rodziny aktywnie jednej schronisko formy

Lekarka jest **patronką** Piątkowskiej Szkoły Społecznej w Poznaniu. Przy szkole znajduje się Rondo Wandy Błęńskiej. W 2019 r. jej imieniem nazwano też _____ w kategorii indywidualnej poznańskiego konkursu Wolontariusz Roku. Mogą ją otrzymać osoby między 19. a 60. rokiem życia, które _____ działają na rzecz rozwoju wolontariatu w Poznaniu. Podczas jednej z uroczystych gal powiedziano: „Inicjatywa nadania imienia wyszła ze strony uczniów i nauczycieli ze Społecznej Szkoły Podstawowej im. dr Wandy Błęńskiej.

Życiorys pani doktor to historia pełna chęci niesienia pomocy innym". Pierwszym _____ nagrody został Witold Horowski, prezes Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego „Polska-Ukraina”. Doceniono jego działania na rzecz polsko-ukraińskiego _____. Rok później nagrody nie otrzymała żadna _____ osoba. Uznano, że w okresie pandemii koronawirusa wielu poznaniaków i poznanianek angażowało się w różne _____ pomocy. Stwierdzono więc, że nie da się wskazać _____ osoby, którą można by wyróżnić. W 2021 r. _____ nagrody została s. Józefa Krupa ze Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety. Razem z innymi zakonnicami przy ul. Łąkowej prowadzi jadłodajnię oraz _____ dla osób w kryzysie bezdomności. W kolejnym roku nagrodę tę otrzymał Filip Tarachowicz związany z Fundacją Panda Team im. Michałka Tarachowicza. Organizacja ta wspiera _____, których najbliżsi chorują na nowotwory. Organizuje m.in. _____ dla dzieci osób walczących z chorobami onkologicznymi.

ZADANIE 4

Odmień imię Wanda przez przypadki. Następnie uzupełnij zdania.

kto? co? **Wanda**
kogo? czego? _____
komu? czemu? _____
kogo? co? _____
(z) kim? (z) czym? _____
(o) kim? (o) czym? _____
O! _____

Wszyscy szanowali _____ Błęską.

_____ Błęska to znana lekarka.

Nie zapomniano o _____ Błęskiej i jej dokonaniach.

Ojciec _____ Błęskiej był nauczycielem.

_____ Błęskiej przyznano wiele nagród.

Europejscy naukowcy wraz z _____ Błęską próbowali wynaleźć szczepionkę przeciwtrądową.

ZADANIE 5

Jest wiele możliwości współpracy z organizacjami w ramach wolontariatu. Zastanów się, która z form aktywności jest dla ciebie najbardziej interesująca. Jaki problem społeczny wydaje ci się szczególnie ważny? Sprawdź w tekście poniżej, z którą organizacją możesz się skontaktować i co możesz z nią robić.

Pamiętaj też, że w każdej szkole działa koło wolontariatu. Dowiedz się, który nauczyciel/nauczycielka jest opiekunem tego koła. Zapytaj, czy możesz do niego dołączyć. Uwaga: jeśli nie masz 18 lat, zgodę na wolontariat muszą wyrazić rodzice/opiekunowie.

Uzupełnij tekst. Uważaj na gramatykę.

Chcę zrobić coś dla **chorych dzieci** (chore dzieci). Raz w roku, w styczniu, w całej Polsce zbierane są pieniądze na sprzęt medyczny dla szpitali dziecięcych. Akcję organizuje Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Sprawdź, jak możesz włączyć się w następną zbiórkę.

Chcę działać na rzecz _____ (ochrona) praw człowieka – skontaktuj się z Amnesty International.

Chcę zostać wolontariuszem w organizacji, która działa na rzecz _____ (ekologia). Skontaktuj się z Greenpeace.

Chcę pomagać migrantom i migrantkom, działać na rzecz _____ (integracja społeczna) i _____ (antydystryminacja). Skontaktuj się z Fundacją Centrum Badań Migracyjnych, która prowadzi w Poznaniu punkt Migrant Info Point.

Chcę pomagać _____ (zwierzęta) ze schroniska. Zorganizuj w swojej szkole zbiórkę. Listę potrzebnych produktów znajdziesz na stronie internetowej schroniska dla zwierząt w Poznaniu.

ZADANIE 6

Wanda Błęńska była lekarką. Specjalizowała się w medycynie tropikalnej. Jak nazywają się specjalistki innych działów medycyny? Wpisz formy żeńskie, czyli **feminatywy**.

neurolog/**neurołożka**

kardiolog/_____

alergolog/_____

reumatolog/_____

laryngolog/_____

diabetolog/_____

chirurg/_____

internista/_____

okulista/_____

ortopeda/_____

specjalista/_____ medycyny tropikalnej

lekarz rodzinny/_____

Czy widzisz jakieś reguły? Uzupełnij zdania.

Jeśli rzeczownik w formie męskiej zakończony jest na:

- log, to forma żeńska kończy się na _____,
- g, to forma żeńska kończy się na _____,
- a, to forma żeńska kończy się na _____,
- rz, to forma żeńska kończy się na _____.

ZADANIE 7

Pseudonim to nieprawdziwe imię, nazwisko lub nazwa jakiejs osoby. Używany był często w czasie wojny, kiedy ktoś działał w konspiracji. Jednym z pseudonimów Wandy Błęńskiej była „Szarotka”. To nazwy rośliny, która ma białe kwiaty. Występuje na terenach górskich.

Czy znasz polskie nazwy kwiatów? Wpisz nazwy z ramki.

pierwiosnek	róża	przebiśnieg	żonkil	niezapominajka	konwalia
pelargonja	słonecznik	mak	orchidea	lilia wodna	

mały, biały, kwitnie wczesną wiosną – **pierwiosnek**

żółty kwiat, ma jadalne nasiona, jest jednym z symboli Ukrainy – _____

mały, biały kwiatek, kwitnie nawet w lutym – _____

kwiat, który rośnie w zbiornikach wodnych (stawach, jeziorach) – _____

czerwony kwiat, rośnie na polach – _____

jest żółty, inna nazwa to narcyz – _____

popularny kwiat balkonowy – _____

małutki, niebieski kwiatek – _____

egzotyczny kwiat, inna nazwa to storczyk – _____

ma kolce – _____

ma białe kwiatki, które przypominają dzwoneczki – _____

Jakie są twoje ulubione kwiaty?

Moje ulubione kwiaty to _____

ZADANIE 8

Hodowanie i pielęgnacja roślin w domu składa się z wielu etapów. Ponumeruj je we właściwej kolejności.

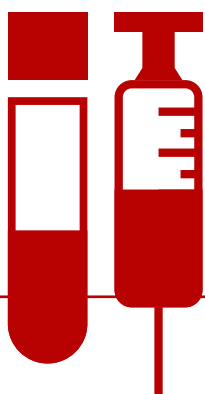
- 1** Kupujemy doniczkę i ziemię.
- _____ W ziemi umieszczamy nasiona, cebulkę lub pęd.
- _____ Stawiamy doniczkę z rośliną w odpowiednim miejscu. Musimy wiedzieć, czy potrzebuje dużo światła.
- _____ Jeśli doniczka jest za mała – przesadzamy roślinę do większej.
- _____ Pierwszy raz podlewamy.
- _____ Regularnie podlewamy.
- _____ Wilgotną szmatką usuwamy kurz z liści.

ZADANIE 9

Często pseudonimy przyjmują też artyści. Połącz pseudonim z prawdziwym imieniem i nazwiskiem oraz informacją.

A	Bolesław Prus		Stefani Joanne Angelina Germanotta		brytyjski wokalista urodzony na Zanzibarze
B	Freddie Mercury		Norma Jeane Mortensen	A	polski pisarz
C	Marilyn Monroe		Jan Lesman		amerykańska aktorka
D	Marc Chagall		Melissa Viviane Jefferson		francuski malarz, Żyd, urodzony w Białorusi
E	Jan Brzechwa	A	Aleksander Głowacki		amerykańska raperka
F	Lizzo		Mojsza Zacharowicz Szagałow		amerykańska piosenkarka
G	Lady Gaga		Farrokh Bulsara		polski poeta

ZADANIE 10

W Zadaniu 1. pojawił się cytat: „Trzeba pielęgnować swoje wznioste marzenia, nagromadzić ich tyle, żeby starczyło na całe dorosłe życie i nie przyjmować <nie> za ostateczną odpowiedź”. Jak rozumiesz te słowa Wandy Bieńskiej?

Poniżej zapisz swoje 3 największe marzenia:

1. _____

2. _____

3. _____

Czy już zrobiłeś/zrobiłaś coś, żeby się spełniły?

ZADANIE 11

Do nazw afrykańskich stolic dopisz nazwę kraju. Uważaj na gramatykę.

Kampala to stolica **Ugandy**

Kair to stolica _____

Dakar to stolica _____

Kinsza to stolica _____

Rabat to stolica _____

Tunis to stolica _____

Pretoria to stolica _____

Spójrz na mapę Afryki w wersji online (np. Google Maps).

Wyobraź sobie, że jesteś w Kampali.

Do której z wymienionych wyżej stolic jest najdalej, a do której najbliżej?

Z Kampali najbliżej jest do _____ – to _____
(3489) kilometrów.

Najdalej z Kampali jest do _____ – to _____
(8121) kilometrów.

Następnie sprawdź, ile kilometrów jest z Poznania do miasta Buluba, gdzie pracowała lekarka. Ten dystans to _____ kilometrów.

Sprawdź na mapie, jak wyglądałaby dziś podróż z Poznania do Buluby. Ile czasu by zajęła? Uzupełnij zdania.

Najpierw trzeba się dostać z Poznania do Kampali.

Najłatwiej podróżować samolotem. Trzeba się przesiąść _____ razy:

w _____.

Podróż zajmuje _____ godzin.

Następnie w Kampali trzeba wynająć samochód.

Podróż autem do Buluby zajmuje niecałe _____ godziny
_____ – to tylko _____ kilometrów.

ZADANIE 12

Wanda Błęńska próbowała znaleźć szczepionkę na trąd. To się jej niestety nie udało. Na inne choroby można się zaszczepić. W Polsce niektóre szczepienia są obowiązkowe. Inne tylko zalecane.

Uzupełnij tekst nazwami chorób. Uważaj na gramatykę.

Dzieci są szczepione w pierwszej dobie po urodzeniu przeciw **wirusowemu zapaleniu**

wątroby typu B (wirusowe zapalenie wątroby typu B). Dostają też szczepionkę na

_____ (gruźlica). W pierwszym roku życia są szczepione na _____

(błonica), _____ (tężec), _____ (krztusiec), _____ (polio).

Otrzymują szczepionki przeciw _____ (rotawirusy) i _____

(pneumokoki) oraz Hib – jednej z _____ (bakteria). Między drugim

a dziewiętnastym rokiem życia dzieci i młodzież przyjmują dawki przypominające niektórych

szczepień. Dodatkowo są jeszcze szczepione na _____ (odra), _____

(świnka), _____ (różyczka). Inne szczepionki nie są obowiązkowe, tylko zalecane –

np. przeciw _____ (grypa), _____ (ospa wietrzna), _____

(meningokoki). W Polsce obowiązkowe są też szczepienia zwierząt. Na przykład raz w roku

trzeba szczepić psa przeciw _____ (wścieklizna).

ZADANIE 13

Określenie „szczepionka przeciwtrądowa” zawiera w przymiotnik, który oznacza, że zapobiega ona trądowi.

Poniżej znajdziesz inne przymiotniki, które zawierają przedrostek przeciw-. Uzupełnij zdania. Uważaj na gramatykę.

przeciwigrypowy

Muszę iść do apteki – nie mam w domu leków **przeciwigrypowych**.

przeciwzmarszczkowy

Niestety, nie mamy w ofercie tego kremu_____.

przeciwuuczuleniowy

Leki na alergię działają_____.

przeciwbólowy

Nie mogę brać tego leku_____ – mam na niego alergię.

przeciwłupieżowy

Musisz używać szamponu_____.

przeciwpożarowy

Gaśnicę można kupić w sklepie ze sprzętem_____.

ZADANIE 14

Wanda Bieńska otrzymała stopień podporucznika. W wojsku istnieje hierarchia stopni. Ponumeruj stopnie wojskowe – od najwyższego do najniższego.

_____ podporucznik

_____ pułkownik

_____ major

1 generał (w marynarce – admirał)

_____ kapitan

_____ sierżant

_____ szeregowy

_____ chorąży

_____ podpułkownik

_____ kapral

_____ plutonowy

_____ porucznik

ZADANIE 15

Tytuł Poznaniarki Stulecia został nadany Wandzie Błęńskiej przez mieszkańców i mieszkanki Poznania. Oddawali oni swoje głosy w plebiscycie „Równe babki”, który został ogłoszony z okazji stulecia przyznania kobietom praw wyborczych.

Kto był nominowany poza lekarką? Dopisz, kim są/były te poznaniarki. Jeśli ich nie znasz – poszukaj informacji w internecie.

~~lekarka~~ poetka dyrygentka malarka chirurżka archeolożka
historyczka nauczycielka sztuki polityczka

Wanda Błęńska – **lekarka**

Maria Wicherkiewicz – _____

Agnieszka Karłowska-Kamzowa – _____

Agnieszka Duczmal – _____

Zofia Sokolnicka – _____

Kazimiera Iłakowiczówna – _____

Maria Siemionow – _____

Hanna Kóčka-Krenz – _____

Konstancja Swinarska – _____

Bibliografia [dostęp online: 19 i 20.04.23 r.]:

Kisiel B., *Plebiscyt „Równe Babki”. Wybieramy Poznaniarkę Roku oraz Poznaniarkę Stulecia! Kto został nominowany?*, „Głos Wielkopolski” 22.11.2018
<https://tiny.pl/wb5pm>

Nowicki D., *Bez nagrody dla Poznańskiego Wolontariusza Roku*, „Gazeta Wyborcza” 12.01.2021,
<https://tiny.pl/wb5p7>

lic/ bos, *Poznańskie uroczystości z okazji 100. urodzin Wandy Błęńskiej*, *Dzieje.pl* 14.07.2016,
<https://tiny.pl/wb5pc>

Patronka, Piątkowska Szkoła Społeczna, <https://www.pss.poznan.pl/patronka>

Poznański Wolontariusz Roku 2021, *Poznan.pl*, <https://tiny.pl/wb5pn>

Program szczepień ochronnych w 2023 r., *szczepienia.info*, <https://tiny.pl/wb5ps>

rpo/ jbr, *W wieku 103 lat zmarła dr Wanda Błęńska*, *Dzieje.pl* 14.07.2016, <https://tiny.pl/wb5pb>

Wanda Błęńska, *Cyfrowa Szkół@ Wielkopolska 2020*, <https://tiny.pl/wb5lh>

Wanda Błęńska, *Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu*, <https://tiny.pl/wb5lx>

Znamy poznańskich Wolontariuszy Roku, *Poznan.pl* 29.11.2019, <https://tiny.pl/wb5lw>

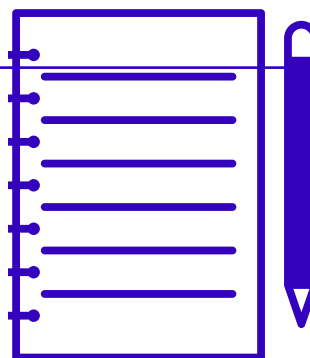
Znamy poznańskich Wolontariuszy Roku, *Poznan.pl* 9.12.2022, <https://tiny.pl/wb5l9>

Kazimiera Iłakowiczówna

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, 2023

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-72-4 (cz.4)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

POZnań*

Realizator:

Partner:

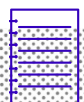
Patroni:

data urodzenia:
6 sierpnia 1888 lub 1892 r.

data śmierci:
16 lutego 1983 r.

Kazimiera IŁŁAKOWICZÓWNA „IŁŁA”

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

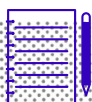
- 1** Kazimiera Iłłakowiczówna nie urodziła się w granicach dzisiejszej Polski. Przyszła na świat w Wilnie. To piękne miasto jest stolicą Litwy. Dawniej mieściło się ono w granicach Rzeczypospolitej. Kazimiera była nieślubną córką Klemensa Zana – znanego wileńskiego adwokata. Jej dziadkiem był Tomasz Zan – poeta i przyjaciel Adama Mickiewicza. Matka – Barbara – znała kilka języków obcych i była uzdolniona muzycznie. Zmarła, gdy poetka miała zaledwie kilka lat.
- 2** Wychowaniem dziewczynki zajęła się jej daleka krewna, hrabina Zofia Buyno. To ona zadbała o jej solidne wykształcenie. Kazimiera uczęszczała do szkół m.in. w Petersburgu, w Warszawie, w Genewie. W Oksfordzie skończyła kurs języka angielskiego. W Krakowie, na najstarszym polskim uniwersytecie, studiowała polonistykę i anglistykę.
- 3** W czasie pierwszej wojny światowej była pielęgniarką. Wtedy również zaczęła pisać wiersze. W 1918 r. przyjechała do Warszawy. Jako jedna z pierwszych kobiet w Polsce otrzymała urzędnicze stanowisko. Pracowała w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a później w Ministerstwie Spraw Wojskowych. Była osobistą sekretarką marszałka Józefa Piłsudskiego – aż do jego śmierci w 1935 r. Zajmowała się m. in. odpisywaniem na listy, które przychodziły do niego i jego żony. Podobno w ciągu dziewięciu lat odpisała na 250 tysięcy listów!
- 4** Okres drugiej wojny światowej spędziła w rumuńskim Klużu (Siedmiogród), bo tam zostało ewakuowane całe ministerstwo. Poetka wróciła do Polski w 1947 r. Przeprowadziła się do Poznania, w którym tworzyła i mieszkała do śmierci. Nigdy nie założyła rodziny. Była niezależna i z wyboru samotna. W ostatnim okresie życia straciła wzrok.

5

Kazimiera chciała, by przyjaciele nazywali ją „Hła”. A przyjaźniła się z wybitnymi polskimi poetami, zwłaszcza z Julianem Tuwimem. Uważano ją za pierwszą damę polskiej poezji. Jej twórczość poetycka wyróżnia się prostotą, radością, mądrością. Jest autorką osiemnastu tomów poetyckich. Mimo tego nie uważała, że jest zawodową poetką. Nie traktowała pisania wierszy jak pracę.

6

Kazimiera Hłakowiczówna pisała również prozę. Tworzyła literaturę dla dzieci i młodzieży. Znała sześć języków: angielski, niemiecki, francuski, rumuński, rosyjski, mniej biegle węgierski. Zajmowała się więc także tłumaczeniem literatury europejskiej. Angażowała się w aktualne kwestie społeczne: sprzeciwiała się antysemityzmowi, domagała się równych praw dla kobiet.

ZADANIE 2

Nadaj tytuły akapitom tekstu z Zadania 1.

akapit 1: _____

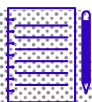
akapit 2: _____

akapit 3: _____

akapit 4: _____

akapit 5: _____

akapit 6: _____

ZADANIE 3

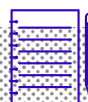
Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~miasta~~ hotelu zdjęć pisarze zwiedzić szczególnie życia małe mieszkanie
kamienicy piętro klasyczne gazetach skromne zwiedzających środę tramwajowej

Po przybyciu do Poznania poetka zamieszkała w samym centrum **miasta** – w _____ Continental przy ulicy Święty Marcin 67. W _____ szukała ogłoszeń o wolnych pokojach. Jedno _____ ją zainteresowało. Znajdowało się przy ulicy Gajowej 4/8, w pobliżu starej zajezdni _____. Dziś jest tam _____ muzeum. Na ścianie secesyjnej _____ wisi pamiątkowa tablica z informacją: „W tym domu mieszkała od 1947 do 1983 r. Kazimiera Hłakowiczówna, poetka”. Można wejść na drugie _____ budynku i zwiedzić jej niewielkie _____. To okazja do tego, by poznać szczegóły codziennego życia poetki. Meble, książki, obrazy – wszystko zostało

zachowane tak jak funkcjonowało za jej_____. Mieszkanie jest_____.

Bywali w nim jednak wielcy polscy_____. To tu tłumaczyła_____ dzieła literatury europejskiej. W gablotach można oglądać różne pamiątki i ciekawe dokumenty m.in. świadectwo ukończenia kursu w Oksfordzie, zbiór _____, kopie listów. Jeśli chcesz_____ to mieszkanie-muzeum, możesz to zrobić w każdą ostatnią _____ miesiąca. Pamiętaj, by wcześniej zapisać się na listę_____.

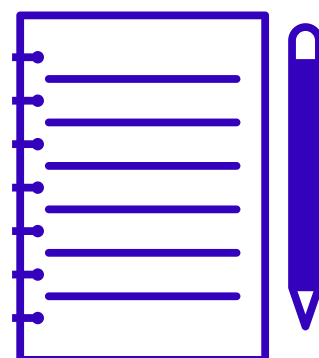

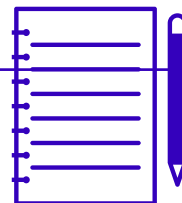
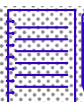
ZADANIE 4

Poetka była wnuczką Tomasza Zana. To przyjaciel z czasów młodości największego polskiego poety – Adama Mickiewicza. Poeta był twórcą polskiego romantyzmu. Ta epoka rozpoczęła się w polskiej literaturze w 1822 r. Wtedy w Wilnie ukazał się jego pierwszy tom poezji.

Jak nazywają się po polsku inne epoki literackie?
Połącz nazwę epoki z informacją.

A	romantyzm		w epoce tej tworzył Michał Anioł
B	średniowiecze		tę epokę nazywa się wiekiem rozumu
C	barok		epoka ta zaczęła się w Polsce po upadku powstania styczniowego
D	Młoda Polska		najdłuższa epoka
E	renesans		epoka ta trwała przez cały wiek XVII
F	oświecenie	A	w Polsce rozpoczął się w 1822 r.
G	pozytywizm		to epoka, która nastąpiła po pozytywizmie
H	antykwizm		epoka między wojnami
I	XX-lecie międzywojenne		rozwijał się w Grecji i Rzymie

ZADANIE 5

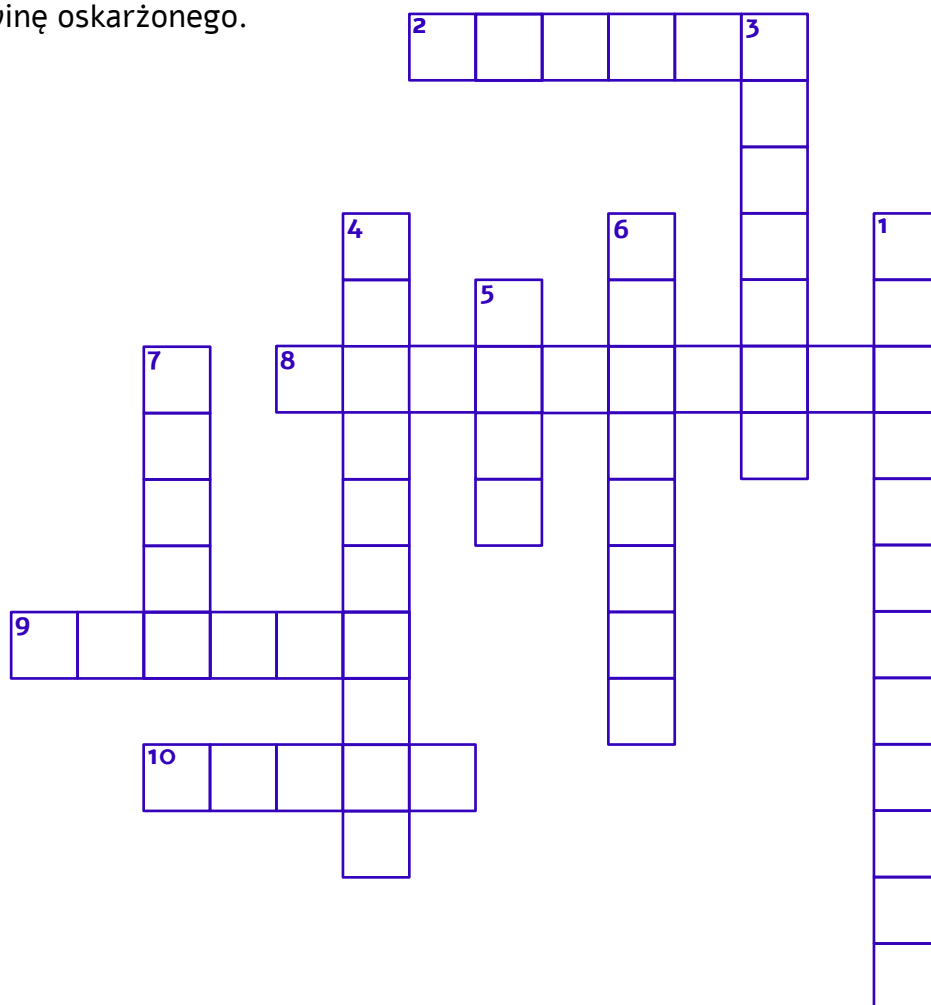
Ojciec Kazimierzy Iłakowiczówny był adwokatem. Został zamordowany. Czy znasz słownictwo związane z historiami kryminalnymi? Rozwiąż krzyżówkę.

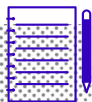
Poziomo:

2. Osoba poszkodowana przez przestępcę.
8. Osoba, która może być przestępcą, ale nie wiadomo tego na pewno.
9. Osoba, która decyduje, czy oskarżony jest winny czy niewinny.
10. Decyzja sędziego, która kończy proces sądowy.

Pionowo:

1. Nauka o przestępstwach.
3. Osoba, która broni oskarżonego.
4. Osoba, która chce kary dla oskarżonego.
5. Pomieszczenie w więzieniu, w którym odbywa karę skazany.
6. Osoba, która kogoś specjalnie zabiła.
7. To, co potwierdza winę oskarżonego.

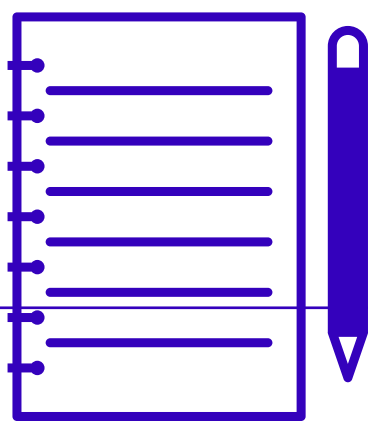

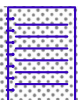
ZADANIE 6

Czy znasz najstłynniejsze uniwersytety?

Połącz nazwę kraju, miasta z uniwersytetem i informacją.

A	Polska	A	Kraków		Uniwersytet im. Adama Mickiewicza		najstarszy francuski uniwersytet
B	Francja		koło Bostonu		Uniwersytet Oksfordzki		najstarszy uniwersytet cywilizacji zachodniej
C	Litwa		Paryż	A	Uniwersytet Jagielloński		polski poeta – Czesław Miłosz – wykładał tam literaturę słowiańską
D	Stany Zjednoczone		Poznań		Uniwersytet Harvarda		pierwszy uniwersytet w Stanach Zjednoczonych – powstał w ramach kolonii brytyjskiej
E	Szwajcaria		Oksford		Uniwersytet w Lozannie		najstarszy uniwersytet w Wielkiej Brytanii
F	Włochy		Berkeley		Uniwersytet Wileński	A	najstarszy polski uniwersytet
G	Polska		Bolonia		Sorbona (kiedyś Uniwersytet Paryski)		Adam Mickiewicz wykładał tam literaturę łacińską
H	Stany Zjednoczone		Lozanna		Uniwersytet Boloński		studiował tam Adam Mickiewicz
I	Anglia		Wilno		Uniwersytet Kalifornijski		powstał w 1919 r.

ZADANIE 7

Czy wiesz, że co roku publikowana jest tzw. lista szanghajska, czyli ranking najlepszych uniwersytetów na świecie? Może będziesz kiedyś studiować na którejś z tych uczelni?

Czy myślałeś/myślałaś już o tym, czy chcesz studiować? Co chcesz studiować? Napisz kilka zdań o swoich marzeniach związanych z dalszą edukacją.

ZADANIE 8

Kazimiera Iłakowiczówna studiowała polonistykę i anglistykę. Co to znaczy? Dopisz inne przymiotniki.

polonistyka – filologia języka *polskiego*

anglistyka – filologia języka _____

ukrainistyka – filologia języka _____

lituanistyka – filologia języka _____

germanistyka – filologia języka _____

iberistyka – filologia języka _____

romanistyka – filologia języka _____

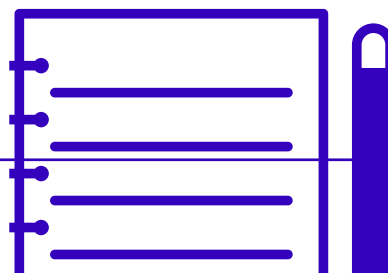
bohemyka – filologia języka _____

ZADANIE 9

Poetka знала aż 6 języków obcych. A ty? Jakie znasz języki obce? Jak dobrze je znasz? Do określenia poziomu znajomości języka możesz użyć określeń:

- poziom początkujący,
- poziom podstawowy,
- poziom średnio zaawansowany,
- zaawansowany,
- biegły.

Jeśli umiesz posługiwać się dwoma językami, to znaczy, że jesteś osobą dwujęzyczną.

Jeśli znasz więcej języków – jesteś osobą wielojęzyczną.

Czy lubisz uczyć się języków obcych? Masz do tego talent?

A może sprawia ci to trudności?

Teraz uzupełnij swoją biografię językową.

To twoja historia związana z nauką języków.

Jestem osobą_____.

Moim językiem pierwszym jest język_____.

Znam język_____ – na poziomie_____.

Znam język_____ – na poziomie_____.

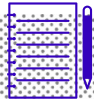
Znam język_____ – na poziomie_____.

Teraz uczę się języka polskiego. Znam go na poziomie_____.

Chcę się jeszcze nauczyć języka_____.

W jakich sytuacjach przydaje ci się znajomość języków obcych?

ZADANIE 10

Poetka w młodości pracowała jako pielęgniarka. Do czego służą te medyczne przyrządy i środki?

strzykawka – służy do **pobierania** krwi (pobierać)

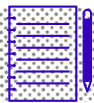
igła – służy do _____ pod skórę lekarstwa, szczepionki (wprowadzać)

bandaż – służy do _____ uszkodzonej części ciała (owijać)

płyn dezynfekujący – służy do _____ rany (odkażać)

ciśnieniomierz – służy do _____ ciśnienia (mierzyć)

termometr – służy do _____ temperatury ciała (mierzyć)

ZADANIE 11

Kazimiera Iłakowiczówna była jedną z pierwszych kobiet w Polsce pracujących na stanowisku urzędniczym. Czy wiesz, które kobiety dokonały czegoś jako pierwsze? Uzupełnij tekst czasownikami w czasie przeszłym.

Maria Skłodowska-Curie to pierwsza kobieta, która **otrzymała** Nagrodę Nobla. (otrzymać)

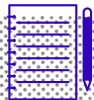
Junko Tabei była pierwszą kobietą, która _____ (wejść) na Mount Everest i zdobyła Koronę Ziemi.

Edurne Pasaban to pierwsza kobieta, która _____ (zdobyć) wszystkie ośmiotysięczniki, czyli Koronę Himalajów.

Krystyna Chojnowska-Liskiewicz jako pierwsza kobieta samotnie _____ (opłynąć) jachtem Ziemię.

Amelia Earhart jako pierwsza kobieta samotnie _____ (przelecieć) nad Oceanem Atlantyckim.

Jutta Kleinschmidt jest pierwszą kobietą na świecie, która _____ (wygrać) Rajd Dakar.

ZADANIE 12

Pracując jako sekretarka Józefa Piłsudskiego, Iła odpisywała na listy. Co musisz zrobić, żeby wysłać list? Ponumeruj etapy.

_____ włożenie listu do kopert

_____ wrzucenie listu do skrzynki

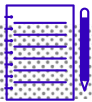
_____ kupienie koperty i znaczka

_____ zaadresowanie listu

_____ naklejenie znaczka

_____ zaklejenie koperty

_____ napisanie listu

ZADANIE 13

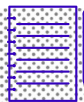
Oto fragment wiersza Kazimierzy Iłakowiczówny pt. „Coś się stać musi” z tomiku „Trzy struny”. Zmień formę wyrazów, by powstały rymy.

*Jeszcze się serce twe ku mnie nachyli,
jeszcze będziemy ze sobą **mówili** (mówić)
o wielkim mieście leżącym na_____, (woda)
gdzie pełne kwiatów czarne płyną łodzie,
gdzie co wieczora słońce kryje _____ (głowa)
za niewidziane lasy koralowe,
gdzie, byle tylko trochę woda _____, (spaść)
morskie na światła wychodzą dziwadła.*

Poetka opisała w tym utworze pewne konkretne miasto. Słynie ono z tego, że leży na wodzie i płyną po nim gondole, czyli czarne łodzie. Czy wiesz, jak się ono nazywa? W którym kraju się znajduje? Czy byłeś/byłaś w tym mieście?

Wyobraź sobie, że jesteś poetą/poetką. Spróbuj napisać krótki, rymowany wiersz o miejscowości, w której mieszkasz.

ZADANIE 14

W tekście w Zadaniu 1. pojawiło się zdanie „Uważano ją za pierwszą damę polskiej poezji.” Jak je rozumiesz?

Słowo *dama* może się pojawić także w innych kontekstach.

Określenie *pierwsza dama* oznacza żonę prezydenta, np.: Pierwsza dama przyjechała wraz z prezydentem na spotkanie.

W grach karcianych *dama* oznacza jedną z kart, która przedstawia postać kobiety. Pozostałe karty to: *walet*, *król*, *as*.

ZADANIE 15

Mieszkanie–pracownia Kazimierzy Iłakowiczówny znajduje się na poznańskich Jeżycach. Dawniej Poznań był podzielony na 5 dużych dzielnic. Dopisz je na mapie.

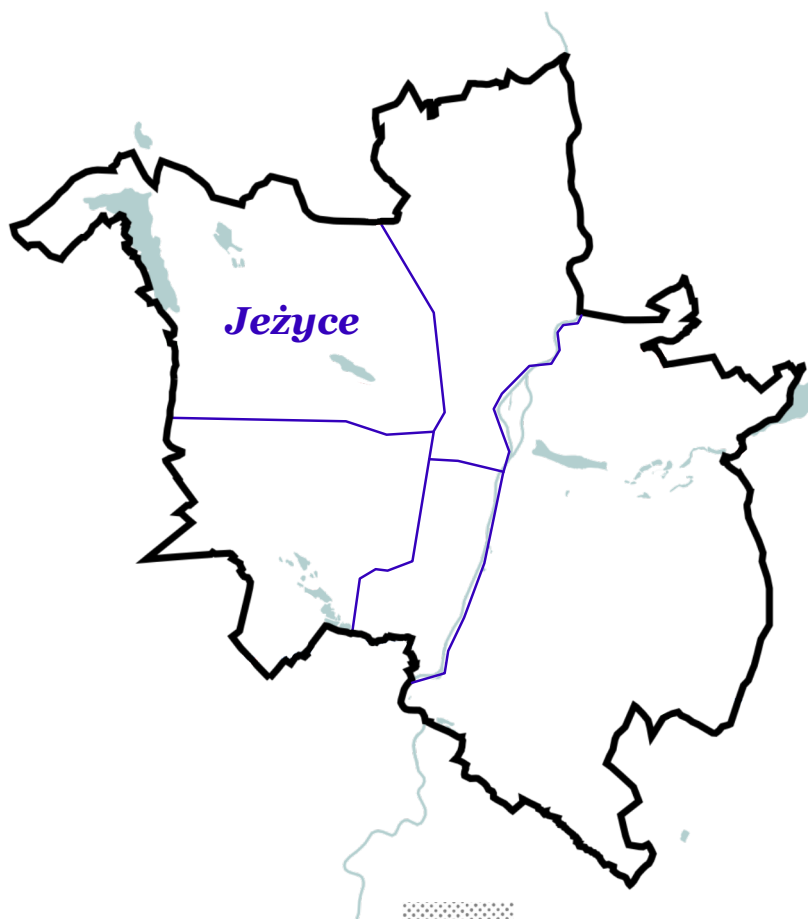
~~Jeżyce~~

Stare Miasto

Wilda

Grunwald

Nowe Miasto

Skorzystaj z aktualnego podziału administracyjnego Poznania i odpowiedz na pytania. Aktualny podział znajdziesz np. w zasobach Wikipedia.org.

Jak nazywa się obszar miasta, w którym mieszkasz?

Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajduje się twoja szkoła?

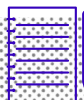
Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajdują się Termy Maltańskie?

Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajduje się stadion przy ul. Bułgarskiej?

Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajduje się Brama Poznania?

Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajduje się lotnisko?

Jak nazywa się obszar miasta, w którym znajduje się największy poznański park – Park Cykada?

ZADANIE 17

Oto opis mieszkania Kazimierzy Iłakowiczówny. Uzupełnij tekst poprawną formą rzeczownika, a potem narysuj pokój, który został w nim opisany.

Następnie wejdź na stronę internetową mieszkania–muzeum Kazimierzy Iłakowiczówny i porównaj swój rysunek ze zdjęciem, które się tam znajduje.

<http://www.bracz.edu.pl/muzea/mieszkanie-muzeum-kazimierzy-illakowiczowny/>

Na środku **pokoju** (pokój) stoi _____ (biurko). Na _____ (biurko) po lewej stronie stoi lampa. Leżą na nim też różne przedmioty np. dokumenty, lupa. Pod _____ (biurko) stoi wiklinowy kosz na śmieci. Po lewej stronie od _____ (biurko) znajduje się _____ (okno). Pod _____ (okno) wisi kaloryfer. Po lewej stronie od _____ (okno), w rogu _____ (pokój), pod kątem 90°

stoją dwa wysokie regały wypełnione książkami. Przy _____ (biurko), tyłem do regałów stoją fotel i krzesło. Na _____ (fotel) leży poduszka. Przy _____ (ściana) znajdującej się z tyłu _____ (fotel), po lewej stronie od _____ (regał) stoi komoda. Na _____ (komoda) stoi stare radio. Na _____ (ściana) nad _____ (komoda) wiszą dwa obrazy.

Bibliografia [dostęp online 20.04.2023]:

Fascynacja codziennością w wierszach Kazimierzy Iłakowiczówny, Zintegrowana Platforma Edukacyjna, <https://tiny.pl/wbgz8>

Grześczak M., *Kazimiera Iłakowiczówna*, Cuture.pl, <https://tiny.pl/wbg3j>

Iłakowiczówna K., *Coś się stać musi* [w:] J. Kościerzyńska, A. Cisowska, M. Matecka, A. Wróblewska, J. Ginter,

Kuciel-Frydryszak J., *Kazimiera Iłakowiczówna sfalszowała datę urodzenia. Była nieślubnym dzieckiem Klemensa Zana*, „Rzeczpospolita” 16.09.2017, <https://tiny.pl/wbgzv>

Kuciel-Frydryszak J., *Iłła. Opowieść o Kazimierze Iłakowiczównie*, 2017
Mieszkanie-pracownia Kazimierzy Iłakowiczówny, Biblioteka Raczyńskich,
<https://tiny.pl/9pc9l>

Równy A., *Ponad słowami 3. Podręcznik do języka polskiego dla liceum ogólnokształcącego i technikum*, część 2, 2021, s. 108

seb/im, *Kazimiera Iłakowiczówna. Poetka i sekretarka Piłsudskiego*, Polskie Radio 16.02.2023,
<https://tiny.pl/wbthl>

Suwart A., *Pani Iłła z Gajowej*, „Przewodnik Katolicki”, <https://tiny.pl/wbg3s>

Wapińska M., *40 lat temu zmarła Kazimiera Iłakowiczówna*, Dzieje.pl 16.02.2023, <https://tiny.pl/wbtq8>

Paweł Edmund Strzelecki

Poznaniacy i poznanianki, poznaj ich!
materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

A2/B1

Seria „Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich!” powstała w ramach projektu „Witaj w Poznaniu”

Tytuł: Poznaniacy i poznaniarki, poznaj ich! – materiały edukacyjne do nauki języka polskiego jako drugiego

Copyright: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, 2023

Teksty i koncepcja merytoryczna: Julia Karczewska

Projekt graficzny i ilustracje: Lucyna Kaczmarkiewicz

Produkcja: Anna Mieszala

ISBN 978-83-62415-60-1 (całość)

ISBN 978-83-62415-72-4 (cz.4)

Wydawca: Poznańskie Centrum Dziedzictwa, ul. Gdańska 2, 61-123 Poznań
www.pcd.poznan.pl

POZnań*

Realizator:

Partner:

Patroni:

data urodzenia:
20 lipca 1797 r.

data śmierci:
6 października 1873 r.

Paweł Edmund STRZELECKI

ZADANIE 1

Przeczytaj tekst.

- 1** Podróżnik, odkrywca, badacz, geolog, wulkanolog, etnograf, filantrop, poliglota, samouk – Edmund Strzelecki. Urodził się w Głuszynie, która dziś jest częścią Poznania. Przez jakiś czas mieszkał w Krakowie, a potem przeprowadził się do Anglii i tam mieszkał do końca życia. Był pierwszym Polakiem, który okrążył ziemię w ramach wyprawy naukowej. Trwała ona aż 9 lat (1834–1843). Podróż rozpoczął w Liverpoolu, a zakończył w Londynie. Podróżnik odwiedził wszystkie znane w tamtym czasie kontynenty.
- 2** Badacz odwiedził takie kraje jak: Stany Zjednoczone, Kanada, Meksyk, Brazylia, Argentyna, Chile, Nowa Zelandia, Australia, Chiny, Indie i Egipt. Skąd wziął pieniądze na tak dalekie i długie wyprawy? Kiedy zmarł jego przyjaciel – książę Franciszek Sapieha okazało się, że zapisał on Strzeleckiemu w testamencie duży majątek. Te pieniądze pozwoliły mu sfinansować liczne podróże.
- 3** W okolicy Wielkich Jezior Kanadyjskich odkrył rudy miedzi. W Ameryce Południowej badał złoża metali i kamieni szlachetnych (złota, diamentów). Na Hawajach zajmował się badaniem wulkanów. W 1840 r. w Australii zdobył najwyższy szczyt kontynentu. Nazwał go Górą Kościuszki. W 1860 r. Strzelecki otrzymał tytuł doktora honoris causa na Uniwersytecie Oksfordzkim za zasługi w badaniu Australii. Już wtedy umiał wskazać procesy, które zagrażały równowadze biologicznej tego kontynentu. Jako jeden z pierwszych badaczy zajmował się australijską meteorologią. Był autorem map i opracowań, które w tamtych czasach prezentowały całą dostępną wiedzę na temat Australii.
- 4** Strzelecki prawdopodobnie nie miał wyższego wykształcenia. Sam uczył się geologii, botaniki, zoologii. Jego zapiski i obserwacje z licznych podróży zostały docenione przez świat nauki. Oprócz bycia podróżnikiem i badaczem, działał także społecznie. Był członkiem stowarzyszenia, które wspierało Irlandczyków podczas tzw. Wielkiego Głodu. Zaangażował się w program dożywiania, w ramach którego pomoc otrzymało około 200 tysięcy irlandzkich dzieci. Mówił też głośno o równych prawach wszystkich ludzi, także Indian i Aborygenów. Nie było to w tamtym czasie popularne.

5

W sumie na świecie jest 30 miejsc, w których znajdują się pomniki i tablice upamiętniające Edmunda Strzeleckiego i jego dokonania. Jest też aż 30 miejsc, które noszą imię Edmunda Strzeleckiego, np. pasmo górskie w południowo-wschodniej Australii, rzeka okresowa oraz góra w środkowej części Australii. Jeden z gatunków eukaliptusa nazywa się Strzelecki Gum. Pewna grupa koali, która żyje na południu Australii, nosi nazwę Strzelecki koala.

ZADANIE 2

 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

~~wsi~~ tablice Rokiem podróżnikowi wejściem miejscowości Poznania
Londynie głaz roku świat Poznaniu Londynu miniaturowa

Edmund Strzelecki urodził się w małej podpoznańskiej **wsi** Głuszyna. Dziś jest to część _____ . Niestety, dworek, w którym mały Edek przyszedł na _____ , nie przetrwał do naszych czasów. Niedaleko miejsca, w którym kiedyś stał ten budynek, można znaleźć wielki _____ z napisem „P. E. Strzelecki / ur. w Głuszynie / 20 VII 1797 r. / zm. w _____ / X 1873”. Przed _____ do Szkoły Podstawowej nr 53 w Poznaniu znajduje się pomnik, który też upamiętnia tę postać. Patronem tej szkoły znajdującej się przy ul. Głuszyna 187, jest właśnie Edmund Strzelecki. Na wmurowanej w pomnik _____ można przeczytać: „Paweł Edmund Strzelecki / 1797 – 1873 / Wybitny syn Ziemi Wielkopolskiej”. Także w _____ przy ul. Błażeja Winklera od kilkudziesięciu lat stoi jeszcze jeden pomnik poświęcony temu _____. Jego elementem jest _____ kopia pomnika postawionego w jednej z australijskich _____. Być może wkrótce pomnik ten zostanie przeniesiony na Głuszyne. W 1997 roku prochy Pawła Edmunda Strzeleckiego zostały sprowadzone z _____ i złożone w Krypcie Zasłużonych na Wzgórzu św. Wojciecha w Poznaniu. W 2023 _____ przypada 150 rocznica jego śmierci. Rok ten został ustanowiony _____ Pawła Edmunda Strzeleckiego.

ZADANIE 3

W tekście w Zadaniu 1. pojawiło się nowe słownictwo. Dopasuj je do opisów.

akapit 1: człowiek, który nauczył się czegoś samodzielnie – *samouk*

akapit 2: to, co ma dużą wartość materialną – _____

akapit 3: wykorzystywane w jubilerstwie rzadkie minerały – _____

akapit 4: wykształcenie uzyskane w uniwersytecie, politechnice, akademii – _____

akapit 5: wszystkie elementy razem – _____

ZADANIE 4

Zaznacz poprawną odpowiedź.

Edmund Strzelecki w podróż dookoła świata wypłynął z:

- a) Irlandii
- b) Anglii
- c) Polski
- d) żadna odpowiedź nie jest poprawna

Jego wyprawa dookoła świata trwała:

- a) prawie 10 lat
- b) ponad 10 lat
- c) kilkanaście lat
- d) 9 miesięcy

Strzelecki mógł podróżować, bo otrzymał spadek od:

- a) ojca
- b) króla
- c) księcia
- d) brata

Najwyższy szczyt Australii został nazwany na cześć polskiego:

- a) poety
- b) malarza
- c) księcia
- d) bohatera narodowego

Edmund Strzelecki był wybitnym znawcą:

- a) Azji
- b) Australii
- c) Ameryki Południowej
- d) Ameryki Północnej

Podróżnik:

- a) został doceniony dopiero po śmierci
- b) zyskał sławę i uznanie po powrocie z wyprawy
- c) został zapomniany przez następne pokolenia
- d) zmarł podczas wyprawy

ZADANIE 5

Wyobraź sobie, że jako Edmund Strzelecki pisziesz pamiętnik ze swojej podróży. Uzupełnij tekst właściwą formą rzeczownika.

W podróż życia wyruszyłem z **Anglii** (Anglia). Dotarłem do _____ (Stany Zjednoczone). Potem pojechałem do _____ (Kanada). Stamtąd udałem się na południe – do _____ (Meksyk). W _____ (Ameryka Południowa) odwiedziłem _____ (Brazylia), _____ (Argentyna), _____ (Chile). Następnie dostałem się do _____ (Nowa Zelandia), skąd było już blisko do _____ (Australia). W trakcie podróży powrotnej przez _____ (Azja) znalazłem się w _____ (Chiny) i _____ (Indie). Zanim dotarłem z powrotem do _____ (Anglia), byłem jeszcze w _____ (Egipt).

ZADANIE 6

Uzupełnij zdania przysłówkiem lub przymiotnikiem w stopniu wyższym.

Z Poznania do Londynu jest **bliżej** (blisko) niż do Liverpoolu.
Z Polski do Nowej Zelandii jest _____ (daleko) niż do Kanady.
W Australii jest _____ (ciepło) niż w Kanadzie.
W Anglii jest _____ (zimno) niż w Meksyku.
Argentyna jest _____ (duża) niż Chile.
Australia jest _____ (mała) niż Brazylia.
Chiny są _____ (duża) niż Indie.

ZADANIE 7

Do którego z krajów wymienionych w Zadaniu 5. chcesz najbardziej pojechać i dlaczego?

ZADANIE 8

Przymiotniki utworzone od nazw kontynentów piszemy małą literą. Wpisz odpowiednią formę.

Największy **południowoamerykański** kraj to Brazylia. (Ameryka Południowa)

Londyn to jedna z _____ stolic. (Europa)

Egipt to jeden z _____ krajów. (Afryka)

Indie i Chiny to kraje _____. (Azja)

Kanada to największy kraj _____. (Ameryka Północna).

Canberra, Melbourne i Sydney to _____ miasta. (Australia)

ZADANIE 9

Jeśli podróżujesz do innych krajów, musisz uwzględnić różnicę czasu. Ziemia podzielona jest na 24 strefy czasowe. Jeśli jakiś kraj jest bardzo duży, obejmuje różne strefy czasowe. Tak jest właśnie w Australii.

W Polsce obowiązuje czas środkowoeuropejski. Która jest godzina w innych krajach, jeśli w Polsce jest ósma rano? Uzupełnij zdania.

Kiedy w Polsce jest ósma rano,

- w Anglii jest **siódma rano**,
- w Indiach jest _____,
- w Stanach Zjednoczonych jest _____,
- w Meksyku jest _____,
- w Sydney jest _____,
- w Nowej Zelandii jest _____,
- w Egipcie jest _____.

ZADANIE 10

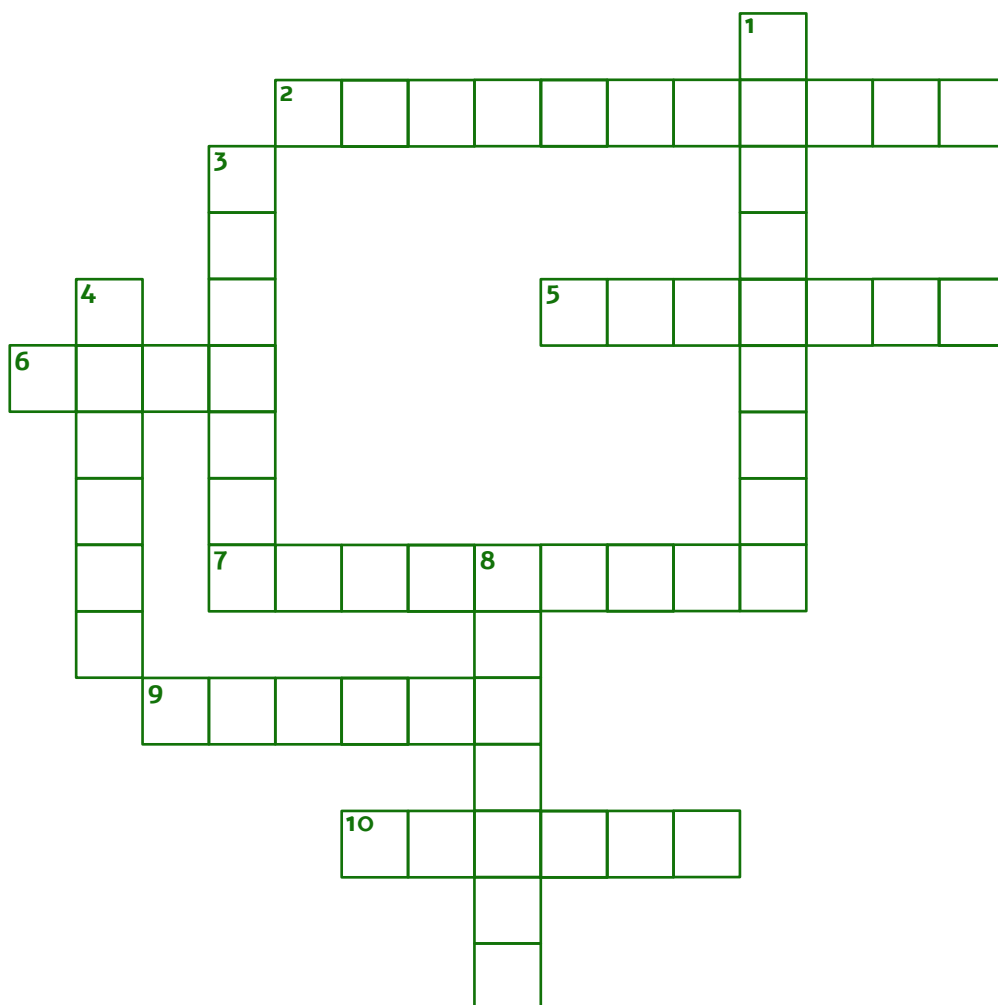
Rozwiąż krzyżówkę związaną z czasem.

Poziomo:

2. Naprawia zegarki
5. 60 minut
6. 24 godziny
7. W dawnych czasach tym urządzeniem z piaskiem mierzono czas
9. Zegarek z alarmem
10. 60 sekund

Pionowo:

1. W zegarze jest krótka i długa
3. Nosisz go na ręce
4. W tym mieście jest słynny zegar Big Ben
8. 1/60 minuty

ZADANIE 11

Edmund Strzelecki był człowiekiem bardzo aktywnym. Miał wiele talentów i zainteresowań. Połącz wyraz z definicją.

1.	podróżnik		człowiek, który zna wiele języków
2.	odkrywca		specjalista, który zajmuje się budową wulkanów
3.	badacz	1.	osoba, która odwiedza różne dalekie miejsca
4.	geolog		specjalista, który zajmuje się kulturą ludową
5.	wulkanolog		naukowiec, który coś bada
6.	etnograf		osoba, która bezinteresownie pomaga finansowo tym, którzy tego potrzebują
7.	filantrop		osoba, która coś jako pierwsza zobaczyła, poznała
8.	poliglota		specjalista, który zajmuje się budową Ziemi

ZADANIE 12

W Australii żyje wiele gatunków zwierząt, których nie ma na innych kontynentach. Przeczytaj ich opisy i dopisz nazwy z ramki.

~~kangur~~ dziobak kolczatka diabeł tasmański koala emu wombat

torbacz, ma duże tylne nogi i ogon, dzięki któremu może skakać – **kangur**

ssak, składa jaja i ma dziób podobny do kaczki – _____

torbacz, szary, średniej wielkości, ma długie i ostre pazury – _____

ma kolce, długi ryjek i bardzo długi język – _____

torbacz, przypomina pluszowego misia, je tylko eukaliptusy – _____

torbacz, drapieźnik, ma czarne futro, żyje na jednej z australijskich wysp – _____

duży ptak, który potrafi szybko biegać – _____

ZADANIE 13

W Australii żyją niebezpieczne dla człowieka zwierzęta. Uzupełnij tekst. Uważaj na gramatykę.

Gdy pojedziesz do Australii, musisz uważać na **krokodyle** (krokodyl) i _____ (rekin). One _____ (gryźć) i _____ (wciągać) swoje ofiary pod wodę. W morzu uważaj też na _____ (meduza), które _____ (parzyć). Niebezpieczne są też _____ (wąż), _____ (pająk) i _____ (skorpion). Te zwierzęta są jadowite i przy ukąszeniu _____ (wstrzykiwać) truciznę. Część z tych zwierząt to drapieżniki, które polują na inne zwierzęta, żeby przeżyć. Mogą zaatakować człowieka szczególnie, gdy czują się zagrożone. Jeśli ludzie będą ostrożni i odpowiedzialni, nic złego nie powinno ich spotkać.

ZADANIE 14

W Ogrodzie Zoologicznym w Poznaniu można oglądać zwierzęta z całego świata. Niektóre z nich zjadają inne zwierzęta – są drapieżnikami (mięsożerne). Inne zjadają rośliny – to zwierzęta roślinożerne. Wpisz ich nazwy do tabelki.

~~wilk~~ jeleń żubr zebra tygrys nosorożec lemur słoń
żyrafa antylopa bizon wielbłąd niedźwiedź

drapieżniki	roślinożerne
<i>wilk</i>	

ZADANIE 15

W Australii znajduje się wiele ciekawych miejsc. Co można tam robić?
Wpisz czasowniki z ramki. Uwaga: jeden czasownik może być użyty kilka razy.

~~podziwiać~~ oglądać zwiedzać nurkować wspinać się
zdobyć pływać przejechać

skała Uluru – **podziwiać**, _____ (uwaga: nie wolno się na nią wspinać)
Opera w Sydney – _____
Wielka Rafa Koralowa – _____
Park Narodowy Kakadu – _____
Góra Kościuszki – _____

ZADANIE 16

Nazwy geograficzne czasami zawierają nazwiska znanych ludzi.
Dopisz nazwę w dopełniaczu i uzupełnij informacje.

Kościuszko – Góra **Kościuszki**, znajduje się w **Australii** (Australia)
Arctowski – Góra _____, znajduje się na _____ (Spitsbergen)
Czerski – Góry _____, znajdują się na _____ (Syberia)
Bering – Cieśnina _____, znajduje się między _____ (Azja)
a _____ (Ameryka Północna)
Barents – Morze _____, jest częścią _____ (Ocean Arktyczny)
Hudson – Zatoka _____, znajduje się w _____ (Ameryka Północna)
Magellan – Cieśnina _____, łączy _____ (Ocean Atlantycki)
z _____ (Ocean Spokojny)
Tasman – Morze _____, jest morzem przybrzeżnym _____ (Australia)
Wiktorja – Jezioro _____, leży w _____ (Afryka)

Kim byli ludzie, na których cześć nazwano te miejsca? Dokończ zdania.

Tadeusz Kościuszko jest **polskim i australijskim bohaterem narodowym**. (polski i australijski bohater narodowy)
Henryk Arctowski był _____ krajów polarnych. (polski badacz)
Jan Czerski był _____ Syberii. (polski geolog, badacz)
Vitus Bering był _____. (duński żeglarz)

Willem Barents był_____. (holenderski podróżnik)
 Henry Hudson był_____ Arktyki.
 (angielski odkrywca, badacz)
 Ferdynand Magellan był z pochodzenia_____ (Portugalczyk),
 ale żeglował pod flagą Hiszpanii.
 Abel Tasman był_____. (holenderski
 odkrywca i kupiec)
 Wiktoria była_____. (angielska królowa)

ZADANIE 17

Rdzenna ludność Australii to Aborygeni. Jak nazywają się dawni mieszkańcy innych rejonów świata? Gdzie mieszkali? Dopisz formę liczby pojedynczej. Połącz w pary.

1.	Celtowie	<i>Celt</i>		Nowa Zelandia
2.	Majowie			Ameryka Północna
3.	Bałtowie			Alaska, Grenlandia
4.	Inkowie			Ameryka Południowa
5.	Inuici			Litwa
6.	Maorysi			np. Polska, Białoruś, Ukraina
7.	Apacze		1.	Irlandia
8.	Słowianie			Meksyk

ZADANIE 18

Polskie nazwy kierunków świata to: wschód, zachód, północ, południe. Od tych nazw można utworzyć przymiotniki:

- wschodni,
- zachodni,
- północny,
- południowy.

Jeśli trzeba być bardziej precyzyjnym, należy utworzyć określenie złożone z dwóch wyrazów: północny (przymiotnik) wschód (rzeczownik).

Uzupełnij zdania.

~~Poznań~~ Lublin Szczecin Suwałki Kraków Gdańsk Rzeszów Wrocław

Poznań leży:

- na **zachodzie** (zachód) Polski,
- w **zachodniej** (zachodnia) Polsce.

_____ leży:

- na _____ (południe) Polski,
- leży w _____ (południowa) Polsce.

_____ leży:

- na _____ (wschód) Polski,
- we _____ (wschodnia) Polsce.

_____ leży:

- na _____ (północ) Polski,
- w _____ (północna) Polsce.

_____ leży na _____ (północny zachód) Polski.

_____ leżą na _____ (północny wschód) Polski.

_____ leży na _____ (południowy zachód) Polski.

_____ leży na _____ (południowy wschód) Polski.

Bibliografia [dostęp online: 17.04.23 r.]:

Józwiak K., *Wyprawy Pawła Edmunda Strzeleckiego*, „Rzeczpospolita” 10.05.2018 <https://tiny.pl/wvjvk>

Krzykowska K., Łozińska O., *Sejm ustanowił 2023 Rokiem Pawła Edmunda Strzeleckiego*, Dzieje.pl <https://tiny.pl/wvhft>

Ludwiczak J., *Pomnik Edmunda Strzeleckiego zniknie z ul. Winklera – zastąpi go ławeczka Jarogniewa Drwęskiego*, Łazarz.pl <https://tiny.pl/wvjvz>

Wieczorek Sz., *Rok Pawła Edmunda Strzeleckiego w Poznaniu*, poznan.pl <https://tiny.pl/wvhfl>

Werner Z. *Paweł Edmund Strzelecki*, Państwowy Instytut Geologiczny <https://tiny.pl/wvhfk>

Wikipedia, *Pomnik Pawła Edmunda Strzeleckiego na Łazarzu w Poznaniu* <https://tiny.pl/wvhf8>

Wikipedia, *Pomnik Pawła Edmunda Strzeleckiego w Poznaniu* <https://tiny.pl/wvh59>